

3

2012

YDIN

www.ydinlehti.fi

9 euroa

ETELÄ-AMERIKAN JÄTTILÄINEN BRASILIA

Lautasella:
Talous
Politiikka
Ympäristö
Musiikki

Hannu Reime: Federalismin aave Euroopan yllä

Leena Lehtolainen puhuu sodasta ja rauhasta

Marianne Muona: Onko Hollandesta eurooppalaiseksi johtajaksi?

Rauhantuotteita

Sadankomitean paidat

Koot:
Lady fit S - XL
Suora malli S - XL

15 €

Sadankomitean kassit

isolla rauhanmerkillä

10 €

Hanna Kaisa Hellsten, Kalle Kallio
ja Mikko Metsämäki (toim.)

Uusi Pasifistin taskukirja

15 €

Kaupan päälle
Sadankomitean
historiikki
Tottelisinko

12 €

Sadankomitean Rauhanpipo

Nämä ja kaikki muut rauhan tuotteet löydät
Rauhanaseman verkkokaupasta.

www.rauhanasema.fi/kauppa

Kirjoittaja on Ytimen päätoimittaja.

Suuret ajatukset ja pienet teot – MISSION POSSIBLE

[**HANNU** Reime on vakuuttunut siitä, että Euroopan ongelmat eivät johdu eurosta eivätkä yhdentymisestä sinänsä, vaan kapitalismista. Kapitalismista on tullut hirviö, joka syö itse itsensä.

Vasemmistolaisesti ajattelevalle – määrittelemättä asiaa sen tarkemmin – kapitalismi ja markkinatalous eivät ole sama asia. Kapitalismissa markkinat säätelevät itse itseään valtioiden puuttumatta. Markkinataloudessa valtiot asettavat sääntöjä niin työvoiman suojelusta kuin julkisista hyödykkeistäkin, jotka ovat voitontavoittelun ulkopuolella.

Federalismi–nationalismi-keskustelussa Reime valitsee federalismin, joka ei tarkoita suinkaan vallan keskittämistä tai yhtenäisvaltiota, sillä jo nykyisin Euroopan unionissa on päätetty läheisyysperiaatteesta: päätökset tehdään niin alhaalla kuin mahdollista ja niin korkealla kuin välttämätöntä.

Keskustelu Euroopasta on euron kriisin myötä ajautunut tilanteeseen, jossa kysytään oletko puolesta vai vastaan? Oma vastaukseni on ehdottomasti puolesta. Näin siitä huolimatta, että olen pitänyt itseäni aina Eurooppa-kriittisenä.

Perustelen vastausta sillä, että Euroopan yhentyminen on tapahtunut liiaksi markkinoiden ehdoilla. Rahan vakautta yksinomaan korostava politiikka ei palvele hyvinvointia, työllisyyttä eikä edes kasvua. Köyhyyden vähentämisellä, tulo- ja varallisuuserojen tasoittamisella sekä työn ja toimeliaisuuden lisäämisellä voidaan saada aikaan kasvua, jolla turvataan hyvinvointia ja työllisyyttä Euroopassa ja maailmanlaajuisesti.

Euroopassa on edelleen demokratiavaje, jonka korjaaminen ei ratkea vain EU-parlamentin asemaa vahvistamalla. Kansalaisyhteiskunnan merkitys demokratiassa on välttämättömän vastavoima eliiteille niin Euroopassa kuin kansallisvaltioissakin.

EU suoltaa liikaa säädöksiä eikä läheisyysperiaatetta ole pystytty viemään riittävän vahvasti käytäntöön. Ja miksi olisikaan, kun kansallisvaltioissa paetaan EU:n selän taakse eikä poliittinen johtajuus ole onnistunut nostamaan yhteistä hyvää tärkeämmäksi kuin omaa. Silti on legitiimiä pohtia EU:n päätöksenteon vaikutuksia oman maan kannalta. Typerryttä on jättää se pohtimatta kokonaisuuden kannalta.

[**EUROOPPA** -keskustelu on myös keskustelua globaalihallinnasta. Jos Eurooppa-keskustelussa yritetään peruuttaa, ei globaalihallinta saa kaasua. Suuria ajatuksia on kuitenkin aina ollut tarjolla. Ne voivat olla perustana niille teoille ja päätöksille, joilla voidaan muuttaa maailmaa.

Reilut kolmekymmentä vuotta sitten **Willy Brandtin** komissio (1980) hahmotteli raportissaan *North-South: A Programme for Survival* eräänlaista globaalia uuskeynesiläisyyttä. Kyse oli maailmanlaajusten instituutioiden asemasta, kuten YK:sta sekä Maailmanpankin ja Kansainvälisen valuuttarahaston demokratisoisesta.

Reilut 20 vuotta sitten **Gro Harlem Brundtlandin** komission (1987) julkaisema loppuraportti *Our Common Future* lanseerasi käsitteen kestävä kehitys. **Tarja Halonen** osallistui presidenttikaudellaan yhdessä Tansanian presidentin **Benjamin Mkapan** kanssa työhön, joka keskittyi globalisaation sosiaalisiin vaikutuksiin. Sen tuloksena puhutaan säällisestä työstä, *decent work* ja reilusta globalisaatiosta, *fair globalization*.

Suuria ajatuksia esitti myös ruotsalainen **Per Albin Hansson**, joka loi 1930-luvulla kansankotikäsitteen, *folkhemmet*. Pohjoismaista hyvinvointiajattelua on juuri etuuksien ja palveluiden universaalius. Niitä tarjotaan kaikille. Köyhyyttä ei vähennetä odottamalla muruja rikkaiden pöydältä vaan luomalla kaikkien hyvinvoinnista huolta kantava yhteiskunnallinen ja sosiaalinen turva.

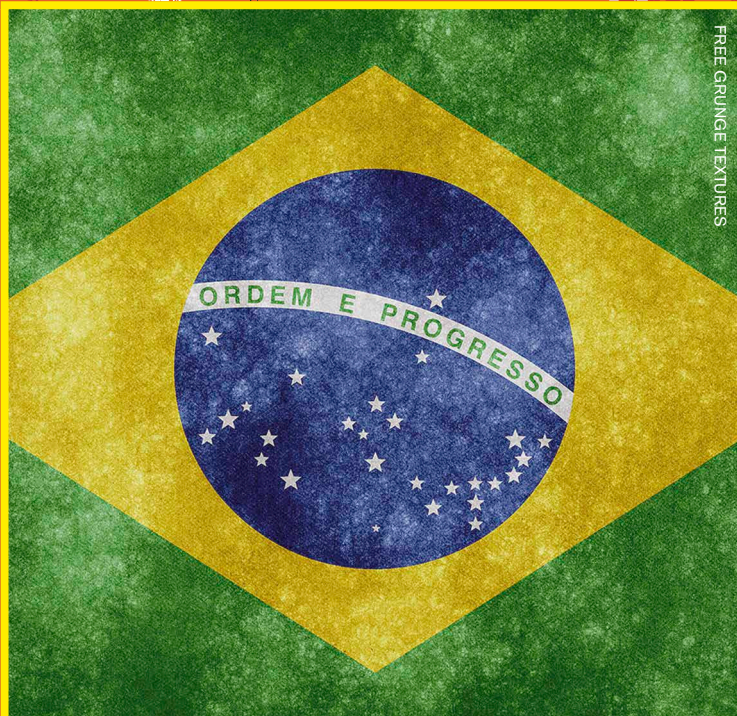
Myös rauhanomaisessa vallankumouksessa, josta Brasilian entinen presidentti **Lula** kirjoittaa numerossamme, sosiaaliturvan piiriä laajennettiin ja näin voitiin nostaa ihmisiä pois köyhyydestä. Ydin-henkilömme **Mika Kaurismäki** on voinut nähdä itse tämän pienistä teoista läheneen valtavan muutoksen Brasiliassa.

Kaikki mainitsemani suurten ajatusten esittäjät ovat vasemmistolaisia. He kannattavat yhteisön, olipa se valtio tai valtioiden yhteensuostumista, määrittämien rajojen ja sääntöjen asettamista globaalikapitalismille. Vasemmistolaisen ajattelun on siis laajettava ja kasvettava. Sen on vain tässä hetkessä vapauduttava pienten ajatusten sekä peräkyllän ja peräpeilin teoista, sillä proletariiden internationaalilla on tehtävä kesken. Tehtävä on mahdollinen: mission possible. **YDIN**

Euroopassa on edelleen demokratiavaje, jonka korjaaminen ei ratkea vain EU-parlamentin asemaa vahvistamalla.

FREE GRUNGE TEXTURES

3 Pääkirjoitus

6-8 Ytimekkäästi

9 *Ydinhenkilö*
Mika Kaurismäki

10-11 Maahanmuuttajia kannustetaan
monin keinoin vaaliurnille
OILI ALM

12 *Me = Suomessa*
Kuinka paljon maahanmuuttajat
voivat vaikuttaa Suomessa?
MAURIZIO SAJEVA

13 *Media*
Vihapuhe koettelee sananvapauden rajoja
SIRPA PUHAKKA

14-15 Johtaako Syyrian kurdien itsehallinto
Turkin hyökkäykseen?
KRISTIINA KOIVUNEN

16-21 Brasilian monet kasvot
– talousmahdista sisäiseen eriarvoisuuteen
ILPO MANNINEN

22-23 Riosta Rioon – kehityksen ja ympäristön
hitaasti etenevä palapeli
KAARIN TAIPALE

26-28 Brasilialle luonnon taloudellinen arvo
on ykkössijalla
MARKUS KRÖGER

29 *Tico tico ja Mas Que Nada*
ARJA ALHO

30-31 Köyhät elävät väkivallan varjossa
KIRSI KOIVUPORRAS-MASUKA

32-33 Brasiliavalven sosiaaliturva
– rauhanomainen vallankumous
LUIZ INÁCIO LULA DA SILVA

34-36 Euromaiden velkakriisiä ei nähty uhkakuvana
yhteisvaluuttaan liittyttäessä
MARKO KARTTUNEN

37 *Politiikan ytimestä*
Euro ja eurooppalaisia ongelmia
NILS TORVALDS

38-41 Euro on taloutta, työllisyyttä ja hyvinvointia
ARJA ALHO

YDIN-LEHTI Rauhanasema, Veturitori 3, 00520 Helsinki
p. 044 575 7763, ydin@ydinlehti.fi, www.ydinlehti.fi

PÄÄTOIMITTAJA Arja Alho, p. 040 709 3770, arja.alho@ydinlehti.fi

TOIMITUSSIIHTEERI Kirsi Koivuporras-Masuka,
kirsi.koivuporras@gmail.com

HALLITUKSEN PJ Kalevi Suomela, kalevi.suomela@gmail.com

TÄMÄN NUMERON TOIMITUSKUNTA

Kristiina Koivunen, Topi Laiti, Ilpo Manninen,
Riitta Oittinen, Hannu Reime, Nils Torvalds

ULKOASU Teppo Jäntti ja Leila Oksa

TAITTO Teppo Jäntti

KANNEN KUVA Craftvision/iStock

TILAUKSET ydin@ydinlehti.fi, www.ydinlehti.fi

Maksamalla tilille 800013-1509924
Ydin ilmestyy 4 kertaa vuodessa.

TILAUSHINNAT

35 € vuositilaus, sis. alv 9 % 3,15 €

28 € kestotilaus, sis. alv 9 % 2,52 €

20 € alennettu (vähävaraiset), sis. alv 9 % 1,80 €

42 – 43 Federalismin aave Euroopan yllä

HANNU REIME

44 – 45 Lukemisvaikeudet piinaavat ranskalaisia

AINO HAAVIO

46 Ydintä etsimässä Onko Hollandesta eurooppalaiseksi johtajaksi?

MARIANNE MUONA

47 – 49 Turha haaveilla läntisestä voimapolitiikasta

KALEVI SUOMELA

50 – 51 Päätymättömän talvisodan tarina on kulutettu loppuun

PERTTI JOENNIEMI

52 – 53 Onko kehitystilastojen keisarilla vaatteita?

AINO HAAVIO

54 Kaupunkiaktivismia Brysselissä

RIITTA OITTINEN

55 Paljonko kului vettä?

KIRSI KOIVUPORRAS-MASUKA

56 – 57 Stadi+Design

KIRSI KOIVUPORRAS-MASUKA

58 – 59 Todellisuuskuvia elämästä

KIRSI KOIVUPORRAS-MASUKA

60 – 61 Sodasta ja rauhasta

KIRSI KOIVUPORRAS-MASUKA

62 – 64 Kirja- ja levy-arviot, kulttuuri

65 Tapahtumat

66 Rauhan ytimestä Kansainvälinen diplomatia, mitä sillä ylipäätään tekee?

EEKKU AROMAA

ILMOITUSKOOT JA -HINNAT

(hintoihin lisätään alv 23 %)

Takakansi 214 x 254 mm 2 500 €

1/1 sivua 196 x 255 mm 1 200 €

1/2 sivua 196 x 125 mm 650 € tai

96 x 255 mm 650 €

1/3 sivua 196 x 82 mm 440 €

1/4 sivua 96 x 125 mm 350 €

1/6 sivua 196 x 39 mm 220 euroa

1/8 sivua 96 x 60 mm 200 euroa

JULKAISIJA Ydin-julkaisut ry.

46. vuosikerta

(Rauhaa kohti -lehden 85. vuosikerta)

PAINOPIIKKA Miktor Oy

ISSN 0356-357X

Toimitussihteeriltä

Koppi Brasiliasta

Kokeilin huvikseni, millaisia tuloksia saan, kun kirjoitan *Helsingin Sanomien* verkkolehden hakukenttään Brasilia. Artikkeleita löytyy reilut 600. Ensimmäisenä nousevat esiin São Paulossa surmatusta suomalaispariskunnasta kertovat uutiset. Tapahtumasta on jo aikaa, mutta siitä kirjoitettiin paljon ja läheisyyden takia aihe kiinnosti.

Sitten listalla on jalkapalloa, raskasmetallien valumista Amazonin sivujokeen ja formulaa **Felipe Massan** takia. Belo Monten padosta on kirjoitettu Suomessakin paljon, samoin entisen presidentti **Luiz Inácio Lula da Silvan** aikaiseen hallitukseen ja työväenpuolueeseen kohdistuvista lahjussyytteinä.

Lula ei ole itse syytettyjen joukossa hiljattain alkaneessa oikeudenkäynnissä, mutta hänelle läheisiä toimijoita kylläkin.

Brasilia on siis ollut kohtuullisen paljon esillä, mutta silti oma mielikuva ni Brasiliasta on hajanainen. Se liikkuu stereotyyppisten samba-, kahvi- ja jalkapallo-mielikuvien kautta ilmastokysymyksiin, tuloerokulttuuriin, puheeseen suurkaupunkien väkivaltarikosten kasvusta, Stora Enson sellutehdas-hankkeeseen ja **Paulo Coelhoon**, jonka *Alkemisti* löytyy myös omasta kirjahyllystäni. Pidän tosin enemmän teoksesta *Yksitoista minuuttia*.

Uskoisin, etten ole pirstaleisen Brasilia-kuvani kanssa yksin. Siksi olen hyvin tyytyväinen *Ytimen* tämänkertaiseen Brasilia-temaan, joka tarjoaa tuhden paketin tietoa ja kiinnostavia näkökulmia tähän Etelä-Amerikan jättäläiseen.

Tämänkertainen *Ydin* tarjoaa myös ajankohtaista asiaa maahanmuuttajien vaaliosallisuudesta, Syyrian konfliktin kurdi-näkökulmasta ja eurokriisin taustoista ja tulevaisuudesta. Turvallisuuspolitiikkakin on hyvin edustettuna näin turvallisuuspoliittisen selonteon alla: **Pertti Joenniemi** esimerkiksi huomauttaa, että talvisodan tarina on kulutettu loppuun. Kannattaa myös katsastaa, onko kehitystilastojen keisarilla Ruandalla vaatteita. Tätä ruotii **Aino Haavio**.

Ytimen uutena toimitussihteerinä toivon, että pystymme tarjoamaan teille tietoa, ajatuksia ja näkökulmia laadukkaassa paketissa. Näin yhteisen matkamme aluksi toivotan kaikille lukijoille inspiroivaa syksyä ja ytimeen meneviä keskusteluita maailman asioista.

Kirsi Koivuporras-Masuka

Hyvä lukija

Ydin-lehden toimitusta, hallintoa ja taloudenpitoa ollaan kehittämässä ja ajantasaistamassa. Emme ole pystyneet palvelemaan teitä parhaalla mahdollisella tavalla. Pahoittelemme myös mikäli tiedonsiirrot järjestelmästä toiseen ovat aiheuttaneet tilaajillemme hankaluuksia. Toivomme palautetta kehitystyöllemme ja siksi pyydämme tilaajakyselyn täyttämistä ja palauttamista *Ydin-lehdelle*.

YDIN on Kultti ry:n jäsenlehti. Lehti pidättää itsellään oikeuden käsitellä sille toimitettua materiaalia. Lehden vastuu ilmoituksen poisjäämisestä tai julkaisussa sattuneesta virheestä rajoittuu ilmoituksesta maksetun määrän palauttamiseen. Huomautukset 14 päivän kuluessa.

IRTONUMEROITA: Akateeminen kirjakauppa (Helsinki keskusta, Iso Omena, Itäkeskus, Tapiola, Oulu, Turku, Tampere), Rosebud (Helsinki) ja Stockmann (Helsinki).

Ydin-lehti on vuonna 2012 saanut ulkoasiainministeriön kehityspoliittista tiedotustukea tätä aihepiiriä käsittelevien artikkeleiden julkaisemiseen.

Hiroshima-tilaisuuden runsaslukuinen yleisö syytti lyhdyt niin ydinpommin uhrien kuin kaikkien sotien uhrien muistoksi samalla kun tummenevan yön sade alkoi valuttaa vettä kuin surrakseen.

Muistutus ydinaseista

Ydinpommin ja sodan uhrien muistoksi järjestetyssä Hiroshima-illassa puhunut presidentti **Tarja Halonen** korosti ydinaseiden olevan edelleen ajankohtaisen kysymyksen. Ajankohtaisuutta hän perusteli, ei vain uhkien, vaan myös näköpiirissä olevien ydinaseiden vähentämisen mahdollisuuksien vuoksi.

Mahdollisuuksilla hän viittasi lukuisiin aloitteisiin ydinmateriaaliturvallisuuden lisäämiseksi sekä erityisesti Yhdysvaltojen ja Venäjän sopimukseen ydinaseiden määrän vähentämiseksi.

– Vaikka ydinasevallat itse ovat avainasemassa aseriisunnan suhteen, on hyvä muistaa, että on paljon valtioita, jotka ovat tehneet tietoisien valinnan olla menemättä mukaan joukkotuhoasevarusteluun. Ydinaseetto-

miin vyöhykkeisiin kuuluu maailmassa jo 116 maata. Koko Afrikka on ydinaseeton vyöhyke, samoin Etelä-Amerikka. Myös Keski-Aasiassa on ydinaseeton vyöhyke. Nyt ryhdytään neuvottelemaan Suomessa, jos hyvin käy, Lähi-idän joukkotuhoaseettomasta vyöhykkeestä.

Presidentti Halonen vetosi myös meihin kaikkiin.

– Meidän suomalaisten ei pidä tuudittautua ajatukseen, etteivät ydinaseet kuulu meille. Ydinaseet ovat uhka koko ihmiskunnalle. Suomi ja me sen toimivina kansalaisina voimme, ja meidän pitää olla, aktiivisesti mukana edistämässä ydinaseriisuntaa tavoitteena ydinaseeton maailma.

Hiroshima-iltaa vietettiin Oopperatalon rannassa 6.8.2012. Presidentti Tarja Halosen lisäksi puhui Turun piispa **Kaarlo Kalliala**.

Mustat edelleen toisen luokan kansalaisia

Elokuussa tuli kuluneeksi 150 vuotta orjuuden lakkauttamisesta. Mustaihoisten eurooppalaisten ja afrikkalaista alkuperää olevien ihmisten rasistinen kohtelu elää kuitenkin Euroopassa. Eurooppalainen rasismin vastainen verkosto ENAR muistutti mustien kohtaamasta syrjinnästä orjuuden lakkauttamisen vuosipäivänä 23. 8.

ENAR huomauttaa, että rasismi ja syrjintä ovat Euroopassa rakenteellisia: eriarvoinen kohtelu näkyy elämän eri osa-alueilla, kuten työssä, asunnon saannissa, terveydenhuollossa, koulutuksessa, oikeusjärjestelmässä ja mediassa.

– Ei voida hyväksyä sitä, että arviolta seitsemää miljoonaa Euroopassa asuvaa ihmistä, joilla on afrikkalaiset juuret, kohdellaan joka päivä toisen luokan kansalaisina heidän ihonvärinsä takia. Eurooppalaisten päättäjien tulee välittömästi toimia systemaattisen syrjinnän lopettamiseksi, tiivistä ENAR:in puheenjohtaja **Chibo Onyeji**.

Lisää aiheesta: www.enar-eu.org YD

Lähi-idän ydinaseetonta vyöhykettä suunnitellaan Suomessa

Maallamme on jälleen tilaisuus päästä loistamaan konfliktien sovittelijana, kun Lähi-idän joukkotuhoaseista vapaan vyöhykkeen perustamista käsittelevä konferenssi järjestetään Suomessa loppuvuodesta 2012. Kokouksen taustalla on ydinsulkusopimus. Sen osapuolet sopivat jo vuonna 1995, että tavoitteena on joukkotuhoaseista vapaa vyöhyke Lähi-idässä.

Haastetta riittää, sillä kokouksen tavoitteena on houkutella Lähi-idän maita muodostamaan ydinaseista sekä kemiallisista ja biologisista joukkotuhoaseista vapaa vyöhyke.

Syyrian presidentti **Bashar al-Assad** tuli jo lipsauttaneeksi, että jotain tästä arsenaalista löytyy, Iran kieltää päästämästä Kansainvälisen atomienergiajärjestön IAEA:n tarkastajia maahan ja Israelin ydinpommista kiertää vilttejä huhuja.

On mielenkiintoista nähdä saako kokouksen tunnustelija, alivaltiosihteeri **Jaakko Laajava** houkuteltua näiden maiden edustajat Helsinkiin? Ilman näitä maita, joukkotuhoaseista vapaa vyöhyke Lähi-idässä jää varsin pieneksi. YD

Vapauttakaa Assange ja Manning!

Pieni mielenosoittajien joukko vaati Wikileaksin perustajaa **Julian Assangea** vapaaksi Ecuadorin Lontoon suurlähetystön edessä. Assangen pitäisi olla vastaamassa raiskaussyytteisiin Ruotsissa, mutta Ecuador on myöntänyt Assangelle turvapaikan ja mies oleilee nyt maan lähetystössä.

BBC:n ja *Helsingin Sanomien* uutisten mukaan Assange arvioi asuvansa lähetystössä puolesta vuodesta vuoteen. Arvio perustuu oletukseen, että Ruotsi lopulta luopuu syyteistä häntä vastaan.

Assangen lisäksi mielenosoittajat antoivat tukensa **Bradley Manningille**, sotilaille, joka vuoti tietoja Yhdysvaltain armeijan toimista Wikileaksille. Manning on edelleen tutkintavankeudessa ja joutuu odottamaan oikeudenkäyntiään todennäköisesti helmikuuhun saakka. YD

Etelä-Afrikan kaivosmiesten tarina ei päättynyt vielä

Etelä-Afrikan surmanluoteihin päättyneessä Marikanan kaivosmiesten lakossa on ikävä apartheidin kaiku. Lakon jälkipuinnissa vankilaan pasitettiin kolmatta sataa kaivosmiestä, joita syytettiin 37 työoverinsa murhasta. Nyt murhasyytteistä on luovuttu – ainakin toistaiseksi.

Etelä-Afrikan *Mail & Guardian* uutisoi, ettei Kansallinen syyttäjänvirasto myönnä tehneensä mitään virhettä asettaessaan murhasyytteet. Periaatteessa ainakin osaa kaivosmiehistä voidaan vielä syyttää murhasta. Se riippuu spekulatioiden mukaan ainakin osittain presidentti **Jacob Zuman** asettaman tutkintalautakunnan tuloksista.

Joka tapauksessa yhteensä 270 kaivosmiestä, jotka ovat edelleen epäiltyjen listalla, joutuvat aikanaan oikeuden eteen vastaamaan johonkin syytteesen. *Mail & Guardian* kertoo, että mikäli murhasyytteet lasjetaan pois, voidaan kaivosmiehiä vielä kovimmillaan syyttää laittomasta kokoontumisesta ja vaarallisten aseiden kantamisesta.

Murhasyytteiden taustalla on ajatus siitä, että lakkoon osallistuneet kaivosmiehet syyllistyivät tovereidensa kuolemaan, koska yllyttivät poliisia ampumaan. Poliisiin kohdistuvasta tutkinnasta on annettu kuitenkin vain vähän tietoja. Ainakin osaa kaivosmiehistä on *Mail & Guardianin* tietojen mukaan pyydetty tunnistamaan tapauksessa osallisena olleita poliiseja.

Lisää aiheesta: www.mg.co.za

Sabran ja Shatilan uhrien muistolle

Syyskuussa tulee kuluneeksi 30 vuotta Sabran ja Shatilan verilöylystä, jossa libanonilaiset kristityt, falangistit surmasivat yli 1 000 ihmistä Israelin muodostaman saartorenkkaan sisällä Beirutissa. Verilöyly kohdistui pääosin palestiinalaisiin, mutta uhrien joukossa oli myös libanonilaisia ja muita arabeja.

Aikuisiin ja lapsiin kohdistuneen joukkosurman uhrimäärästä ei ole tarkkaa tietoa. Tarkimman laskennan on tehnyt historioitsija **Bayan Nuwayed al-Hout**, joka on kirjassaan *Sabra and Shatila* nimennyt 1 300 uhria käytyään huolellisesti läpi tiedot 17 nimelistasta ja muista lähteistä. Al-Hout kuitenkin arvelee, että todellinen luku on mainittua suurempi.

Joka vuosi uhrien omaiset ja alueen asukkaat järjestävät muistotilaisuuden muistuttaakseen uhrien kohtalosta ja pitääkseen mielissä viestin siitä, ettei tällainen saisi toistua. Tänä vuonna suomalaiset psykologit **Kirsti Palonen** ja **Marianne Kitti** sekä valokuvaaja **Leena Saraste** haluavat osaltaan osoittaa, ettei Sabran ja Shatilan uhreja ole unohdettu.

Naiset ovat maaliskuusta lähtien kirjoneet uhrien nimiä yhden Sarasteen 1980-luvulla Sabrassa ja Shatilassa kuvaaman valokuvan ympärille. Valmis teos k uljetetaan Beiruttiin, jossa verilöylyn muistopäivää vietetään 16.–18.9.

Kiina karkotti toimittajan ensimmäistä kertaa 14 vuoteen

Uutiskanava al-Jazeera joutui toukokuussa sulkemaan englanninkielisen toimituksensa Kiinassa, kun yhtiön kirjeenvaihtaja **Melissa Chan** karkotettiin maasta. Kiinan viranomaiset kieltäytyivät uusimasta yhdysvaltalaisen Chanin viisumia ja toimilupaa tai sallimasta uuden toimittajan lähettämistä.

Al-Jazeeran arabiankieliseen Kiina-utisointiin tapaus ei vaikuta. Chanin karkotus on ensimmäinen laatuaan sitten vuoden 1998, jolloin *Der Spiegel* -lehden toimittaja karkotettiin Kiinasta syytettyinä vakoilusta.

Sen enempää al-Jazeera kuin Kiinan viranomaisetkaan eivät ole ilmoittaneet tarkkaa syytä karkotukselle. Lähimpänä virallista selitystä oli Kiinan ulkoministeriön edustajan **Hong Lein** puheenvuoro, jossa hän sanoi, että toimittajien on noudatettava Kiinan lakeja ja säädöksiä.

Kiinassa toimivien ulkomaisten kirjeenvaihtajien yhdistys epäilee karkotuksen johtuvan al-Jazeeran Kiinan vankileirejä koskevasta dokumentista, jonka tekemiseen Chan ei kuitenkaan osallistunut.

Vaikka kiinalaiset uutisvälineet vaikenivatkin karkotuksesta, tapaus herätti huomiota myös Kiinan sisällä. Valtiollisen CCTV-kanavan juontaja **Yang Rui** mainitsi Chanin ja al-Jazeeran Weibo-internetpalvelussa ilmestyneessä kommentissaan, jossa hän kannusti kiinalaisia häätämään maasta vakoojat, ulkomalaiset rikolliset ja Kiinaa demonisoivat tahot.

Jotkut kiinalaiset netinkäyttäjät taas viittasivat al-Jazeeran rooliin arabikevään vallankumouksissa ja tulkitsivat karkotuksen huonoksi enteeksi Kiinan vallanpitäjille: lähihistorian perusteella kanavan häätäminen ei ole estänyt kansalaisten tyytymättömyyden muuttumista kansannousuksi.

Lue lisää:

www.ydinlehti.fi

Ohjaus: Mika Kaurismäki

ELOKUVAN PITÄÄ ANTAA ENEMMÄN KUIN OTTAA

Kuvataiteet, musiikki ja arkkitehtuuri ovat minulle tärkeitä. Elokuvan tekemisessä ne yhdistyvät hienosti. Lukiolaispoikina kuvasimme itse 8-millisiä elokuvia. Sitä ennen olin jo tullut tietoiseksi, että joku tekee ratkaisuja, joista elokuva syntyy.

Lähdin opiskelemaan arkkitehtuuria Saksaan. Ulkomaille lähteminen ei pelottanut ollenkaan. Samalla kadulla Münchenissä oli siihen aikaan ainoa yliopistotasoinen elokuvaoppilaitos, jossa oli pääsykokeet. Vasta myöhemmin kerroin vanhemmilleni, etten enää opiskele arkkitehdiksi.

Katsoin tuolloin kolme elokuvaa päivässä, tuhat vuodessa, kolmen vuoden ajan **Sam Fullerista Robert Bressoniin**. Varmaan se näkyy edelleen siinä, että haluan tehdä monenlaisia elokuvia. En halua, että olisin jonkun tietyn tyylin edustaja tai minussa olisi jokin tavaramerkki. Olen taistellut sitä vastaan, onko se kapinaa vai ei? Se on hyvä, että olen saanut tehdä, mitä haluan.

Kun aina välillä kysytään omia suosikkeja –ni kautta aikojen, mainitsen useimmiten **Kenji Mizoguchin** *Ugetsu – kalpean kuun tarinoita* (1953) ja **Sergio Leonen** *Once upon a Time in the West* (1968). Puhelimeni soittoääni on **Ennio Morriconen** elokuvamusiikkia ja onpa minulla hänen nimikirjoituksensakin.

Parikymppisenä tehdään *Arvottomia*, jossa ollaan irrallisia. Nyt haluan välittää jotakin elämäkokemuksistani. Perhe on minulle hyvin tärkeä. Isä ja poika-teema toistuvat. Myös luonto, kuten *Amazon*-elokuvasani. Hyvä elokuva lähtee todellisuudesta. Kun kuvasin *Rossoa*, **Luchino Viscontin** *La Terra Treman* kalastajat kalastivat yhä! Hyvä elokuva on myös kohottava ja viihdyttävä. Huumorin kautta voi nauraakin.

Käyn Hollywoodissa mielelläni, etenkin jos on paluulippu taskussa. Siellä ei elämäkokemukselle juuri anneta arvoa. Elokuvaohjaaja palkataan tekemään työ: tähän tarinaan sopii se ja se. Minä olen tottunut tekemään itse elokuvani.

Minussa on paljon antropologia. Haluan tutkia ja olla utelias, välittää elämää ja elää elokuvissani mukana. On itse asiassa aika vaikea erottaa, missä minulla menee ammatillisen, ja missä yksityisen raja. En juuri katso omia elokuviani. Ne pitää hyväksyä sellaisina kuin ne ovat, virheineen päivineen. Mutta ne elokuvat, joista kriitikot pitävät, eivät välttämättä ole minusta parhaimpiani.

Antropologi minussa sai myös lähtemään Brasiliaan. Brasiliaan on tultu muualta ja se on kuin sulatusuuni. Brasilia oli silloin eksotinen, nyt sitä on Suomi. Välillä on vaikea päästä sisään suomalaiseseen keskusteluun vaikkapa **Mannerheimista**. Pitäisi pystyä päivittämään historiankirjoitusta ja siitä käytävää keskustelua. **YD**

Mika Kaurismäen *Tie Pohjoiseen* sai ensi-illan 24.8.2012.

Kuva: Topi Lähti

Icount-hanke jakaa informaatiota ja kouluttaa maahanmuuttajia EU:n kotouttamisrahaston varoilla.

Maahanmuuttajia kannustetaan monin keinoin

VAALIURNILLE

Pohjoismaisen käsityksen mukaan kansalaisvaikuttaminen kuuluu olennaisesti demokratiaan. Käsi sydämelle kansalaisjärjestöissä: monessako toimii maahanmuuttajia? Miksi niin harvassa? Monen maahanmuuttajan mielestä järjestöjen toimintakulttuuri on päällikkövetoista. Vielä etäisempiä ovat puolueet.

Vuoden pakolaisnainen **Malalai Rahim** huomauttaa, että pakolaiset voivat osallistua vaaleihin vain silloin, kun ovat asuneet tietyn ajan Suomessa ja oppineet suomen kielen. Eduskuntavaaleissa ja presidentinvaaleissa pakolaisilla pitää olla Suomen kansalaisuus.

Edellisissä kunnallisvaaleissa 2008 Suomessa asuvista ulkomaalaisista äänesti vain noin joka viides. Jos joukosta otetaan pois Euroopasta maahan muuttaneet, luku on vielä pienempi.

– Ulkomaalaisten ja pakolaisten passiivisuus johtuu monesta syystä. Ensinnäkin ongelmana on kieli. Jotkut ovat lukutaidottomia ja toiset taas huippukoulutettuja. Keski-ikäisten maahanmuuttajien tai pakolaisten voi olla vaikeaa

oppia kieli ja omaksua suomen kulttuuri.

– Nämä ihmiset ovat työttöminä kotona, vaikka voisivat tehdä paljon hyvää työtä yhteiskunnalle. Osa pakolaisista ei seuraa mediaa, televisiona, ei tunne edustajia eikä heidän ohjelmiaan. Tämä voi olla yksi syy siihen, että pakolaiset tai maahanmuuttajat ovat niin passiivisia vaaleissa, arvelee Rahim.

– Ne taas, jotka kuitenkin pääsevät töihin ja oppivat kielen, heillä on siinä jo niin paljon haastetta, ettei heillä jää aikaa miettiä politiikkaa.

Rahim nostaa esiin myös toisen näkökulman: pakolaiset tulevat maista, joissa on ollut tai on sota meneillään ja paljon köyhyyttä. Heitä ei kiinnosta politiikka, koska he ajattelevat, että heidän kodittomuutensa syy johtuu heidän

kotimaansa politiikasta.

Malalai Rahim tietää, että nuorina Suomeen tulevat ja opiskelemaan pääsevät maahanmuuttajat sopeutuvat hyvin suomalaiseen kulttuuriin, oppivat kielen ja pääsevät nopeasti yhteiskuntaan kiinni. Hän on itse joutunut pakenemaan Afganista Iranin kautta Suomeen miehensä ja lastensa kanssa. Nykyään Rahim erikoistuu Seinäjoen keskussairaalassa gynekologiksi.

– Mikäli poliittiset puolueet järjestäisivät pakolaisille tilaisuuksia, jotka käsitelisivät puolueen tehtäviä ja ihmisten vaikutusmahdollisuuksia, heidän elämäänsä voisi tulla muutos ja kehitys voisi johtaa aktiivisempaan, sosiaalisempaan ja toimekkaampaan elämään. He voisivat ottaa vastuutta ja viihtyä yhteiskunnassa.

Pakolainen voisi ryhtyä ehdokkaaksi ja edustajaksi joko puolueen tai oman valitsijayhdistyksen kautta tai saadakseen tavoitteensa läpi antamalla äänensä toiselle.

Demokratialähteläistä potkua vaaleihin?

Tänä vuonna maahanmuuttajat saavat koulutusta poliittisista oikeuksista, osallistumismahdollisuuksista ja kunnallisvaaleista elo-lokuussa eri puolilla Suomea.

Oikeusministeriö järjestää yhdessä Etno:n eli Etnisten suhteiden neuvottelukunnan kanssa alueellisia tilaisuuksia, joissa koulutetaan demokratialähteläisiä. Heidän tehtäväkseen tulee välittää vaalitietoutta omissa järjestöissään ja verkostoissaan.

Ministeriön erikoissuunnittelija **Niklas Wilhelmsson** kertoo, että eri kansallisuuksien edustavien lähteläisten kautta pyritään tavoittamaan eri väestöryhmiä ja välittämään tietoa osallistumisesta. Lähteläiset eivät voi itse olla ehdokkaina vaaleissa.

Jyväskylässä pidettyyn ensimmäiseen koulutukseen osallistui noin 50 henkilöä. Tilaisuuksia pidetään myös Helsingissä, Lahdessa, Tampereella, Kuopiossa ja Oulussa. Joissakin tilaisuuksissa järjestetään puoluepaneeli, jossa paikalliset puolueet kertovat tavoitteistaan maahanmuuttajille.

Wilhemssonin mukaan koulutukseen on tarvetta, koska maahanmuuttajilla ei ole tarpeeksi tietoa Suomen vaalijärjestelmästä eikä omista osallistumisoikeuksistaan. Jos maahanmuuttaja kokee, että hänellä on mahdollisuuksia vaikuttaa yhteiskunnan kehitykseen, hän todennäköisesti myös sopeutuu paremmin ja omalta osaltaan tämä voi ehkäistä radikalisoitumista.

– Monet maahanmuuttajat tulevat maista, joissa hallinto on sortava ja poliittisesta toiminnasta voidaan rankaista.

– Oikeusministeriön selvityksessä onkin käynyt ilmi, etteivät maahanmuuttajat tunne puolueita. Taustalla voi olla kielitaidon puute, mutta myös syrjäytymistä ja työttömyyttä. Kun maahanmuuttajat ovat itse mukana lähteläisinä, he saavat tehokkaammin tietoa perille eri ryhmissä, Wilhelmsson toteaa.

Oikeusministeriön vaalisivuilla on saatavana tietoa useilla kielillä: albania, arabia, englanti, espanja, kiina, kurdi (sorani), ranska, saksa, somali, thai, turkki, venäjä, vietnam ja viro on taivutettu politiikkapuheeksi.

– Kokoomuksen ajatuspajan taannoin tekemä kysely osoitti, että maahanmuuttajien keskuudessa on kiinnostusta puolueita ja vaaleja kohtaan. Tämän kampanjan aikana on myös pidetty hienona, että maahanmuuttajat pääsevät mukaan tekemään yhteistyötä viranomaisten ja päättäjien kanssa.

Wilhelmsson myöntää, ettei perustuslain velvoitetta ole vielä osattu kunnallisella tasolla ja Ely-keskuksissa oikein täyttää. Hän lohduttaa kuitenkin, että parempaan suuntaan ollaan menossa.

Malalai Rahim muistuttaa, että maahanmuuttajat ovat keskenään hyvin erilaisista lähtökohdista tulevia. Heillä on siten ihan eritasoisia valmiuksia myös poliittiseen osallistumiseen.

Julkisen vallan tehtävänä on edistää yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksentekoon. Demokratiassa yksilöllä on siis oikeus osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnan ja elinympäristönsä kehittämiseen.

Perustuslaki 14.3 §

Monikulttuurisyyshdistysten yhteisö Moniheli on saanut tukea EU:n kotouttamisrahastosta kouluttaakseen ja aktivoidakseen maahanmuuttajia yhteiskunnalliseen osallistumiseen.

Elokuussa käynnistetty Icount-hanke jalkautuu maahanmuuttajien omiin tilaisuuksiin ja jakaa materiaalia useilla eri kielillä. Se hakee toimintaa tukemaan avainhenkilöitä, jotka voivat olla kantasuomalaisia tai maahanmuuttajia. Hankkeen ohjausryhmän puheenjohtaja on Niklas Wilhelmsson.

Miksi puolueet eivät kouluta?

Soittokierros suurimpiin puolueisiin osoittaa, että käytännöt niissä vaihtelevat. Mikään suurimmista puolueista ei kohdista erillistä vaalikoulutusta maahanmuuttajille.

Keskustan vaalipäällikkö **Ilkka Miettinen** kertoo, että viime kuntavaaleissa maahanmuuttajat eivät halunneet lokeroitua pelkästään maahanmuuttajiksi. Esimerkiksi yksi ehdokas olisi halunnut profiloitua yrittäjänä, mutta media teki hänestä maahanmuuttajan.

Koska keskusta ei rekisteröi ehdokkaita maa-

hanmuuttajan kriteerillä, puolue ei myöskään pysty arvioimaan ehdokkaiden lukumäärää tai asettamaan sen suhteen tavoitetta. Puolueen vaaliohjelma käsittelee maahanmuuttoa laajasti.

Kokoomuksen **Taru Tujusen** mukaan puolueen tavoitteena on antaa mahdollisuus äänestää maahanmuuttajaa mahdollisimman monessa kunnassa ja myös kokoomuksen ohjelmassa käsitellään maahanmuuttopolitiikkaa ja kuntademokratiaa.

Vihreillä ei ole määrällisiä tavoitteita maahanmuuttajaehdokkaiden suhteen. **Kirsi Syväri** kertoo, että ehdokkaita oli asetelun ollessa vielä kesken jo noin 30. Puolueen kunnallisvaali-ohjelma ei ota maahanmuuttoa erikseen esiin, vaan korostaa kaikkien yhteistä etua ja parempaa kuntaa kaikille.

Sdp:n vaalipäällikkö **Ari Näätäsaari** kertoo vaaliohjelman menevän vielä puolue-elinten käsitteilyyn ennen julkaisemista, mutta tavoitteeksi on asetettu lisätä maahanmuuttajien määrää ehdokaslistoilla viime kerrasta. **YD**

Oiili Alm

Kirjoittaja on tullut Suomeen ensimmäisen kerran vuonna 1997 ja asuu nyt vakituisesti Tampereella. Maurizioin kirjoituksia voi lukea lisää: www.yle.fi/selkouutiset

Kuinka paljon maahanmuuttajat VOIVAT VAIKUTTAA SUOMESSA?

[Puhuin viime viikolla työkaverin kanssa, kun esiin nousi kysymys siitä, kuka on maahanmuuttaja? Pohdimme, pitääkö maahanmuuttajien erottelu paikkaansa nykyisessä maailmassa ja erityisesti Euroopan Unionin sisällä?

Italiaksi sana maahanmuuttaja on *immigrato*. Tulee ensimmäiseksi mieleen: kutsuisimmeko ranskalaista, englantilaista tai suomalaista *immigratoksi*? Kun ajattelen asiaa muistan, että Italiassa olemme käyttäneet paljon sana *extracomunitario*, eli ekstra-eurooppalainen. Muuten sanotaan esimerkiksi Ranskan kansalainen, tai Saksan kansalainen. Jopa virallisesti erotetaan EU:n sisäiset ja EU:n ulkopuoliset asiat.

Kun olemme vapaita liikkumaan Euroopassa, joskus maailmallakin, kuinka voimme niin vahvasti jatkaa erottelua kansalaisiin ja maahanmuuttajiin? Onko ruotsalainen, joka muuttaa Kiirunasta Rovaniemelle oikeasti maahanmuuttaja? Suomessa hän saa puhua ruotsiakin. Kysymys onkin siitä, mikä on nykyinen käsitys termistä maahanmuuttaja? Mitä sillä halutaan tarkoittaa?

Kirjaimellisesti maahanmuuttaja olisi siis henkilö joka muuttaa maahan pysyvästi. Mutta mikä on se sanan tarkoitus ihmisten mielessä? Kun ajattelen maahanmuuttajaa, kuvittelen itse henkilöä, joka lähtee etsimään parempaa elämää ja ehkä jättää oman perheensä. Luultavasti hän on köyhä ja työtön. Onko minulla siis väärinkäsitys, vai kuvaileeko tämä yleisesti ihmisten ymmärrystä?

Kun ajattelen itseäni, ajattelen että olen eurooppalainen, Italiassa ja Roomassa syntynyt. Se onkin hyvä tietää, että Maurizio tuli Italiasta, mutta ehkä samalla lailla, kun on hyvä tietää, että Björn tuli Oslost ja Seppo tuli Savosta. Eikö olisi parempi ajatella, että olemme erilaisia ihmisiä ja voimme oppia toisistamme?

Liian usein termit luokittelevat ihmisiä.

[Miten voisimme vaikuttaa, jos me emme ole ihmisiä, vain pelkkiä maahanmuuttajia? Miksi pitää merkata, että me emme ole suomalaisia?

Kulttuurisesti on toisaalta todella vaikea vaikuttaa asioihin, jotka on opetettu lapsena. Me italialaiset huomaamme esimerkiksi heti, milloin puhuu napolilainen tai milanolainen, ja siihen liittyy taka-ajatuksia. Luokittelu tästä näkökulmasta pitää ehkä paikkaansa, ja meillä on kaikilla tietyt ominaisuudet riippuen siitä, missä ja kenen kanssa olemme kasvaneet.

Suomessa tähän liittyvä tyypillinen esimerkki on yhteisön avoimuus. Melkein kaikki tunnistavat nykyään, että on hyvä näyttää tunteita, puhua ja olla sosiaalisia, käyttää järkevästi alkoholia, syödä hyvin ja terveellisesti, olla avoimia.

Silti on vaikea vaikuttaa yhteisössä, jossa ihmiset ovat kasvaneet tietyllä tavalla. Perheissä on usein käytetty liikaa alkoholia tai on halattu lapsia liian vähän. Ei ole opetettu, että pitää kertoa, jos on ongelmia. Pienestä ongelmasta tullaan masentuneeksi, kun sitä ei jaeta, ei anneta lähimmäisen rakastaa.

Ulkomaalaiset haluaisivat kuttuurisesti vaikuttaa niin, että tunteet tulisivat enemmän esiin, että voisi keskustella avoimesti asioista pelkäämättä torjuntaa. Itsenäisyys on kyllä hyvä asia, mutta täysi riippumattomuus on vain illuusio. Mistä suomalaiset lukivat tai saivat tietoa siitä, että oikea mies ei saa näyttää tunteita tai kipua, ja että hänen pitää osata juoda?

Suomalaiset ovat aika valmiita kuuntelemaan ja olen huomannut, että ajan kanssa Suomi on auenut. Silti, joissain paikoissa ja joissain järjestelmissä ei vielä olla valmiita olemaan itsekriittisiä ja mennään jopa väärään suuntaan. Teknologia on hyvä asia, mutta sen ei tarvitse tulla Jumalaksi.

Itsenäisyys on hyvä asia, muttei sen tarvitse tulla itsekydeksi. Tehokkuus on hyvä asia, muttei sen tarvitse pilata hyvinvointia.

Ulkopuolisena henkilönä voi vaikuttaa enemmän silloin, kun saa samaa kohtelua kuin muut, myös henkisesti. Toisaalta, enemmän voi vaikuttaa silloin, kun ihmisillä on korvat ja sydän auki ja he ovat valmiita muuttamaan paremmaksi.

Integrointi ei ole heppo asia, mutta silti, miksi ei yrittettäisi?

Eikö olisi parempi ajatella, että olemme erilaisia ihmisiä ja voimme oppia toisistamme?

Kirjoittaja on koulutukseltaan YTM ja työskentelee Vasemmistoliiton puoluesihteerinä. Hänen kirjoittamansa *Perin suomalainen jytty* ilmestyy syksyllä 2012.

Vihapuhe koettelee SANANVAPAUDEN RAJOJA

[VIHAPUHE leviää verkossa taudin tavoin. Levittäjät vetoavat sananvapauteen perusoikeutena. Sananvapaus voi lain mukaan sallia kansalaisia loukkaavia, järkyttäviä ja huolestuttavia kirjoituksia, vaikka arkijärki sanoo toisin.

Kansanedustaja **Jussi Halla-ahon** uskonrauhasta ja kansan kiihotuksesta saaman tuomion yhteydessä nostettiin sananvapaus jälleen kerran esiin useissa puheenvuoroissa keväällä 2012. Kysyttiin, että miksi juuri Halla-ahon kohdalla sananvapauden rajat ylittyivät? Onko poliitikon sananvapaus rajoitetumpi kuin kansalaisen?

Päinvastoin. Keskustelussa tehtiin tulkinta, että poliitikon vapaus ilmaista ajatuksiaan voi olla kansalaista laajempi, jos lausunto on liitettävissä johonkin yhteiskunnalliseen ongelmaan. Sananvapaus ei ole kuitenkaan rajoittamaton superoikeus, joka ajaa ihmisoikeuksien ylitse.

[MONI kirjoittaja on koetellut verkossa vihapuheellaan sananvapauden nimissä rasistisen rikoksen rajoja vaatien samalla absoluuttista sananvapautta. Verkkosivujen kova keskusteluilmapiiri ja kielenkäyttö ovat huolestuttavia. Suuri osa rasistisista puheista on siirtynyt verkkoon. Sieltä se on siirtynyt liudentuneena valtamediaan.

Viime eduskuntavaalien *Helsingin Sanomien* verkkokeskusteluissa oltiin vaalien alla huolissaan siitä, että rasismien käsitteitä ymmärretään liian laajasti, jolloin maahanmuuttokriittisiä kannanottoja ei sallita. Näin siis maahanmuuton vastustajat ajattelevat.

Keskustelijat vetoavat, että demokraattisessa yhteiskunnassa kaikkien tulee voida sanoa mielipiteensä. He väittävät, että Suomessa ei voi keskustella maahanmuutosta leimautumatta rasistiksi. Samaan aikaan keskustelijat tekevät itse rankkoja yleistyksiä, kuten ”jos maahan otetaan muslimeja, Suomi islamisoituu”.

Maahanmuuttovastaisten idoli Halla-aho on luonut monien muiden perussuomalaisen vihapuhekirjoittajien tapaan itseltään kuvaa vilpittömänä sananvapauden puolustajana, jota valtamedia vainoaa. Marttyyriudesta tehdään hyve, jonka varjossa haetaan omalle vihapuheelle oikeutusta.

Verkkosivujen kova keskusteluilmapiiri ja kielenkäyttö ovat huolestuttavia.

[SANANVAPAUDEN nimissä on kirjoitettu tavanomaista rankempaa vihapuhetta. Perussuomalaisten kansanedustaja **Hirvisaaren** islamin ja vähemmistöjen vastainen blogikirjoittelu tai hänen eduskunta-avustajansa kirjoitus ulkomaalaistaustais-

ten hihanauhoista ovat vihapuhetta pahimmas- ta päästä. Hirvisaari sai kirjoituksestaan Kouvo- lan hovioikeudessa sakkorangaistuksen kiihot- tamisesta kansanryhmää vastaan.

Tätä ennen Hirvisaari sai vapauttavan tuomion Päijät-Hämeen käräjäoikeudesta, mikä kertoo rajanvedon vaikeudesta rikoksen tunnusmerkit täyttävien rasististen kirjoitusten ja pahennusta herättävien vihakirjoitusten välillä. Vapautta- vassa päätöksessään käräjäoikeus viittasi päätöksessään Euroopan ihmisoikeustuomio- istuimen tuomioon.

Kollegat Jussi Halla-aho, **Juho Eerola** ja **Olli Immonen** maksoivat osan Hirvisaaren sakoista perustellen tätä taistelulla sananvapau- den puolesta. He vetosivat siihen, että oikeus- laitokset eivät kykene tulkitsemaan rikoslakia yksiselitteisesti.

Myös perussuomalaisten kotkalainen kau- punginvaltuutettu **Freddy van Wongerghem** tuomittiin sakkoihin kiihottamisesta kansan- ryhmää vastaan. Hän piti positiivisena, että ”yksi potentiaalinen muslimien synnyttäjä saadaan pois pelistä, kun muslimityttö tapetaan”. Van Wongerghem piti tätä ironiana ja sarkasmina, joka on hänen mielestään ymmärretty väärin. Arkijärjellä tätä ei voi ym- märtää ironiaksi.

[PERUSSUOMALAISTEN piiristä on noussut vihapuhetta ja se on toiminut myös puolueen politiikan teon välineenä. Puo- lueen puheenjohtaja **Timo Soini** on väittänyt useissa yhteyk- sissä rasismien nousun olevan pelkkää puhetta vailla todelli- suuspohjaa. Soini välttelee myös ottamasta kantaa puolueen- sa kansanedustajien tai aktiivien vihapuheisiin.

Perussuomalaiset arvostelevat rankasti sananvapauden ni- missä maahanmuuttoa, hakien tästä poliittista hyötyä. Taita- vana poliitikkona Soini on hyödyntänyt maahanmuuttokriit- tisyyskasvua puolueen hyväksi. **YD**

Johtaako Syyrian kurdien itsehallinto TURKIN HYÖKKÄYKSEEN?

Syyrian kurdit häätivät presidentti **Bashar al-Assadin** sotilaat pois alueeltaan heinäkuussa ja tekeillä on kurdien autonominen alue Syyrian ja Turkin rajalle. Kurdien työväenpuolueen PKK:n kanssa kamppaileva Turkki seuraa nyt epäluuloisena Syyrian kurdien itsehallinnon pystyttämistä Länsi-Kurdistaniin.

Syyrian kurdit ottivat maan pohjoisosassa sijaitsevan asuinalueensa hallintaansa viime heinäkuussa, jolloin People's Defence Union, YPG julisti vapauttaneensa Länsi-Kurdistanin eli Kurdistanin syyrialaisen osan.

Syyrian presidentin Bashar al-Assadin joukot keräsivät aseensa ja vetäytyivät etelään vaivihkaa kansainvälisen median kiinnittämättä asiaan juuri huomiota.

Syyrian tilanteessa on monia ennakoimattomia mahdollisuuksia. Naapurimaat saattavat sekaantua tilanteeseen aseellisesti, iranilaisten sotilaiden uskotaan olevan jo Syyriassa paikkaamassa maan oman armeijan taisteluväsymystä. Konflikti voi johtaa koko Lähi-itää vavisuttavaan suursotaan.

Toisaalta kriisin poliittinen ratkaisu olisi portti, joka voisi johtaa monen muunkin lähialueen maan demokratisoitumiseen.

Myös kurdikysymys voi kehittyä mihin suuntaan tahansa. Jos kurdit pystyvät tekemään yhteistyötä keskenään yli klaani- ja puoluerajojen, heidän tilanteensa voi parantua muuallakin kuin Syyriassa.

Viholliseni vihollinen on ystäväni

Kurdistan sijaitsi satoja vuosia kahden suurvaltan, Persian ja Ottomaanivaltion rajalla. Kumpikin suurvalta hallitsi osaa Kurdistanista ja käytti omia kurdejaan välineenä toisia vastaan. Kun imperiumeista muodostui ensimmäisen maailmansodan jälkeen Turkki, Iran, Irak ja Syyria, jatkoivat maat tämän vanhan taktiikan käyttöä.

Kurdistanin työväenpuoluetta PKK:ta lähellä oleva aseellinen YPG otti Syyrian kurdialueen

haltuunsa hämmästyttävän helposti: vain yhden taistelijan kerrotaan kuolleen Syyrian armeijan vetäytyessä. Ovatko sissitaistelijat näin ylivoimaisia ja Syyrian armeija romahtamispisteessä?

Vaikka ensivilkkaisulla saattaa näyttää tältä, perusteellisempi tarkastelu osoittaa al-Assadin käyttävän alueen ikivanhaa strategiaa: hän otti kurdikortin esiin estääkseen naapurimaa Turkki sekaantumasta Syyrian asioihin.

Syyrian 20 miljoonasta asukkaasta noin kaksi miljoonaa on kurdeja. He asuvat pääasiassa maan pohjoisosassa Turkin rajan tuntumassa. Perinteisesti Syyrian kurdien asema on ollut surkea. Suurella osalla kurdeista ei ole ollut kansalaisoikeuksia, eli monen sukupolven ajan maassa asuneita kurdeja on kohdeltu, kuin Syyriassa laittomasti oleskelevia ulkomaalaisia.

Kurdeilla ei ole ollut Syyrian kansalaisuutta eikä henkilötodistusta, joten he eivät ole voineet käydä koulua, käyttää terveydenhoitopalveluja tai työskennellä julkisella sektorilla. Viime vuonna, kansannousun ensimmäisinä kuukausina, Bashar al-Assad yritti liittoutua kurdien kanssa myöntämällä heille kansalaisoikeudet. Tämä oli kuitenkin myöhäistä, sillä maa oli jo sekasortoisessa tilassa.

Bashar al-Assadin isä, Syyrian edellinen diktaattori **Hafez al-Assad** sovelsi 1990-luvulla strategiaa, jota kutsuttiin nimellä: viholliseni vihollinen on minun ystäväni. Kurdistanin työväenpuolueen PKK:n päämaja oli vuosikausia Syyriassa ja Hafez Al-Assadin tavoitteena oli antaa PKK:n iskujen heikentää Turkkiä.

Kotimaisia kurdeja hän kohteli sen sijaan huonosti. Niinpä tuhannet syyrialaiset nuoret liittyivät PKK:n riveihin ja taistelivat ensin Turkin armeijaa ja nykyään Syyrian armeijaa vastaan.

Turkkilaiset kaipaavat menneen loiston aikaa

Islamistisen Oikeus- ja kehityspuolueen AKP:n valtaannousu Turkissa on usein uutisoitu suomalaisessa mediassa vain kiistoina siitä, saavatko presidentin vaimo ja yliopistopiskelijat käyttää huivia.

Turkin perustuslain mukaan valtio on sekulaari eli erillään uskonnosta. Valtion virastoissa ja kouluissa ei saa käyttää uskonnollisia tunnuskia, kuten huivia. Nämä kiistat AKP on voittanut. Se on halunnut palauttaa tasavaltaa edeltävän ajan uskonnollisen tunnelman.

AKP haluaa palauttaa myös muita asioita tasavaltaa edeltäneeltä Ottomaanien imperiumin kaudelta. Tärkein näistä on entinen suurvaltasema. Turkissa on levinnyt voimakas nationalismi ja menetetyt vallan kaipuu.

Turkillä on näkyvä asema kansainvälisessä diplomatiassa etsittäessä ratkaisua Syyrian kriisiin. Länsimaat näkevät AKP:n edustaman mallillisen islamismin Muslimiveljeskuntaa parempana vaihtoehtona tulevan Syyrian johdossa. Turkissa Syyrian kriisi nähdään mahdollisuutena palata ottomaanien loiston aikoihin, tilaisuutena laajentaa omaa valtakuntaa etelään.

Tämän Bashar al-Assad yrittää estää antamalla YPG:n ja sitä lähellä olevan kurdipuolueen Democratic Union Party, PYD:n muodostaa Syyrian ja Turkin rajalle autonomisen alueen ikään kuin suojavyöhykkeeksi.

Turkki on taistellut terroristijärjestönä pitämänsä PKK:ta vastaan lähes kolmekymmentä vuotta. Taistelut Kaakkois-Turkissa kiihtyivät viime heinäkuussa samaan aikaan, kun Syyrian kurdit ottivat oman alueensa valvontaansa.

Leviääkö Syyrian kriisi naapurimaihin?

Tunisiassa ja Egyptissä valta vaihtui kansan osoitettua mieltään kaduilla muutaman kuukauden. Libyassa se kesti hieman kauemmin, mutta sielläkin konflikti pysyi maan rajojen sisäpuolella.

Sen sijaan Syyriassa on vaara, että maan sisällissota johtaa laajaan, alueelliseen konfliktiin. Vaikka Syyria on ollut hankala naapuri alueen maille, **Bashar al-Assadin** hallinnon kaatuminen jättää valtatyhjiön, jonka täyttymistä kukaan ei osaa ennustaa.

Syyria on tukenut Israelia vastaan taistelevaa Hizbollahia ja sekaantunut Libanonin politiikkaan. Näissä maissa ei pidetä al-Assadista, mutta jos hänen seuraajakseen nousee Muslimi-veljeskuntaa lähellä oleva taho, otteet saattavat olla vielä kovempia.

Iran on Syyrian hallituksen lähin liittolainen. Jos shiia-islamilaiset alevit menettävät vallan Syyriassa, Iranin shiia-johtoinen hallitus etsii muita keinoja sekoittaa Lähi-idän asioita.

Jos Syyrian kurdien itsehallinto onnistuu, Turkki saa uuden, ei-tervetulleen naapurin, joka inspiroi sen omaa kurdiväestöä vaatimaan oikeuksiaan.

Syyrialaisen joukkopako maasta on aiheuttamassa pakolaiskriisin naapurimaissa. Turkissa on 70 000 syyrialaista pakolaista. Ihmisiä pakenee myös Jordaniaan, jossa on jo ennestään vaikea taloudellinen tilanne.

Usein unohdetaan se, että Syyriassa on paljon naapurimaiden kriisejä paenneita ihmisiä. Heidän olonsa voivat muuttua tukaliksi, jos al-Assadin hallinto kaatuu. Minne Syyriassa olevat puoli miljoonaa palestiinalaista voisivat mennä?

Syyriassa on myös miljoona irakilaista. He pakenivat sinne Baath-puolueen vallan kaaduttua amerikkalaisten hyökkäyksen jälkeen vuonna 2003. **Saddam Husseinin** Baath-puolue ja Bashar al-Assadin Baath-puolueet ovat veljespuolueita. Baathistit eivät ole erityisen tervetulleita Irakiin, jossa puolueen toiminta on nykyään kielletty.

Kristiina Koivunen

ISTOCK / SADIK GULEC

Turkin hallitus on seurannut voimattomana Syyrian kurdien menestystä.

Turkin pääministeri **Recep Tayyip Erdogan** varoitti elokuussa CNN:n uutisissa, että PKK:n Syyriasta käsin tekemät hyökkäykset Turkkiin tukahdutetaan voimalla. Samaan aikaan Turkin armeija keskitti joukkoja Syyrian vastaiselle rajalle, kilometrin päähän PYD:n valvomasta alueesta.

CNN:n haastattelema *Vatan*-lehden toimittaja **Rusen Cakir** arvioi, että Syyrian kurdien

autonomisen alueen Turkkiä koskettavat kielteiset vaikutukset eivät näy heti, vaan vasta parin vuoden kuluttua. Hän pitää Turkin armeijan hyökkäystä Syyriaan lähiaikoina varsin todennäköisenä ja arvioi, että Turkki saattaa ajautua kahden rintaman sotaan. Turkkilaisen *Vatan*-lehden linjaa pidetään maan armeijaa tukevana.

Kun koko Syyrian kohdalla puhutaan maan *libanonisoitumisen* vaarasta, on kurdialueen vaarana konfliktin *pohjoisirlantilaistuminen*, mihin Rusen Cakirkin viittaa. Pelkona on, että

Syyriassa ajaututaan etnisten ryhmien väliin konflikteihin, minkä lisäksi kurdialueen kriisissä on mukana myös ulkomainen valtio. Tämä saattaa johtaa tilanteen jäähdyttämiseen paikoilleen, koska halu poliittiseen dialogiin puuttuu. **YD**

Kristiina Koivunen on tietokirjailija ja vapaa tutkija, joka seuraa Lähi-idän tilannetta Helsingistä käsin. Koivunen on lisäksi asunut pitkään Irakissa.

Brasiliaa on pidetty mahdollisuuksien maana, mutta myös ikuisena tulevaisuuden lupauksena, jonka odotusten täyttymistä on odotettu pitkään ja varauksella. Viime vuosina suhtautuminen Brasiliaan on kuitenkin muuttunut. Onkin paikallaan kysyä: Onko Brasilia vihdoinkin lunastamassa lupauksiaan, mihin nykyiset odotukset perustuvat ja millaisia haasteita maa lupauksien lunastamisen tiellään kohtaa?

Brasilian monet kasvot – **TALOUSMAHDISTA SISÄISEEN ERIARVOISUUTEEN**

Brasilian nykyisyyden ymmärtämiseksi on tarpeen tehdä katsaus maan historiaan. Brasilia on Portugalin entinen siirtomaa. Siirtomaa-ajalla Brasiliassa ei ollut muuta olemassaolon oikeutusta, kuin tuottaa raaka-aineita ja elintarvikkeita emämaalle.

Ensin rahdattiin Eurooppaan brasilipuuta, josta saatiin purppuraväriainetta Euroopan hoviin asuihin. Jo tuolloin alkoi Brasilian rannikkosademetsien hävittäminen, joka nyt on saatettu melkein loppuun. Seuraavaksi tuli sokeri, jota Eurooppa tarvitsi ja himoitsi. Sokeriruokoplantaseille tarvittiin orjatyövoimaa, jota rahdattiin Afrikasta, koska orjuutetut alkuperäiskansat eivät pärjänneet hirvittävässä työoloissa.

Orjuutta kesti aina 1800-luvun lopulle, jolloin se virallisesti lakkautettiin. Ajan perintönä Brasiliassa asuu maailman suurin, Afrikan mantereen ulkopuolella elävä afrikkalaisperäinen väestö. Koillis-Brasilia, mihin sokeriruokoviljelmät aluksi keskittyivät, muistuttaa demograafisesti ja kulttuuriltaan edelleenkin suuresti Afrikkaa.

Tänään se on taloudellisesti Brasilian kehittämättömintä aluetta.

Sokeria seurasivat kulta- ja hopeat, etenkin nykyisen Minas Gerais osavaltion alueelta, sitten kahvi, jota viljeltiin pääasiassa São Paulon seuduilla. Kullan ja kahvin myötä talouden painopiste siirtyi etelämmäksi, jolloin myös maan pääkaupunki siirrettiin Bahian Salvadorista Rio de Janeiroon.

Talouden keskuksiksi kehittyivät Rion ohella São Paulo ja Minasin pääkaupunki Belo Horizonte. Tänään yli 20 miljoonan asukkaan São Paulo ympäristöineen on Brasilian, Etelä-Amerikan ja koko eteläisen pallonpuoliskon ylivoimainen talous- ja teollisuuskeskittymä.

Siirtolaisia eri mantereilta

Brasilian yhteiskuntaa ei kehitetty juuri mitenkään siirtomaakauden ensimmäisinä vuosisatoina. Väestö ei tarvinnut koulutusta, koska se teki ruumiillista työtä viljelyksillä, kaivoksissa ja eurooppalaisten talouksissa.

Niinpä pitkälle 1800-luvun lopulle saakka Brasiliassa ei ollut yleistä kansakoululaitosta, ei kirjastoja eikä muita kansan sivistyslaitoksia. Liekö tuon ajan henkistä perintöä, ettei Brasiliassa vielä lääkään osata arvostaa kaikkien saatavilla olevaa peruskoululaitosta?

Kun orjuus lakkautettiin 1800-luvun lopulla, entiset orjat vaelsivat suurin joukoin etelään Rioon, Minas Geraisiin ja São Pauloon. Tämän muuton seurauksena etelän suuriin kaupunkeihin alkoi syntyä *faveloita*, pääosin mustien asuttamia slummeja.

Kahvinviljelyn ja orastavan teollisuuden tarpeisiin alettiin Brasiliaan rekrytoida siirtolaisia Euroopasta ja aina Japanista saakka. Myös 1800-luvun lopun ja 1900-luvun alun vaikeat taloudelliset olot maailmalla ajoivat ihmisiä uudelle mantereelle.

Tänään Brasiliassa asuu merkittävä määrä ihmisiä, jotka ovat juuriltaan japanilaisia, saksalaisia, italialaisia ja arabeja. Perustettiin Rion osavaltioon 1920-luvulla suomalainenkin siirtokunta *Penedo*, jonka elinvoima alkuperäisessä

Brasilia on valtava maa, jonka tuloerot ovat edelleen suuret.

Brasilian yhteiskuntaa ei kehitetty juuri mitenkään siirtomaakauden ensimmäisinä vuosisatoina.

merkityksessään on hiipunut. Siirtokunnasta on kuitenkin tullut eräänlainen pohjoismainen ulkomuseo, joka vetää suurin joukoin vierailijoita viikonloppuisin Riosta ja Sao Paulosta.

Yksi johtavista talouksista

Brasilia itsenäistyi vuonna 1822 säilyttäen kuitenkin personaaliunionin Portugalin kanssa Portugalin prinssin jäädessä Brasilian hallitsijaksi. Vuonna 1889, vuosi orjuuden lakkauttamisen jälkeen, Brasilia julistautui tasavallaksi.

Tasavallan ensimmäisiä vuosikymmeniä leimasivat vallankaappaukset, sisällissodat, populismi ja lopulta sotilashallinto vuodesta 1964 vuoteen 1985. Vaikka Brasilian väkiluku ja talous kasvoivat voimakkaasti sotilasvallan aikana ja sitä edeltäneinä vuosikymmeninä, leimasivat taloudellinen epävakaus ja etenkin korkea inflaatio ajanjaksoa.

Brasilia alkoi teollistua 1930-luvulta lähtien ja tuontia korvaavaa teollisuutta ryhdyttiin rakentamaan 1950-luvulta lähtien. Samalla aloi-

tettiin valtavan maan sisäosien asuttaminen – Brasilia, kun kattaa maa-alallaan noin puolet Etelä-Amerikan mantereesta. Samalla ajanjaksolla pääkaupungiksi tuli niin ikään maan sisäosissa sijaitseva Brasilia.

1990-luvulla talous vaati vakauttamista ja korkean inflaation taltuttamista. Tähän tähdäten hyväksyttiin vuonna 1994 *plano real*, valuuttauudistus, johon sisältyi muun muassa katon asettaminen inflaatiolle ja budjettialijäämille.

Plano realin isästä, silloisesta valtiovarainministeri **Fernando Henrique Cardoso** tuli sittemmin maan presidentti (1995–2002). Brasilian talous on säilynyt vakaana valuuttauudistuksesta lähtien.

Cardoson seuraajat, presidentit **Luiz Inácio Lula da Silva** (2003–2010) sekä **Dilma Rousseff** (2011–) ovat pääpiirteittäin jatkaneet Cardoso aloittamaa talouspolitiikkaa. Vakaa talous, vahva valuutta sekä korkea korkotaso ovat houkutelleet maahan runsaasti ulkomaisia sijoituksia.

Tultaessa 2000-luvulle Brasiliasta on tullut yksi maailman johtavista talouksista. Tällä het-

Brasilian luonnonvarat ovat merkittävät. Brasilia on muun muassa suuri sokerin tuottaja ja viejä. Lisäksi Brasilian edustalta on hiljattain löydetty öljyä.

ISTOCK / RICARDO AZOURY

ISTOCK / CARLO LEOPOLDO FRANCONI

kellä se on maailman kuudenneksi tai seitsemänneksi suurin kansatalous. Sen tuotantorakenne on monipuolinen, eikä maa ole enää ensi sijassa riippuvainen raaka-aineista tai perushyödykkeistä. Toki niillä on edelleen huomattava sija etenkin maan viennissä.

Muuttuva kansainvälinen asema

Ennen viimeisen parin vuosikymmenen taloudellista menestystään Brasilia ei ole heijastanut suuruuttaan ulkopoliittikaansa. Maa oli ulkoisissa suhteissaan muuttuviin tilanteisiin sopeutuva, monenkeskisen yhteistyön ja päätöksenteon kannattaja.

Varsinkin presidentti Lulan kaudella Brasilia alkoi kuitenkin nostaa ulkopoliittista profiiliaan merkittävästi. Samalla siihen tuli Lulan poliittisen taustan mukaisia ideologisia piirteitä.

Etelä- Amerikassa, ja laajemmin Latinalaisessa Amerikassa ja Karibiassa, Brasilia on ryhtynyt haastamaan Yhdysvaltojen perinteistä johtoa-asemaa. Brasilian johdolla on rakennettu useita alueellisia yhteistyöjärjestöjä, jotka palvelevat Brasilian taloudellisia ja poliittisia intressejä ja samalla loitontavat Yhdysvaltoja alueelta.

Tämä kehitys saattaa osittain sopia Yhdysvalloille, ainakin hetkellisesti, koska sillä on suurempia huolia muualla maailmassa. Brasilian maltillinen linja voi toimia tasapainottavana ja vakauttavana tekijänä alueella ja padota radikaalien toimijoiden kuten esimerkiksi **Hugo Chavezin** ja **Evo Moralesin** pyrkimyksiä.

Brasilia ei kuitenkaan suostu Yhdysvaltojen apulaissheriffiksi. Se ylläpitää läheisiä suhteita **Castro**n veljesten Kuubaan ja vastustaa Kuuban eristämistä Amerikan valtioiden yhteistyöstä. Se ei myöskään halua horjuttaa Chavezin, Moralesin ja muiden radikaalien johtajien hallintoja, vaikka nämä ajoittain aiheuttavat harmaita hiuksia myös Brasilialle.

Brasilian kiistan ja vahvistuva johtoa-sema alueella saattaa synnyttää pelkoja naapureissa. Brasilia käyttää kuitenkin Yhdysvaltoihin verrattuna paljon pehmeämpiä keinoja, mikä on omiaan lieventämään naapureiden pelkoja. Brasilialla ei ole rajakiistoja yhdenkään naapurinsa kanssa, vaikka sillä on yhteinen raja kaikkien Etelä-Amerikan maiden kanssa Chileä ja Ecuadoria lukuun ottamatta.

Aktiivinen yhteistyön arkkitehti

Brasilian johdolla on perustettu ”Etelän yhteis-markkinat”, *Mercosur*, joka kattaa Brasilian, Argentiinan, Paraguayn, Uruguayn sekä nyttemmin myös Venezuelan. Laajempi yhteistyöelin Etelä-Amerikan valtioiden liitto UNASUR, perustettiin 2008. Sillä on myös turvallisuuspoliittinen ulottuvuus.

UNASURia on käytetty alueellisten konfliktien ratkaisussa, ja mikä merkittävää, Amerikan valtioiden järjestön, OAS:n vaihtoehtona. OAS:n päämaja on Washingtonissa ja Kuuba on suljettu sen toiminnan ulkopuolelle.

Viimeisin uutuu Brasilian johdolla tapahtu-

Brasilian kiistan ja vahvistuva johtoa-sema alueella saattaa synnyttää pelkoja naapureissa.

Melonikauppaa suurkaupunki Rio de Janeirossa. Brasiliassa asuu yli 200 miljoonaa ihmistä, viidenneksi eniten maailmassa.

vasta, alueellisen yhteistyön arkkitehtuurista on Latinalaisen Amerikan ja Karibian valtioiden yhteisö CELAC, jonka ulkopuolella ovat ainoastaan Yhdysvallat ja Kanada. CELACilla ei ole toistaiseksi ollut suurta operatiivista merkitystä, mutta Brasilia halunnee järjestön kautta tarjota muun muassa vaihtoehtoisen yhteistyömahdollisuuden Meksikolle, jonka läheistä yhteistyötä Yhdysvaltojen kanssa ei aina katsota Etelä-Amerikassa hyvällä.

Alueellisen yhteistyön ohella toinen selkeä suunta Brasilian itsetietoisessa ulkopoliitikassa on etelä – etelä-yhteistyö. Sen avulla Brasilia haluaa demokratisoida kansainvälisen poliittisen ja taloudellisen järjestelmän, jota länsi Yhdysvaltojen johdolla on hallinnut viime vuosikymmenet.

BRIC-yhteistyöllä vaikutusvaltaa

Goldman Sachsin ekonomisti **Jim O'Neill** loi vuonna 2001 BRIC-käsitteen, jolla tarkoitettiin uusia nousevia talusmahteja Brasiliia, Venäjää, Intiaa ja Kiinaa. O'Neill ennusti näille maille suurta roolia maailmantaloudessa. Ennuste näyttää olleen oikeansuuntainen.

BRIC-maat eivät ole itse perustaneet yhteisöä, mutta ajan myötä ne ovat alkaneet paljolti Brasilian aloitteesta harjoittaa tiiviimpää yhteistyötä saadakseen oman äänensä paremmin kuuluviin globaaleissa kysymyksissä.

Ne vaativat suurempaa vaikutus- ja äänivaltaa globaaleissa taloudellisissa elimissä kuten Kansainvälisessä valuuttarahastossa IMF:ssä ja Maa-

ilman pankissa. Finanssikriisin jälkimainingeissa BRIC-maiden ääniosuutta nostettiin IMF:ssä, muttei maiden omasta mielestä riittävästi.

BRIC-maat vastustavat yhä vallitsevaa käytäntöä, jossa Maailman pankin johtaja tulee perinteisesti Yhdysvalloista ja IMF:n johtaja Euroopasta. Ehkä lisätäkseen painetta vaatimuk- silleen, BRIC-maat päättivät äsken tutkia uuden, etelän oman maailman pankin perustamista.

BRIC-maita yhdistää suuri koko, suuri taloudellinen potentiaali ja länsimaita alempi kehitys- taso, mutta yhteenkuuluvuutta pitää eniten yllä yksinapaisen, amerikkalaisjohtoisen maailmanjärjestyksen vastustaminen.

Brasilia on ollut hyvin aktiivinen BRIC-yhteistyön tiivistämisessä, sillä se tarjoaa maalle foorumin päästä suurten valtojen joukkoon. BRIC-maiden heterogeenisuus kuitenkin rajoittaa ryhmän toimintaa: vain Brasilia ja Intia ovat täysiä demokratioita, Brasilia ja Intia eivät kuulu pysyvästi YK:n turvallisuusneuvoston ja vain Brasilialla ei ole ydinasetta. Lisäksi varsinkin Brasilialla ja Kiinalla on suuria vastakkaisia intressejä kansainvälisessä kaupassa.

G-20 finanssikriisin ratkaisijaksi

BRIC-maiden rinnalle on perustettu Brasilian aloitteesta IBSA-yhteistyöelin, johon kuuluvat Intia, Brasilia ja Etelä-Afrikka. IBSA edustaa selkeämmin kehitysmaita ja kykenee täten tarjoamaan ”etelän” näkökantoja globaaleihin kysymyksiin, kuten ilmaston lämpenemiseen ja kan-

sainvälisiin kauppaneuvotteluihin.

Kansainvälisissä kauppaneuvotteluissa, niin sanotulla Dohan kierroksella, ”etelän” maat ovat liittoutuneet Brasilian johdolla G20:ksi. G20 on vaatinut teollisuusmaita tekemään myönnytyksiä maataloustuotteiden maailman- kaupan vapauttamiseksi ja teollisuusmaiden maataloustukien lopettamiseksi. Kauppaneuvottelut ovatkin olleet pysähdyksissä liittyen G20:n ja teollisuusmaiden väliin kiistoihin.

Brasilia on ollut aktiivinen myös toisessa G-20:ssä, joka koostuu maailman suurimmista talousmahdeista. Sillä on ollut aktiivinen rooli viimeaikaisen finanssi- ja talouskriisin ratkaisuyrityksissä. Aiemmin globaalien talousongelmien ja poliittisten kiistojen ratkaisuja valmisteltiin G7-maiden eli Yhdysvaltojen, Kanadan, Japanin, Ison-Britannian, Saksan, Ranskan ja Italian, sekä Neuvostoliiton hajottua G8-maiden (G7 lisättyä Venäjällä) kesken.

Kun agendalle alkoi nousta sellaisia suuria globaaleja ongelmia kuin ilmaston lämpeneminen, G8 kutsui joukon suuria kehittyviä maita, Brasilian, Kiinan, Intian, Etelä-Afrikan ja Meksikon kokoustensa oheispalaveriin.

Tämä järjestely ei kuitenkaan tyydyttänyt Brasiliia, joka halusi päästä pääpöytäan. Vuonna 2007 puhjennut finanssi- ja talouskriisi avasi kehittyville, suurille talouksille vihdoon mahdollisuuden osallistua yhteisten ongelmien ratkaisuun, sillä yksistään G8:n voimin kriisiä ei olisi saatu hallintaan.

Presidentti Lula tunsu suurta vahingoniloa

Eriarvoisuus konkretisoituu faveloissa, köyhillä urbaanialueilla. Modernit favelat ovat syntyneet etenkin massiivisen maaltamuuton ja kaupungistumisen seurauksena.

päästessään moittimaan johtavia länsimaita kansainvälisen talouden ajamisesta kuilun partaalle. Brasilia ja muut G-20:n kehittyvät maat ovatkin pyrkineet nostamaan G-20:n pääasialliseksi talous- ja finanssiongelmiensa ratkaisijaksi G8:n tilalle, ja ovat tässä jossain määrin myös onnistuneet.

Pysyvästi YK:n turvallisuusneuvostoon

Brasilian keskeinen päämäärä globaalin vaikutusvallan tavoittelussa on pääsy YK:n turvallisuusneuvoston pysyväksi jäseneksi. Tavoitteen saavuttamiseksi se on lyöttäytynyt yhteen muiden pyrkijöiden, kuten Japanin, Saksan ja Intian kanssa.

Brasilia perustelee jäsenyyttään koollaan sekä sen Etelä-Amerikan johtoasemalla. Brasilian perinteinen pääkilpailija Argentiina kuitenkin vastustaa maan pääsyä turvallisuusneuvoston pysyväksi jäseneksi. Brasilia ei ole myöskään saanut Yhdysvaltojen tukea hankkeelleen.

Brasilian globaaleja pyrkimyksiä seuranneet länsimaat ovat vaatineet maata lisäämään vastuutaan ihmisoikeuskysymyksissä, ydinsulussa ja rauhanturvaamisessa. Brasilia ei ole YK:n turvallisuusneuvoston vaihtuvana jäsenenä äänestänyt enemmistön mukana esimerkiksi Libyan ja Iranin sanktioissa.

Sen sijaan Brasilia teki yhdessä Turkin kanssa esityksen Iranin tarvitseman ydinpolttoaineen rikastamiseksi Turkissa, mikä sekoitti

turvallisuusneuvoston pysyvien jäsenmaiden ja Saksan Iraniin kohdistuvaa painostusta ja sanktiohankkeita.

Ylipäätään Brasilia tukee vahvasti Iranin oikeutta rauhanomaisen ydinteknologian kehittämiseen. Brasilia on itse ydinsulkusopimuksen jäsen. Lisäksi se on sitoutunut olemaan hankkimatta ydinaseita kahdenvälisillä sekä alueellisilla sopimuksilla. Brasilia ei kuitenkaan ole ratifioinut ydinsulkusopimuksen kansainvälisiä tarkastuksia koskevaa lisäpöytäkirjaa korostaen näin autonomista oikeuttaan kehittää rauhanomaista ydinenergiaa.

Voimistaakseen globaaleja pyrkimyksiään Brasilia on vahvistanut kansainvälistä diplomaattiaansa perustamalla viime vuosina kymmeniä uusia suurlähetystöjä sekä laajentamalla kansainvälistä kehitysyhteistyötä. Erityisen aktiivinen Brasilia on ollut Afrikassa, jossa luonnollisina yhteistyökumppaneina ovat ensi vaiheessa olleet Portugalin entiset siirtomaat.

Brasilian ulkomaankauppa on monipuolistunut sekä tuotevalikoiman että kauppakumppanien osalta. Yhdysvallat oli pitkään Brasilian ylivoimaisesti tärkein kauppakumppani, mutta nyt Kiina on vallannut paikan.

Kauppa on kasvanut voimakkaasti myös muiden Aasian, Latinalaisen Amerikan, Afrikan ja Lähi-idän maiden kanssa. Brasilia ei olekaan enää riippuvainen vain harvoista kauppakumppaneista. Monipuoliset kauppasuhteet lievittävät

muualla syntyvien talousongelmien heijastumista voimakkaasti Brasiliaan.

Alueen merkittävin kumppani Suomelle

Brasilia tunnetaan Suomessa lähinnä jalkapallosta ja sambakarnevaaleista. Brasilia on kuitenkin Suomen tärkein kauppakumppani Latinalaisessa Amerikassa. Silti Brasilian-kauppa vastaa vain yhtä prosenttia koko Suomen ulkomaankaupasta. Kasvupotentiaalia olisi siis runsaasti.

Suomen elinkeinoelämää kiinnostavat etenkin Brasilian mittavat luonnonvarat, joista ammennetaan pääasialliset tuontihyödykkeet. Tosin Brasiliasta tuodaan myös teknologiaa, muun muassa Embraerin matkustajalentokoneita. Brasiliaan viedään perinteisen paperin lisäksi varsinkin investointitavaroita, joilla hyödynnetään maan luonnonvaroja.

Suomalaiset yritykset, muun muassa Nokia, StoraEnso, Kemira, Metso, Wärtsilä ja Pöyry ovat löytäneet Brasilian myös investointikohteen. Ensimmäinen merkittävä suomalaisinvestointi oli Valmetin traktoritehdas 1950-luvulla. Se on edelleen maanosan suurimpia traktorin valmistajia, tosin nyt toisen nimisenä ja ulkomaalaisessa omistuksessa. Brasiliassa olevien suomalaisyritysten palveluksessa on nykyisin noin 20 000 työntekijää.

Suomalaiset kansalaisjärjestöt ovat jossain määrin aktiivisia Brasiliassa. Yhteistyön pää-tavoitteita ovat köyhyyden lieventäminen, ympäristönsuojelu sekä ammatillinen järjestäytyminen.

Laajat taloudelliset vahvuudet

Brasilian koko on suurvaltapyrkimyksissään pääasiallinen valtti. Maa on pinta-alaltaan (85 000 000 km²) ja väestömäärältään (195 miljoonaa) maailman viidenneksi suurin valtio. Nyt myös sen talous on kuuden tai seitsemän suurimman talouden joukossa.

Brasilia on selvinnyt viimeaikaisista kansainvälisistä talousmyllerryksistä melko vahingoittomana. Sitä on auttanut talouden perustekijöiden hyvä kunto sekä vähäinen velkaantuneisuus, joka on antanut runsaasti elvytysvaraa.

Hallitus käytti finanssikriisin torjuntaan ja talouden elvyttämiseksi runsaasti resursseja. Valtion ohjaava käsi on ollut vahva. Sillä on ollut käytössään maan kehityspankki BNDES, jonka maksatukset ovat viime vuosina olleet vajaat 100 miljardia euroa vuosittain. Lisäksi hallitus kykenee ohjaamaan maan liikepankkeja, joista 50 prosenttia on valtion omistuksessa.

Etelä-Amerikan suurimman yrityksen Petrobrasin avulla hallitus voi myös antaa mittavia piristysruiskeita talouteen. Hallituksella on myös käytössään kasvunkiihdytysohjelma PAC, jonka kautta kanavoidaan kymmeniä miljardeja vuosittain pääasiassa talouden perusrakenteisiin.

Brasilian kasvupotentiaali on valtava. Sillä on monipuoliset ja suunnattomat luonnonrikkauudet sekä edullisen maantieteellisen aseman päivän-tasaajalta subtropiikkiin. Tämä mahdollistaa

mitä erilaisimpien maataloushyödykkeiden viljelyn ja useiden satojen korjaamisen vuodessa.

Brasiliasta on tullut maailman toiseksi suurin maataloustuotteiden tuottaja ja viejä heti Yhdysvaltojen jälkeen. Maa- ja karjataloustuotteiden tuotannon kasvattaminen vielä huomattavasti suuremmaksi on mahdollista pelkäämään tuotantoa tehostamalla ilman, että otetaan lisämaata maa- ja karjatalouden käyttöön.

Tämä on tärkeä näkökohta, koska maatalous on Brasilian trooppisten metsävarojen suurin uhka. Brasilian kasvava talous tarvitsee runsaasti lisää energiaa. Uusiutuvaa energiaa on tarjolla melkein pärajattomasti maan valtavana jokiverkostossa, aurinkoenergiassa, tuulienergiassa ja suunnattomissa biomassavarastoissa. Toki niiden käyttöönotto sisältää ympäristöriskejä ja maa- ja metsätalouksellisia ongelmia. Lisäksi tulevat Brasilian rannikolta hiljattain löydettyt mittavat öljy- ja kaasuvarat.

Brasilian talouden rakenne on monipuolistunut viime vuosikymmeninä, joskin luonnonvarojen käyttö on edelleen merkittävällä sijalla. Itse asiassa viime vuosina perushyödykkeiden ja raaka-aineiden osuus Brasilian viennistä on jopa kasvanut, kiitos Kiinan ja muiden Aasian sekä Lähi-idän maiden huimasti lisääntyneen kysynnän.

Brasilian kehityksen suuri haaste on, miten se kykenee jalostamaan raaka-aineensa omassa maassaan niin, ettei se joudu viemään niitä jalostamattomina. Brasilialla on korkeatkin tietotaitoa jalostusasteen nostamiseksi. Etenkin maataloustutkimuslaitos Embrapa on ollut kehityksen kärjessä monilla aloilla: sellupuun kasvatuksessa, sokeriruokoetanolin valmistuksessa, soijan kasvatuksessa ja eläinten jalostuksessa.

Myös muilla aloilla on korkeata osaamista ja teknologiaa. Embraer valmistaa matkustajakoneita. Autoteollisuus on kehittänyt moottoreita, jotka voivat käyttää etanolia ja bensiiniä missä tahansa sekoitussuhteessa. Syvän meren öljynporaukseen on kehitetty huipputeknologiaa.

Räikeä eriarvoisuus

Paha pullonkaula on Brasilian kehittämätön perusopetus. Julkiseen perusopetukseen on satsattu erittäin vähän. Julkista ammattikoulutusta ei ole käytännössä lainkaan. Sen sijaan julkiset yliopistot saavat runsaat määrärahat. Sen lisäksi, että tämä synnyttää pulaa ammattitaitoisesta työvoimasta, ylläpitää se luokkayhteiskuntaa.

Köyhien saamalla perusopetuksella ei päästä korkeatasoisiin julkisiin yliopistoihin. Köyhät lapset, mikäli haluavat jatkokoulutusta, joutuvat tyytymään kalliisiin yksityisiin ammattioppilaitoksiin tai korkeakouluihin, joiden tutkinnot eivät ole kilpailukykyisiä.

Köyhyys ja räikeät tuloerot ovat myös Brasilian kehitystä rajoittava tekijä. Suurkaupunkien slummeissa ja maaseudulla asuu kymmeniä miljoonia varsinaisen talouden ulkopuolella eläviä. Heidän panoksensa puuttuu työvoimasta eivätkä he kuluttajina tue kotimarkkinoita.

Lisäksi räikeä eriarvoisuus ruokkii rikollisuutta ja väkivaltaa, mikä johtaa kehityksen kannalta tuottamattomiin turvallisuusinvestointeihin ja yleiseen turvattuuteen. Brasilian väkivalta-tilastot ovat maailman huippuluokkaa.

Viimeisten runsaan kymmenen vuoden aikana köyhyyttä on onnistuttu vähentämään selvästi. Kymmenet miljoonat ovat nousseet köyhyydestä ”keskiluokkaan”. Käytännössä tämä tarkoittaa, että ihmiset ovat alkaneet työskennellä virallisen talouden piirissä, maksavat veroja, voivat saada lainoja ja ostaa kestokulutushyödykkeitä. Tämä on valtava tuki maan kotimarkkinateollisuudelle.

Kehityksen taustalla on kasvava talous, kaikkein köyhimmille, miljoonille perheille kohdistetut tulonsiirrot sekä säännöllisesti toistetut minimipalkkojen korotukset. Brasilia on ollut yksi maailman eriarvoisimmista yhteiskunnista. Viimeaikainen myönteinen kehitys on hieman kaventanut eroja. Silti köyhyys ja kurjuus käyvät päälle kaikkialla maassa ja varsinkin suurkaupunkien slummeissa sekä koillisen ja pohjoisen maaseutualueilla.

Viisi askelta lupausten lunastamiseksi

Brasilian poliittinen järjestelmä on läpeensä korruptoitunut. Brasilia oli vuonna 2011 Transparency Internationalin korruptiolistalla sijalla 73. Korruptio imee valtavasti yhteiskunnan voimavaroja julkisten varojen kadotessa kaikenlaisten välikäsien taskuihin.

Oikeuslaitos ja poliisivoimat eivät ole luotettavia, minkä lisäksi poliittinen järjestelmä ruokkii korruptiota. Hallituksen vaihtuessa presidentti joutuu neuvottelemaan useiden puolueiden kanssa taatakseen politiikalleen enemmistön hallituksessa ja kongressissa.

Hallituskumppanit joudutaan ostamaan mukaan jakamalla puolueiden johtohenkilöille houkuttelevia paikkoja hallituserimissä, taloudellisissa instituutioissa ja valtiojohtoisissa yrityksissä. Pelin henkeen kuuluu, että silmät ummistetaan silloin, kun näiden asemien avulla rahastetaan.

Varsinkin presidentti Lulan kaudella rahastaminen kasvoi huomattaviin mittoihin. Vain median valppaus toi jotkin tapaukset julkisuuteen. Lulan seuraajan Dilman kaudella menoa on pyritty hillitsemään. Useat ministerit ovat saaneet lähteä jo Dilman ensimmäisen hallitusvuoden aikana.

Jos Brasilia kykenee kouluttamaan nopeasti kasvavan nuoren väestönsä, nostamaan tuotantonsa jalostusastetta, parantamaan infrastruktuuriaan, reformoimaan poliittisen järjestelmän ja nujertamaan korruption, sen tulevaisuuden näkymät ovat erinomaiset. Se voi vihdoinkin lunastaa sille jo kauan sitten asetetut tulevaisuuden lupaukset. **YD**

Ilpo Manninen on eläkkeellä oleva ulkoasiainneuvos ja on aiemmin toiminut Suomen Brasilian suurlähettiläänä.

Paha pullonkaula on Brasilian kehittämätön perusopetus. Julkiseen perusopetukseen on satsattu erittäin vähän.

RIOSTA

Rio+20 leimattiin epäonnistuneeksi, mutta kokoukseen osallistunut tekniikan tohtori ja kaupunkitutkija **Kaarin Taipale** on hiukan eri mieltä. Hän muistuttaa, että Rion kokoukset ovat olleet tärkeä arena globaalille keskustelulle ympäristöstä ja kehityksestä.

RIO

– kehityksen ja ympäristön hitaasti etenevä palapeli

Kestävän kehityksen huippukokousten tai ilmastoneuvottelujen jälkeen tiedotusvälineiden otsikot julistavat pari päivää valtaisa epäonnistumista, ihmettelevät miksei sitovia sopimuksia saatukaan aikaan ja unohtavat sitten asian taas vuodeksi. Iltapäivälehdet äimistelevät vain delegaatioiden päälukua. Kuvituksena käytetään lähikuvia värikkäistä mielenosoituksista. Tämä on yksi totuus, muttei ainoa.

Rio de Janeirossa Brasiliassa järjestettiin vuonna 1992 ensimmäinen YK:n huippukokous, jossa ympäristökysymykset olivat asialistan kärjessä. Tahtoo unohtua, että jo silloin konferenssin nimi oli ympäristö- ja kehityskokous. Kokous ei ollut pelkkää ekologiaa, vaan kysymys on aina ollut siitä, miten yhteiskunnallinen kehitys ja luonnonvarojen suojelu sovitaan yhteen – jos se on mahdollista.

Vuonna 2002 samat valtiot kokoontuivat Johannesburgissa Etelä-Afrikassa vahvistamaan juhlallisesti sitoutumisensa Rion Agenda 21-loppuasiakirjan tavoitteisiin. Rio+10-kokouksen iskulauseena oli kolme P:tä. Monet olivat

tottuneet tulkitsemaan kolme P:tä sanoiksi *Public, Private ja Partnership*.

Ajateltiin, että kyseessä on yksityisen ja julkisen sektorin välinen ”kumppanuushanke”, yksi uusliberalismin menestystuotteista. Etelä-afrikkalainen PPP tarkoitti kuitenkin aivan muuta: *People, Planet, Prosperity* eli ihmiset, maapallo ja kunnollinen toimeentulo.

Kestävän kehityksen haasteen kolmikärkisyyttä haluttiin korostaa. Johannesburgin loppuasiakirja ei kuitenkaan tuonut juuri mitään uutta Rioon verrattuna. Päinvastoin, monet hallitukset tekivät kaikkensa vesittääkseen vanhojakin tekstejä. Yksi uusi avaus kuitenkin saatiin päätettäessä, että kestävän kulutuksen ja tuotannon elinkaari-problematiikkaa selvitetään tarkemmin.

Suuret odotukset ja inhorealismi

Yksi Rion prosessin ja ilmastoneuvotteluiden rasitteista on yksimielisyyden vaatimus: sopimusta ei ole ennen kuin kaikki maat ovat sen hyväksyneet. Sen vuoksi ei pitäisi olla yllättynyt,

että julistukset kuulostavat mitäänsanomattomilta. Tiukat kädenväänöt yksittäisistä sanoista tai pilkun paikoista tekevät neuvotteliijoille selväksi, missä kunkin maan kipukynnys on.

Rion prosessin kaltaisessa hallitustenvälisessä sopimusviidakossa jokainen sana kantaa raskasta selkäreppua. Asetelmat muuttuvat hitaasti, jos ollenkaan. Öljymaat varjelevat omia etujaan. Kehitysmaat vaativat uutta rahoitusta jokaista sitoumusta vastaan. Teollisuusmaat puolustavat nykyisiä asemiaan. Katolinen kirkko muistuttaa perheen tärkeydestä.

Kuvitelkaa itse 200 tuttavaanne ja miettikää, monestako asiasta he voisivat olla täsmälleen samaa mieltä? Miten kukaan voi edes odottaa, että noin 190 maalla Malesiasta Meksikoon ja Kanadasta Kongoon olisi sama näkemys yhteisestä päämäärästä? Monesti täytyy ihmetellä, että syntyy ylipäänsä mitään tuloksia.

Rion prosessissa vastakkainasettelu on pitkälti sama kuin jokavuotisissa ilmastoneuvotteluissa. Se tiivistyy aina samaan kysymykseen: kuka maksaa, kuinka paljon ja miten kauan? Miten pitkälle teollisuusmaat ovat vastuussa

ON

Kuvitelkaa
200 tuttavaanne
ja miettikää,
monestako asiasta
he voisivat
olla täsmälleen
samaa mieltä?

muun maailman ympäristövaurioiden korjauksesta ja ehkäisemisestä, paljonko etenkin nopeasti kehittyvät BRICS -maat (Brasilia, Venäjä, Intia, Kiina ja Etelä-Afrikka) pystyisivät itse kantamaan vastuuta?

Kuvio on tietysti hankala, ovathan teollisuusmaat ulkoistaneet raskaimmat tuotantoketjunsaa halvan työn ja valvomattoman työ- ja ympäristölainsäädännön maihin. Korvaus ei koske enää vain siirtomaaherruuden aikaisia velkoja, vaan kaikkia talouskasvun seurauksia. Teollisuusmaiden maksuhalukkuus alkaa kuitenkin loppua. CBDR (Common but differentiated responsibilities) onkin yksi kiistanalaisimmista periaatteista – vastuu on yhteinen, mutta toiset kantavat siitä suuremman osan kuin toiset.

Kansalaisyhteiskunnan ääni

Yksi Rion prosessin erikoisuuksia on, että kansalaisyhteiskunta haluttiin alusta alkaen ottaa mukaan. Jo 1992 nimettiin päätoimijatahot, joilla on mahdollisuus lähettää kokouksiin edustajansa ja käyttää puheenvuoroja. Lista on kaikessa omituisuudessaan säilynyt samanlaisena: alkuperäiskansat, lapset ja nuoret, naiset, maanviljelijät, ammattiyhdistysliike, tiedeyhteisö, ympäristöjärjestöt, paikallishallinto ja liike-elämä. Hallitusten näkökulmasta siis myös yritysmaailma kuuluu kansalaisyhteiskuntaan.

Todellisuudessa tärkeämpiä, kuin tilaisuus pitää lyhyitä puheenvuoroja virallisissa istunnoissa tai osallistuminen tausta-asiakirjojen muokkaamiseen, ovat lukuisat rinnakkais tapahtumat – nyt jo liiankin monet. Niitä järjestetään joko kokoustilaisissa istuntojen väliajoilla tai etäämpänä sijaitsevilla messualueilla. Lehdistön iloksi aina joku porukka järjestää mielenosoituksenkin, jonka valokuvaajien linssit saavat näyttämään todellisuutta paljon suuremmalta.

Tämä kaikki kuulostaa muodolliselta ja tyhjäänpäiväiseltä. Kuitenkin arvonsa on sillä, että hallitukset ja eri järjestöt joutuvat ja pääsevät näiden tapahtumien yhteydessä rakentamaan yhteyksiä ja kuuntelemaan toisiaan. Kaikki haluavat olla paikalla ja kaikki oppivat jotakin. Mikä muu foorumi tarjoaa samat puitteet?

Mistä Riossa tällä kertaa puhuttiin?

Rion asialistalle kuuluivat luonnonvarojen riittävyys, kestävä taloudenpito, ”vihreä talous” ja yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus. Muita korostetusti esille nostettuja teemoja olivat kestävä kehityksen kansainvälinen hallinto, valta-meret, huoli ruuan riittävydestä, naisten asema, koulutus ja kaupungit.

Niin usein kuin kestävä kehityksen sosiaali-

sesta ulottuvuudesta muistutetaan, huomio tahtoo keskittyä ilmasto- ja energiakysymyksiin. Nyt niissäkin aletaan nähdä myös ihmisten arkea koskettavat ulottuvuudet. Enää ei ilmastonmuutoksen symbolina poseerata jäälautoja purjehtiva jääkarhu vaan kuvituksena nähdään asutusta tuhoavia tulvia ja metsäpaloja.

Energia on tyypillinen sektorista, joka kattaa kaikki kolme kestävä kehityksen ulottuvuutta. Energian saatavuus on sosiaalinen haaste, sen kohtuullinen hinta ja käytön tehokkuus ovat taloudellisia kysymyksiä, kun taas tuotantoon liittyy ympäristöriskejä.

Vihreän talouden käsitteestä povattiin Rion suurta läpimurtoa. Teemaa oli pureskeltu ennakoon sen verran, että uutuudenviehätys oli vaihtunut epäilykseksi. Jälleen kävi niin, että köyhä etelä halusi nähdä sen pelkästään rikkaan pohjoisen ylellisyytenä. ”Sovitaan ensin kestävä kehityksen rahoituksesta, puhutaan sitten vihreästä taloudesta”, julisti kehitysmaaryhmä G77 ja Kiina.

YK:n pääsihteeri oli kutsunut Etelä-Afrikan presidentti **Jacob Zuman** ja Suomen presidentti **Tarja Halosen** puheenjohtajiksi korkean tason paneeliin, joka osaltaan pohjusti Rion kokousta. Yksi työryhmän julkaiseman raportin *Resilient People, Resilient Planet. A Future Worth Choosing*, oivalluksista oli, että kun vuosittuhattavoitteen aika umpeutuu 2015, niiden tilalle tarvitaan jotakin uutta.

Näin syntyi esitys konkreettisista kestävä kehityksen tavoitteista (Sustainable Development Goals, SDG's). Niiden sisältö ei vielä ollut keskustelujen kohteena, vaan nyt keskusteltiin, miten tavoitteista sovitaan, ja miten ne julkistetaan. Historia saattaa kuitenkin osoittaa, että SDG:t olivat Rion kauaskantoisin saavutus.

Totta kai Rio+20-kokouksen tulosta voi luonnehtia suurena epäonnistumisena. Onko kuitenkin parempi, että eri maiden neuvottelijat ja johtajat pakotetaan kestävä kehityksen kysymysten ääreen ammattikokouksiin, vaikka niiden tulokset eivät koskaan vastaa ylimitoitettuja odotuksia?

Edistys on hitaampaa kuin etanan vaellus, mutta asialista muuttuu, tarkentuu ja laajenee jatkuvasti. Globaaliin kielenkäyttöön tunkeutuu uudissanoja, joille on ajan mittaan pakko antaa sisältöäkin. Kestävä kehityksen vallankumoukset odottavat vielä maailmanlaajuisia Tahrir-aukioita. **YD**

Kaarin Taipale on tekniikan tohtori ja kaupunkitutkija, joka osallistui Rio+20 -kokoukseen YK:n kutsumana. Hän on laatinut Riossa julkistetun raportin kaupunkien kestävä kehityksen haasteista nimeltään *Challenges and way forward in the urban sector*. Suoran linkin raporttiin löydät Ytimen verkosta www.ydinlehti.fi.

Piirros: Marco Davanzo, The Noun Project

Rauhantuotteita

Sadankomitean paidat

Koot:
Lady fit S - XL
Suora malli S - XL

15 €

Sadankomitean kassit

isolla rauhanmerkillä

10 €

Hanna Kaisa Hellsten, Kalle Kallio
ja Mikko Metsämäki (toim.)

Uusi Pasifistin taskukirja

15 €

Kaupan päälle
Sadankomitean
historiikki
Tottelisinko

12 €

Sadankomitean Rauhanpipo

Nämä ja kaikki muut rauhan tuotteet löydät
Rauhanaseman verkkokaupasta.

www.rauhanasema.fi/kauppa

Avoimempien kuntien puolesta!

Ville Niinistö

Kunnallisvaalit 28.10.
Ennakköäänestys 17.–23.10.

Muista äänestää!

Vihreät
De Gröna

Mainoksen maksoi Vihreä liitto r.p.

Osallistu Vasemmiston toiminnan kehittämiseen

Vasemmistoliitto kokoaa aineistoa *Vasemmiston toiminta kohti 2020-lukua* -asiakirjaa varten. Osallistu sinäkin, kerro oma mielipiteesi. Kysely on kaikille avoin. Verkkokyselyyn pääsee sivulta vasemmisto.fi/ajankohtaista/jarjestokysely

Tilaa Vasemmiston uutiskirje

Vasemmistoliitto lähettää kannattajilleen ja jäsenilleen viikkouutiskirjettä, jonka voi tilata sähköpostitse. Perjantaisin ilmestyvästä kirjeestä löytää tuoreimmat jutut ministereistä, eduskuntaryhmän viikosta ja muut kiinnostavat politiikan tapahtumat ja uutiset. Lähetä tilauspyyntö osoitteeseen:
vas@vasemmistoliitto.fi

vasemmisto
RIKKAUTTA JOLLA ON ARVOA

te k o ja   työ n   ja
o i k e   u d e n   m u k a i s u u d e n
p u o l e s t a

Kunnallisvaalit 28.10.2012
Ennakköäänestys 17.-23.10.2012

Brasilian uusi metsälaki sallii metsien laajamittaisemman hakkuun niillä Amazonin alueilla, joilla metsää on suojeltu tähän asti eniten.

ISTOCK / LUOMAN

Brasilialle luonnon taloudellinen arvo on

Brasilia on maailman johtava luonnonvarojen viejä. Tämä tarkoittaa kuitenkin maan mittavien luonnonvarojen ja luonnon monimuotoisuuden laajamittaista ja kestämatöntä hyödyntämistä. Tutkijatohtori **Markus Kröger** piirtää laajan kuvan Brasilian ympäristökysymysten tilasta.

Brasilian talous ja politiikka sekä maailmanlaajuinen merkitys perustuvat raaka-aineventtiin. Maa oli esimerkiksi maailman suurin sokerin, etanolin ja kahvin tuottaja ja viejä vuonna 2005. Vientiin tuotetaan merkittävästi myös muun muassa nautalihaa, soijaa ja maissia. Lisäksi Brasilia vie eukalyptusmarkkinasellua eniten maailmassa.

Brasiliassa on muutamia johtavia teollisuudenaloja, kuten esimerkiksi lentokoneiden tuotantoa. Brasilian kasvu ja liittyminen uuden maailmanjärjestyksen nousevien valtojen joukkoon on kuitenkin johtunut ennen kaikkea massiivisesta luonnonvaraviennistä. Osaltaan siihen ovat vaikuttaneet myös lännen ongelmat.

Talouspolitiikalla on ollut luontaisesti suuri vaikutus alueen ympäristöön. Jo 1530-luvulla

Brasilian siirtokuntiin oli muodostunut plantaasitalousmalli, jossa suurimmat tilalliset hallitsivat politiikkaa ja suuren linjan ympäristösuhteiden määrittämistä. Sama plantaasitalous on edelleen pääpiirre maan politiikassa ja taloudessa.

Toki muutoksia ja valtavia parannuksiakin on matkan varrella tapahtunut ja maahan on syntynyt myös aivan uudenlaisia luontosuhteita. Brasiliaan on perustettu esimerkiksi globaalisti urauurtavia toimintamalleja, kuten keräilyreservaatteja, jotka tukevat luonnonsuojelua ja maaseudun sekä metsien asukkaiden oikeuksia ja toimeentuloa.

Keräilyreservaateissa luonnonmukaisesti elävät keräilykansat voivat jatkaa elämäänsä, mikä edesauttaa säilyttämään suurimman osan sademetsästä tai rannikkovesistön luonnon monimuotoisuudesta.

Vaihtoehtoiset uudistukset on toteutettu ennen kaikkea kansalaisyhteiskunnan edistykseksi siiven vastarinnan, kiistelevän toimijuuden ja yhteiskunnallis-ympäristöllisten kansanliikkeiden leviämisen vaikutuksesta.

Monokulttuuriplantaasien valta-asema

Amazonin metsätuhojen tahtia saatiin merkittävästi hidastettua presidentti **Lula da Silvan** aikakaudella, jolloin luotiin paljon uusia erilaisia suojelualueiksi luokiteltavia alueita, kuten alkuperäiskansamaita.

Toisaalta samanaikaisesti sama presidentti hyväksyi maahan ensin laittomasti Argentiinasta tuodun geenimuunnellun soijan ja sen vana-vedessä muut geenimuunnellut kasvit, jotka

Uuden metsälain seuraukset

Brasilian uusi metsälaki, joka hyväksyttiin 2012 keväällä, tuo merkittäviä muutoksia maan ympäristönsuojeluun.

Ennen vuotta 2008 laittomasti metsää hakanneille myönnetään armahdus seuraamuksesta, kuten uudelleenistuttamisvelvollisuudesta ja sakoista.

Hyötyjien joukossa on monia lakimuutosta tukeneita kansanedustajia, jotka ovat itse myös suurmaanomistajia. Osa heistä voi joutua istutamaan puita tietyille alalle.

Osavaltioissa, joiden maa-alasta vähintään 65 prosenttia on metsää, voidaan metsää vähentää entisestään 80 prosentista 50 prosenttiin maa-alasta. Tämä tarkoittaa, että esimerkiksi ne Amazonin osavaltiot, joissa metsää on suojeltu eniten, kokevat suhteellisesti dramaattisimman

metsäalueen vähenemisen.

Rinteitä tai joenuomia ei enää suojella, kuten tehtiin aiemmassa metsälain, vaan näiltä alueilta voi kaataa kaiken metsän. Jokivarsien metsävyöhykeminimiä pienennetään 30–500 metristä 5–100 metriin.

Jokivarret ja muut herkat luontoalueet voidaan ”metsittää uudelleen” kokonaan yksilajisilla puuistutuksilla, kuten eukalyptusplantaatioilla. Puolivuosittain täyttyvien joenuomien suojelualuestatus häviää.

Maaomistuksen rekisteröinti hajaannutetaan liittovaltiolta kuntien omiin järjestelmiin. Selviä rajoja ei enää rekisteröidä, vaan yksi koordinaatti riittää. Tämä johtaa suurempaan epämääräisyyteen maanomistuksessa ja mahdolluuteen tarkkailla sitä, ovatko omistajat hakanneet sallitun määrän.

Vielä väitellään siitä, joutuvatko laittomasti metsiä hakanneet metsittämään alueita uudelleen. Joka tapauksessa kaikki tämä uudelleenmetsitys voi koostua puuplantaa-seista.

YKKÖSSIJALLA

Kaksi nykypresidentti Dilma Roussefin aikakauden päämerkkiä ovat Belo Monten pato ja uuden metsälain hyväksyminen parlamentissa.

pian levisivät dramaattisesti pohjoiseen.

Ne söivät muutamassa vuodessa täysin tunnistamattomiksi entiset cerrado-savannimetsät ja laajat alueet, jotka koostuivat erimuotoisista ja rikkaista metsistä sekä muista paikallisista perinnemaisemista.

Nyt maan halki matkaava näkee monokulttuuriplantaaseja silmäkantamattomiin. Tuotantoalueiden laajenemista tutkiva huomaa myös pistävän väkivallan, joka liittyy oleellisesti lakimuutosten ja nousevien raaka-ainehintojen ohella laajenemisen selittäjiin.

Kiistelty metsälaki hyväksyttiin

Paine luonnonvarojen saamiseksi maailman jaostuskeskuksiin, etenkin Kiinaan, Eurooppaan, Pohjois-Amerikkaan ja Japaniin, sekä paikallisten ja ulkomaisten tuottajien ja välittäjien tahto kasvattaa tuottoja, selittävät Brasilian luonnonvara- ja ympäristöpolitiikkaa.

Kaksi nykypresidentti **Dilma Roussefin** aikakauden päämerkkiä ovat Belo Monten pato, joka nousee Altamiran kaupungin liepeille keskelle Amazonia huolimatta laajasta vastustuksesta, ja uuden metsälain hyväksyminen parlamentissa.

Uusi metsälaki on ollut parlamentissa ylivoimaisesti ylintä valtaa käyttävän suurmaan-

omistajablokin tärkein poliittinen päämäärä jo vuosikautia. 2000-luvun kiristynyt luonnon-suojelu-tehokkuus johti suurmaanomistajien ryhmittymän väkevään vastaiskuun.

Monien vaiheiden jälkeen laki hyväksyttiin keväällä 2012. Roussef tosin käytti veto-oikeuttaan muutamaa räikeimpään kohtaan, kuten oli luvannut kansan ja maailman ylivoimaiselle enemmistölle, joka vastusti metsälain radikaalia höllentämistä.

Uuden metsälain kannattajat esittivät lain olevan välttämätön maataloustuotannon kasvatamisen takia. Suurmaanomistajat väittivät uuden lain tukevan maataloustuotannon kasvatamista, mikä taas auttaa ulkomaista kuluttajaa. Kuten esimerkiksi suomalaista, joka syö Raison maahantuomalla, geenimuunnellulla soijalla lihotettua siipikarjaa tai sianlihaa.

Ympäristötuho edessä

Presidentin osittaisen vetoamisen jälkeen parlamentin agribisnessiipi on kuitenkin ajanut kesän mittaan läpi lukuisia pienempiä lakimuutoksia, jotka kumoavat vetoamisen vaikutuksia ja ovat tekemässä lakipaketista vielä alkuperäistä huomomman ympäristönsuojelun kannalta.

Lakiin jäävät ympäristönsuojeluoikeudet on myös äärimmäisen hankala panna käyttäntöön. ▶

Tosin täytyy mainita, että myös vanhan metsälain täytäntöönpano oli hankalaa.

Vääntöä käydään edelleen, mutta tutkijoille ja kansalaisyhteiskunnalle, joita ei kuunneltu, on selvää, että Brasilian uusi metsälaki on jo johtanut, ja edelleen johtaa, maailmanhistoriallisesti dramaattiseen ympäristötuhoon.

Uuden metsälain ehkä tuhoisin kohta on vesistöjen suojavyöhykkeen pientäminen alimmillaan viiteen metriin. Uuden lain myötä tämäkin loppusuikale voitaisiin ”metsittää” eukalyptus- tai muilla puuplantaaseilla.

Luonnonsuojelu- ja reservaatialueiden luomis- ja purkamisvalta halutaan siirtää presidentiltä eduskunnalle, ja alueiden sisällä sallittava luonnonvarojen hyödyntämisen osavaltioiden kuvernööreille. Käytännössä tämä suurmaanomistajien ehdotus tarkoittaa luonnonsuojelulainsäädännön valtavaa vesittämistä.

Suurkehitysuskaisuuden merkit selvät

Metsälaki ja suurhankkeet, kuten Amazonin padot, kaivokset, suurten valtateiden päällystämiset sekä karjatalouden ja soijanviljelyn lisääntyvä leviäminen, ovat selviä merkkejä siitä, että Brasilian kuten monen muunkin nousuvan vallan talouspolitiikka nojaa *neo-developmentalismiin* eli uuteen suurkehitysuskaisuuteen.

Tässä korkeamodernistisessa kehityskossa eliitit kehittävät perifeerisiä syrjäseutuja sitoen nämä eliitin piirissä paremmin tiedettyyn, parhaaseen kehityskulkuun. Pääpaino on suurtuotannolla ja nousulla vientimahdiksi, jonka vientitase on laajasti plussalla.

Tällaisen uusmerkantilismin nähdään kasvattavan poliittista valtaa ja turvallisuutta maailman epävakaaassa finanssitaloudessa. Valtion ja johtavien talousryhmien edut asetetaan vaihtoehtoisien, paikallistasoisten kehityskulkujen edelle.

Toisaalta työväenpuolueen hallitus on suurmaanomistajien talutushihnassa, sillä se ryypee tällä hetkellä laajassa korruptio-oikeudenkäynnissä ja tarvitsee suurmaanomistajablokin tuen pysyäkseen vallassa sekä säilyttääkseen ja ajaakseen eteenpäin sosiaalisia uudistuksiaan.

Ympäristö ei ole asioiden tärkeysjärjestyksessä korkealla valtaosassa Brasilian vasemmistopuolueistakaan. Ympäristöministeriön budjetti on puolestaan ministeriöiden budjeteista pienin.

Paikallistasolla merkittäviä parannuksia

Nämä ovat siis pääpiirteet Brasiliata koskettavien ympäristökysymysten ymmärtämistä varten. Maahan on kuitenkin muodostunut myös kas-

vava ja kaupungistunut ympäristötietoinen kansanosia, joka vaatii laajaa poliittista uudistusta. Päämääränä on, että suurmaanomistajaosavaltioiden ylimitoitettu edustus parlamentissa saataisiin purettua.

Paikallistasoilla, esimerkiksi kaupungeissa, on paikoin saavutettu merkittäviä parannuksia sekä ympäristön että peruspalveluiden kannalta katsottuna. Agroekologia on myös suuressa nousussa.

Lisäksi kansanliikkeet ovat aloittaneet laajan kampanjan vähentääkseen brasilialaisten syönnän ruuan myrkyllisyyttä. Kampanja on saanut vastakaikua päättäjien keskuudessa, mutta tuki on jäänyt suppeaksi.

Suurmaanomistus on kuitenkin iso pala purettavaksi. Brasilian maaseudusta on mittavien valtiontukiaisten ja löysästi valvotun maa- sekä ympäristölain avulla kehkeytynyt maailman johtava eukalyptussellun ja sokeriruoko-etanolin tuottaja.

Toisin kuin muussa agribisneksessä, näiden kahden sektorin yritykset haluavat ensisijaisesti itse omistaa laajoja maa-alueita. Maanomistus takaa jatkuvan ja halvan raaka-ainesyötön tehtaille. Molempien sektorien työolosuhterikkomukset sekä ympäristöhaitat ovat merkittäviä.

Ilmastonmuutos tulee kiihtymään tuoden mukanaan muun muassa kuivuutta. Tehotuoannon liian nopeasti vesivarjoja ja maaperän laatua heikentävä kasvu ei helpota tulevaisuutta. Tarvitaan yhä enemmän plantaasiaalaa, jotta tuotanto voidaan pitää nykytasollaan, koska tuotanto-olosuhteet ja täten hehtaarituohto pienentyvät ilmastohäiriöiden vuoksi.

Brasiliata ei kannata painostaa

Millaista asennetta Suomen valtiolta sitten voisi odottaa näiden muutosten edessä? Ongelma- vyyhdin purkaminen voi vaikeutua, mikäli ulkomaalaiset yrittävät painostaa maata. Brasiliassa on pitkään vallinnut ajatus ja usko siitä, että ulkovallat haluavat Amazonista kansainvälisen alueen, koska eivät luota siihen, että brasilialaiset osaisivat itse hallita aluetta.

Kun esimerkiksi Inter-American Commission for Human Rights kehotti liittovaltiota lopettamaan Belo Monten padon rakentamisen ja kutsui maan neuvotteluihin vedoten alkuperäiskansojen kuulemattomuuteen ja laajoihin lakirikkomuksiin hankkeen läpiajamisessa, päätti parlamentti boikotoida järjestön kokousta.

Brasilialaiset tuomioistuimet ovat määränneet padon rakennustyöt keskeytettäväksi lukuisia kertoja, viimeksi 14. elokuuta 2012. Keskeytyksen perusteena on laki, jonka mukaan alkupe- räiskansoja, joihin pato vaikuttaa, on kuultava.

Toisaalta on hankala seurata vierestä näitä dramaattisia muutoksia, varsinkin kun monet suomalaiset yritykset ja kuluttajat suoraan vaikuttavat luonnonvaratuotannon epäkestävään kasvuun. Esimerkiksi Suomen metsäyritykset hyötyvät laajalti uudesta metsälaista sekä halvoista tuotantokustannuksista, kuten myös kotimaiset lihantuottajat.

Samanaikaisesti, uusmerkantilismille ominaisesti, Brasilian hallitus on tiukentanut ulkomaista maanomistusta. Halutaan luoda globaalisti johtavia ”kansallisia sankareita”, monopolisesti toimivia kansallisia suuryrityksiä, joilla on maailman halvimmat tuotantokustannukset. Täten ne onnistuvat keräämään pääomaa laajetukseen ulkomaille.

Roolit ovat osaltaan vaihtumassa maailmanpolitiikassa, kun esimerkiksi ulkopuolisista raaka-aineista äärimmäisen riippuvainen Eurooppa joutuu nojautumaan tuontiraaka-aineisiin pysytymättä liiemmälti vaikuttamaan tuotanto-olosuhteisiin.

Brasilia jatkaa linjallaan

Brasilian nykytalouspolitiikka ei luo kestävästä kehitystä tai laajojen kansanosien hyvinvoinnin nousua, sillä ympäristöllä on sietokyky. Myöskään nykyiset vientituotot eivät jakaannu tarpeeksi tasaisesti, vaikka minipalkka onkin noussut merkittävästi (yli 60 prosenttia) Lula da Silvan kaudella.

Eliitti ja hallituksen enemmistö uskovat edelleen, että nykyinen luonnonvarojen hyödyntäminen suuryritysten ja omistusten kautta on paras keino kehittää maata.

Maaudistus on haudattu ja miljoonat maatomat odottavat edelleen maata tienvarsilla, päästäkseen töihin omille maille tuottamaan ruokaa. Yli 70 prosenttia maan omasta ruokahuollosta tulee nimittäin pienviljelijöiltä.

Toisaalta maan työttömyysaste on alle seitsemän prosenttia. Luonnon ja ruohonjuuritason vastustus sekä kriittisten, lakeja todenteolla toimeenpanevien valtiotoimijoiden, kuten monen julkisen ministeriön syyttäjän toiminta, on vahvistunut. Se luo vaihtoehtoja.

Brasilia jatkaa kuitenkin nykylinjaansa, muuttaen suuntaansa vain, kun vastarinta ja/tai luonto onnistuvat osoittamaan nykykehityksen mahdottomuuden. **YD**

Markus Kröger on Suomen Akatemian tutkijatohtori, joka työskentelee Helsingin yliopistossa ja tutkii maailman luonnonvarapolitiikkaa. Kröger on tutkinut Brasiliata vuodesta 2003 lähtien, tehden kenttätutkimusta ympäri maata etenkin selluteollisuuteen ja maatalouteen liittyen.

Tico tico & MAS QUE NADA

Musiikki on itsestään selvä osa brasilialaisuutta. Tämän lehden ydinhenkilön, elokuvaohjaaja **Mika Kaurismäen** mielestä Brasiliaa on vaikea kuvitella ilman musiikkia. Niinpä Ytimen päätoimittaja tutki levy- ja kirjahyllyään ja tiivistä jotakin brasilialaisesta musiikista.

Brasilialainen musiikki on syntynyt kolmesta elementistä: portugalilaisen, Afrikasta tuotujen mustien orjien ja ennen siirtomaavaltaa maata asuttaneiden alkuperäisten kansojen musiikista. Tämän lisäksi brasilialaisessa musiikissa on vaikutteita espanjalaisesta, saksalaisesta ja italialaisesta musiikista. Myös jazzin ja sen johdannaisten vaikutukset voi kuulla selvästi.

– Ihmisille musiikki on eräänlainen henkijäämisrituaali. Orjuuden aikaan afrikkalaiset orjat eroteltiin ja pidettiin erossa perheistään ja tutuista ihmisistä. Musiikki ja tanssi olivat ikään kuin koodi, joka piti heitä henkisesti kasassa, sanoo Mika Kaurismäki.

Bachianas Brasileiras

Siirtomaavallan aikana klassisessa musiikissa oli erityisesti Brasiliankirkkomusiikkia. Säveltäjä ja pappi **José Mauricio Nunes Garcia** (1767–1830) tunsu hyvin eurooppalaiset vaikutteet aina **Mozartissa Rossiniin**. **Alberto Nepomuceno** (1864–1920) voidaan pitää kuitenkin omaleimaisen brasilialaisen musiikin perustajana.

Nepomucenon luomaa traditiota jatkoi **Heitor Villa-Lobos** (1887–1959) valtavan suurella sävellystuotannollaan. Se kattoi sävellyksiä pianokappaleista orkesterille ja kuorolle tehtyihin teoksiin, mukaan lukien **Bachin** tradition

istuttamisen brasilialaiseen rytmiin ja musiikki-ilmaisuun. *Bachianas Brasileiras* kuuluu Villa-Lobosin kuuluisimpiin teoksiin. Säveltäjän tuotantoa on myös tunnettu *Choros-sarja*.

Juuri chorosta, 1800-luvun lopulla Rio de Janeirossa syntyneestä urbaanista musiikista, Mika Kaurismäki on tehnyt dokumentin *Brasileirinho*. Alunpitäen choro oli talosta taloon kiertävien brasilialaisten musikkoryhmien nimitys. Tässä kansanmusiikin lajissa virtuoosimainen instrumentaalitaito on aivan omaa luokkaansa. Sen vaikutteet näkyvät niin sambassa kuin bossa novassakin.

Brasileirinho kertoo choron historiasta, mutta vielä enemmän nuoren sukupolven elävästä suhteesta choroon musiikkina ja tanssina. Choro on hyvin sosiaalista musiikkia. Soittajat tavoittelevat taianomaista yhteenkuuluvuutta yleisön kanssa niin konserttisaleissa kuin pikku-baareissa tai kotikokoonpanoissa. Elokuvassa esiintyvät muun muassa Trio Madeira Brasil, **Paulo Moura**, **Yamandú**, **Guinga**, **Marcos Suzano** ja **Elza Soares**, jonka esitys *Mas Que Nada* on kaikille tuttu.

Antonio Carlos Jobim

Rio de Janeiron lentokenttä on saanut nimensä **Jobimin** (1927–1994) mukaan. Hän oli paitsi säveltäjä, myös laulaja ja pianisti, mutta erityi-

sesti yksi tärkeimmistä 1950-luvun lopulla syntyneen *bossa novan* (uusi aalto) luojaista. *Bossa novassa* on hidastettua samban rytmiä. Jobimin musiikilliset juuret ovat jazzissa.

Jobim työskenteli runoilija **Vinicius de Moraesin** kanssa. Tästä yhteistyöstä syntyi näytelmä, joka tuli tunnetuksi elokuvana *Musta Orfeus* 1950-luvun lopussa. Jobimin *A Felicidade* oli minulle järisyttävä kokemus, ja vinyylilevy löytyy edelleen levyhyllystäni. Elokuvassa se soitetaan auringonnousun aikaan Rion rinteillä.

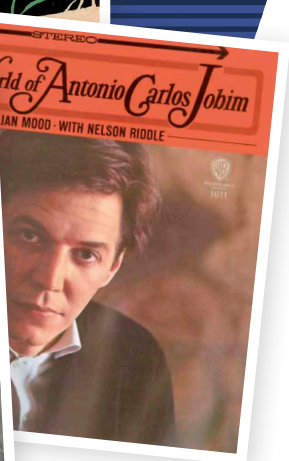
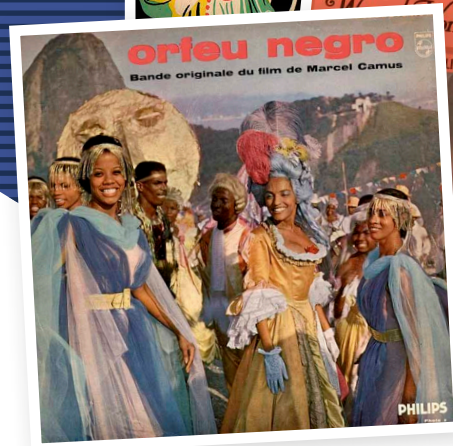
Musica Popular Brasileira on puolestaan yhteinen nimittäjä *bossa novan* jälkeen kehittyneen populaarimusiikin kanssa. **Gilberto Gil** esimerkiksi edusti tropicalismo-nimistä tyyliä, joka oli suosittu sotilashallinnon aikaan 1960-luvulta 1980-luvulle. Tekstit saattoivat olla hyvinkin protestihenkisiä. Mainittakoon myös, että Gil toimi presidentti **Lulan** aikana kulttuuriministerinä.

Viimeksi voisi todeta, että **Astrud Gilberton** esittämä *Ipaneman tyttö*, rytmittyneenä sambakarnevaalien eri lyömäsoittimien ilotulitukseen, pitää brasilialaisen musiikin elinvoimaisena ja kiinni ajassa.

Niin se on, Brasilia ja musiikki ovat yhtä.

YD

Arja Alho

... Köyhät elävät VÄKIVALLAN VARJOSSA

Vahvasti aseistetut turvallisuusjoukot vartioivat rakennustyömaata. Turvallisuuskoneiston harjoittama väkivalta on yksi Brasilian merkittävimmistä ihmisoikeuskysymyksistä.

Brasiliassa ihmisoikeuksien toteutuminen liittyy vahvasti yhteiskunnalliseen asemaan ja varallisuuteen. Maassa onkin kaksi puolta, joista toiseen kuuluu perusoikeuksien poljentaa, väkivaltaa ja pakkosiirtoja. Etenkin turvallisuuskoneiston harjoittama väkivalta on noussut merkittäväksi ihmisoikeuskysymykseksi. Toisaalta Brasilin lainsäädäntö on parantunut ja aktiivinen kansalaisyhteiskunta luo painetta uudistuksille.

Rio de Janeiron osavaltiossa, yhdessä Nova Iguacun kaupungin yhteisöistä, asui 11-vuotias poika **Juan Moraes**. Juan katosi viime vuoden heinäkuussa poliisioperaation aikana. Myöhemmin hänen ruumiinsa löydettiin samasta kaupungista, mutta eri alueelta.

Siviilitutkinta osoitti, että poliisit olivat surmanneet Juanin ja siirtäneet hänen ruumiinsa.

Juanista kertoi ihmisoikeusjärjestö Amnesty vuosiraportissaan. Sekä Amnesty että Human Rights Watch ovat nostaneet poliisiväkivallan yhdeksi Brasilian merkittävimmistä ihmisoikeuskysymyksistä. Ihmisoikeuksien ongelmakohtiin kuuluvat myös epäinhimilliset vankiloolosuhteet, kiistat alkuperäiskansojen maanomistus-oikeuksista ja ihmisten pakkosiirrot.

Suomen Amnestyn ihmisoikeustyön johtaja

Päivi Mattila toteaa heti aluksi, ettei ihmisoikeuksia voi erottaa siitä valtavasta eriarvoisuudesta, joka Brasiliassa tällä hetkellä vallitsee. Brasilia on talousmenestyjä, jonka vauraus hyödyttää kuitenkin vain osaa kansasta. Tulonjaoltaan Brasilia kuuluu edelleen maailman epätasa-arvoisimpiin maihin.

Brasilian keskiluokan ja eliitin edustajat ovat yleensä hyvin koulutettuja ja heidän peruspalvelunsa ja -oikeutensa ovat turvatut. Köyhimpien kohdalla taas on puutteita peruspalveluiden ja -oikeuksien toteutumisessa.

– Perinteiset ihmisoikeusloukkaukset, jotka liittyvät sananvapauteen, poliisiväkivaltaan ja uhkauksiin, kohdistuvat usein köyhimpiin ihmisiin. Brasilian ihmisoikeusrikkomukset liittyvätkin vahvasti köyhyyteen, köyhien oikeuksia on helpompi polkea, toteaa Mattila.

Brasilian ihmisoikeusrikkomukset liittyvät vahvasti köyhyyteen, köyhien oikeuksia on helpompi polkea.

ISTOCK / GYI NSEA

sitä vastaan on hyökätty, mikä on oikeuttanut sen avaaman tulen. Human Rights Watchin vuosiraportissa todetaan, että vaikka poliisi on monissa tilanteissa epäilemättä käyttänyt voimaa oikeutetusti, on kuitenkin monia tilanteita, joissa sen voidaan osoittaa toimineen laittomasti.

Lisäksi Human Rights Watchin poliisiväkivaltaa ja yleistä turvallisuutta käsittelevä raportti tuo esiin, että osa turvallisuuskoneiston ja virkamiehistön jäsenistä uskoo, että poliisiväkivaltaan syyllistyneiden tuomitseminen johtaisi poliisin arvovalan laskuun ja rikollisryhmittymien vallan kasvuun. Väkivallan kontrolloimiseksi on vaikea nähdä muuta keinoa, kuin väkivalta.

– Brasiliassa väkivallan teot on arkistettu, etenkin ne, joihin turvallisuuskoneisto itse syyllistyy, toteaa Mattila.

Väkivallan taustalta voi erottaa historiallisia ja kulttuurisia syitä. Sotilasjuntan aikakaudella maassa totuttiin pelotteluun. Saman mallin ovat omaksuneet nyt jengit ja poliisi.

– Taustalla on myös väkivallan ja maskuliinisuuden yhteys, etenkin hyvin köyhien poikien kohdalla ase tuo valtaa ja jengit voivat tarjota realistisia ja houkuttelevia vaihtoehtoja niille, joilla ei ole muuta näköalaa. Lisäksi aseita on helppo saada ja niitä on paljon, avaa Mattila väkivallan taustoja laajemmin.

Oikeuksien puolustaminen vaikeaa

Pelottelua ja väkivaltaa on esiintynyt myös maakiistoissa. Brasilian maaseutualueilla kiistaa on usein alkuperäiskansojen oikeudesta maahan.

Alkuperäiskansojen oikeus perinteisiin maa-alueisiin on tunnustettu Brasilian perustuslaissa, mutta käytännössä oikeudet eivät aina toteudu, sillä maanomistajat eivät halua luopua hallussaan olevista maista. Lisäksi on osavaltioita, joissa osavaltioiden hallitus on asettunut maanomistajien puolelle, ja joiden lait ovat ristiriidassa liittotasavallan perustuslain kanssa.

– Maanomistajat uhkailevat ja ajavat alkupe- räiskansojen jäseniä pois maa-alueilta. Brasilia on valtavan kokoinen maa, mikä vaikeuttaa lakien toimeenpanoa ja valvontaa. Etäisyys valtakeskuksesta yhdessä sen tosiasian kanssa, ettei väkivaltaan yleensä puututa, tekee omien oikeuksien puolustamisen hyvin vaikeaksi, huomauttaa Mattila.

Human Rights Watch raportoi, että yli 1900 maa-oikeuksia puolustavaa aktivistia on saanut tappouhkauksen viimeisen kymmenen vuoden aikana. Brasilian Paimentolaisalueiden komitea puolestaan laskee, että vuonna 2010 yhteensä 34 ihmistä surmattiin ja 55 joutui tappoyrityksen kohteeksi maakiistojen yhteydessä.

Urbaani-alueiden vakavana ongelmana ovat ihmisten pakkohäädöt. Ne ovat laittomia, mutta häätöjä tapahtuu silti koko ajan.

– Erilaisten kehitysprojektien alta siirretään ihmisiä jatkuvasti pois. Korruptio on Brasiliassa vahvaa ja taloudellinen etu ajaa usein köyhien ihmisten yli, toteaa Mattila.

Vahva kansalaisyhteiskunta tasapainottaa

Brasilian ihmisoikeustilanteesta ei kuitenkaan saa luoda liian synkkää kuvaa, sillä edistystä etenkin lainsäädännössä on tapahtunut paljon. Lisäksi Brasiliassa on erittäin vahva ja aktiivinen kansalaisyhteiskunta: järjestöjen ja kansalaisliikkeiden annetaan toimia vapaasti.

Valtion tasolla ihmisoikeuksiin on sitouduttu ja niitä pidetään merkityksellisinä, mikä luo positiivista pohjaa kotipesän ongelmien ratkaisemiselle.

– Brasilia on profiloitunut ihmisoikeuksien puolestapuhujaksi YK:ssa. Vaikka vakavia ongelmia on, on Brasilia onnistunut parantamaan etenkin seksuaalivähemmistöjen oikeuksia ja naisten oikeuksia. Lainsäädännön vahvistuminen kaikissa ihmisoikeusteemoissa on osaltaan yksi merkkipaalu, kertoo Mattila.

Lisäksi pääsy peruspalveluihin, kuten perusterveydenhuoltoon, on parantunut. Suuri haaste liittyy kuitenkin köyhyyteen, joka välkkyvä väkivaltaongelmien taustalla.

– Uskon, että vahva kansalaisyhteiskunta voi vaikuttaa hyvään kehitykseen. Tulee myös muistaa, että turvallisuuskoneiston ja hallituksen sisällä on myös ihmisiä, jotka haluavat muuttaa asioita, muistuttaa Mattila.

Human Rights Watch tuo esiin, että askelia muun muassa poliisiväkivallan kitkemiseksi on jo otettu. Esimerkiksi São Paulon oikeuskansleri perusti vuonna 2010 erityisen syyttäjien yksikön käsittelemään poliisiväkivaltatapauksia.

Mattila toivoisi, että ihmisoikeuksien näkökulma hallinnon sisällä vahvistuisi. Pitäisi luoda kulttuuria, jossa ainakin viranomaiset pitäisivät kiinni maan laeista. Aluksi ainakin näkyvien tapausten tuomioista tulisi huolehtia.

– Ihmisten luottamusta järjestelmään pitäisi elvyttää. Hallituksen viestin pitäisi olla, ettei maassa voi tehdä mitä tahansa saamatta siitä rangaistusta. Tämä lisäisi turvallisuuden tunnetta ja voimaannuttaisi ihmisiä hakemaan oikeutta.

YD

Kirsi Koivuporras-Masuka

Human Rights Watchin vuosiraportissa todetaan samaa linjaa noudattaen, että väkivaltaisuu- det keskittyvät yleensä köyhille alueille. Brasilian kaupungeissa on alueita, joita hallitsevat jengit ja rikollisryhmät.

– Tietyissä kaupunginosissa ja myös vankiloissa on usein epäselvää, kuka niitä johtaa. Valta liikkuu jengien, rikollisryhmittymien ja poliisin välillä. Jengit ovat vahvoja ja poliiseja on liian vähän. Lisäksi poliisin korruptoituneisuus on ongelma, ja poliisit ovat itse osallisina esimerkiksi huumekaupassa, kuvaa Mattila.

Väkivaltaan ei puututa

Väkivallan rehottaminen liittyy puolestaan heikkoon oikeuslaitokseen. Brasilian lainsäädännön kehitys on ollut hyvää, mutta lakien toimeenpano takkuilee. Laki jää tyhjäksi kirjaimiksi, kun rikoksiin ei puututa. Suuri osa tapoista ja murhista jää tutkimatta, eikä niistä anneta tuomioita. Rankaisemattomuuden ja väkivallan kulttuurin syvyyttä kuvaa se, että myös turvallisuuskoneiston jäsenet osallistuvat väkivaltaan.

Human Rights Watchin vuosiraportti kertoo, että virallisten tilastojen mukaan poliisi on vastuussa 372 kuolemasta Rio de Janeiron osavaltiossa ja 252 kuolemasta São Paulon osavaltiossa. Nämä luvut kertovat tilastoista kuuden ensimmäisen kuukauden osalta vuonna 2011.

Usein poliisi perustelee omaa toimintaansa kohtaamallaan vastarinnalla: poliisin mukaan

Brasilian presidentin **Luiz Inácio Lula da Silva** mielestä tärkein syy maan valtavalle taloudelliselle kehitykselle on se tosiasia, että kahdeksan viime vuoden aikana 28 miljoonaa brasilialaista on päässyt pois köyhyydestä ja 39 miljoonaa on kyennyt nousemaan keskiluokkaan.

Brasilialainen sosiaaliturva – **RAUHANOMAINEN VALLANKUMOUS**

Yli 28 miljoonaa brasilialaista saa kuukausittain tukea eläkkeelle jäämiseen, eläkettä, toimeentulotukea tai terveydenhuoltoon liittyviä etuuksia maan sosiaaliturvajärjestelmästä. Vuonna 2010 etuuksia maksettiin 153 miljardia USA:n dollaria, mikä vastaa 6,9 prosenttia Brasilian saman vuoden bruttokansantuoteosuudesta.

Tämä sosiaalisen hyvinvoinnin malli kehitettiin vuosikymmeniä kestäneen yhteiskunnallisen väittelyn ja sosiaalisten liikkeiden vaatimusten päätteeksi. Merkittävä edistysaskel oli vuonna 1998 voimaan tullut perustuslaki, jolla Brasilian lainsäädäntöä muokattiin vastaamaan demokratiaa 20-vuotisen sotilashallinnon jälkeen.

Perustavanlaatuinen periaate omassa Magna Cartassamme on se, että sosiaaliturva takaa työntekijöiden ja heidän perheidensä toimeentulon, kun he eivät sairauden, onnettomuuden, raskauden, vankeuden tai korkean iän vuoksi voi siitä itse huolehtia.

Toinen innovaatio oli sosiaalisen suojelun oikeus, jossa yhdistyvät vanha sosiaaliturvajärjestelmä ja terveys- ja sosiaaliapu. Luotu yleinen ja yhtäläinen oikeus sosiaaliturvaan toi järjestel-

män piiriin miljoonia ihmisiä, jotka olivat aiemmin jääneet järjestelmien ulkopuolelle. Heitä olivat erityisesti maaseudun työläiset, jotka ennen saivat etuuksia vain siinä tapauksessa, että olivat perheensä elättäjiä.

Kun hallintoni aloitti vuonna 2003, monia perustuslaillisia periaatteita ei ollut vielä täysin pantu täytäntöön. Esimerkiksi sosiaaliturvajärjestelmän piiriin kuuluvien, vakuutettujen 16–59-vuotiaiden brasilialaisten määrä oli laskenut 66,4 prosentista 61,7 prosenttiin vuosien 1992 ja 2002 välillä.

Vuonna 2009 olimme onnistuneet nostamaan tämän luvun 67 prosenttiin tai 56,6 miljoonaan ihmiseen, mikä on korkein taso historiassamme. Suuri osa kasvusta yhdistyy työpaikkojen määrän kasvuun, sillä vuosien 2002–2010 aikana syntyi 15 miljoonaa uutta työpaikkaa, joissa työntekijät on suojattu sosiaaliturvalla.

Historiallisesti brasilialaisen sosiaaliturvajärjestelmän puutteita voidaan selittää myös palveluiden huonolla laadulla. Ennen vuotta 2003 sosiaalivirastot työskentelivät vanhanaikaisilla välineillä ja epäasianmukaisissa tiloissa ilman, että niillä oli riittävästi osaavaa henkilökuntaa kasvavien tarpeiden tyydyttämiseksi.

Monet palveluista oli ulkoistettu, ja syntyi paha-mainaisia jonoja, joiden takia apua tarvitsevat ikäihmiset alkoivat yöpyä virastojen edessä.

Julkisen hankintaprosessin loppuun saattaminen lopun ulkona odottamiselle, ja otimme käyttöön sähköisen ajanvarausjärjestelmän, jolla jonot eliminoitiin. Investoimme myös korjauksiin ja hyväksyimme toimistoverkoston laajentamisen, mikä merkitsi 720 uuden palvelupisteen syntymistä.

Myös liikkuvat yksiköt otettiin käyttöön ja tänään kymmenen venettä tarjoaa palveluja syrjäisille Amazonin alueille. Verkosto kattaa nyt 1 131 toimistoa 977 kunnassa tarjoten kuukausittaisia palveluja neljälle miljoonalle ihmiselle.

Teknologian käyttö, tietojärjestelmien organisointi ja palvelun parantaminen ovat mahdollistaneet todellisen käänteen ihmisten kohtelussa myös käsitetasolla. Etuuksien myöntämisen sijaan työ nähdään nyt oikeuksien tunnistamisena. Vaatimukset, jotka aikoinaan veivät vuosien käsittelyn, voidaan nyt siirtää tiedostoihin alle puolessa tunnissa.

Nykyisin etuudensaajat saavat eläkeikää lähes tyessään kirjeen, jossa kerrotaan heidän etuutensa määrästä ja menettelytavoista, joilla etuutta

FAKTA

Luiz Inácio Lula da Silva oli Brasilian presidentti vuosina 2003–2010. Hän syntyi vuonna 1945 Pernambuco Brasilian koillisosassa. Ollessaan 7-vuotias Lula da Silva muutti perheensä kanssa Sao Paoloon paremman toimeentulon perässä. Lula da Silva alkoi työskennellä ollessaan vielä lapsi ja kouluttautui lopulta tehtaan koneenkäyttäjäksi.

Lula da Silva valittiin 100 000 metallurgian alan työntekijän ammattiliiton puheenjohtajaksi vuonna 1975. Vuonna 1980 Lula da Silva perusti Työläisten puolueen, ja kolmen yrityksen jälkeen hänet valittiin Brasilian presidentiksi vuonna 2002. Jätettyään virkatehtävänsä vuoden 2011 alussa, Lula da Silva on ollut kunniapuheenjohtajana Instituto Cidadaniassa, joka on voittoa tuottamaton järjestö. Sen tarkoituksena on etsiä ratkaisuja rakenteellisiin yhteiskunnallisiin ongelmiin Brasiliassa.

haetaan. Heillä on myös vapaa pääsy eläketiedostoihin miltä tahansa pankkiautomaatilta.

Tutkimukset osoittavat, että eläköitymiseen liittyvät etuudet ovat auttaneet noin 23 miljoonaa brasilialaista kaikissa ikäluokissa pääsemään eroon köyhyydestä. Tämä tarkoittaa, että 23 miljoonaa ihmistä on voinut jättää taakseen tulotason, joka on ollut vähemmän, kuin puolet vähimmäispalkasta, noin 339 USA:n dollaria kuussa.

Brasilian sosiaaliturvajärjestelmässä on myös jatko-ohjelma, joka turvaa eläkkeelle siirtyvien etuuksia kaikille niille iäkkäille ihmisille, fyysisesti vammautuneille henkilöille tai psyykkisesti sairastuneille, joiden kotitalouden tulotaso on vähemmän kuin vähimmäispalkan neljäsosa.

Hallituksemme on laajentanut tätä ohjelmaa Brasilian ikäihmisiä koskevien säädösten sallimalla perusteella, joka alensi eläkkeelle siirtymisen ikää 67 vuodesta 65 vuoteen. Tämän lisäksi säädökset mahdollistavat myös puolisoiden turvan. Tämä laajennus on merkinnyt sosiaaliturvan ulottamista 17,8 miljoonaa ihmiseen (82 prosenttia brasilialaisista on yli 60-vuotiaita).

Parantaaksemme työntekijöiden terveyttä, sisällytettiin työtapaturmien ehkäisy vuonna 2003 yrityksiä koskeviin työterveysäädöksiin. Mitä suurempi riski työssä on, sitä enemmän työnantajat maksavat työtapaturmavakuutusta, jota käytetään kattamaan sosiaaliturvan kustannuksia silloin, kun kyseessä ovat tapaturma- ja vammautumiskorvaukset.

Lisäksi vähimmäispalkkojen reaalkasvu tataan ammattiliittojen ja työnantajien sopimuksella, joka mahdollistaa voimakkaan sosiaalisen liikkuvuuden ylöspäin ja vahvistaa kotimaista kulutuskysyntää. Vuosien 2002–2010 välisenä aikana vähimmäispalkat nousivat inflaatiotarkistettuina 62 prosenttia, samalla kun sosiaalinen eriarvoisuus laski alimmalle tasolle 50 vuoteen.

Kotimaisten markkinoiden laajentuminen ja

FU / V. MARTIN

Brasilian entinen presidentti Lula da Silva on ylpeä maan sosiaaliturvauudistuksesta.

yhä useamman köyhän ihmisen sisällyttäminen markkinoiden piiriin on synnyttänyt Brasiliaan dynaamiset kotimaisen kulutuksen markkinat. Tärkein syy maamme valtavalle taloudelliselle kehitykselle löytyy seuraavista tosiasioista: kahdeksan viime vuoden aikana 28 miljoonaa brasilialaista on päässyt pois köyhyydestä ja 39 miljoonaa on kyennyt nousemaan keskiluokkaan.

Verotulot ovat kasvaneet ja samalla ovat nousseet resurssit, joilla pitää huolta avun tarpeesta olevista. Olemme onnistuneet luomaan hienon mukaan ottamisen ja kehityksen kierteen.

Tuloksiemme vuoksi monet maat ovat tutkineet sosiaalisen huolenpitomme mallia. Olemme antaneet panoksemme muiden maiden järjestelmien kehittämiseksi erityisesti Afrikassa ja Latinalaisessa Amerikassa. Tavoite laajentaa sosiaalisen suojelu koskemaan myös kolmea miljoonaa Brasiliaan tullutta siirtolaista, on saavuttanut muutamia merkkipaaluja viimeisten vuosien aikana.

Sosiaalisen suojelun todellisen globalisaation puolesta puhuu se, että olemme tehneet useita kansainvälisiä sopimuksia, merkittävimmät Japanin ja Yhdysvaltojen kanssa, mukaan lukien iberioamerikkalainen, 22 maata kattava monenkeskinen sopimus.

Vielä on paljon tehtävää. Olen varma, että **Dilma Rousseff**, joka on seuraajani Brasilian presidenttinä, jatkaa edelleen sosiaalisen suojelun ja turvan laajentamista ja parantamista. Olemme oikealla tiellä.

Olen vakuuttunut siitä, että kansakuntamme ei ainoastaan kykene, vaan sillä on myös velvollisuus tarjota tukensa ja julkinen sosiaaliturva kaikille kansalaisilleen, erityisesti varttuneille kanssaihmisillemme. **YD**

Luiz Inácio Lula da Silva

Artikkeli on julkaistu ensimmäistä kertaa englanniksi AARP Internationalin aikakauskirjassa otsikolla: *The Brazilian Social Security System – A Peaceful Revolution.*

Hyvää ja huonoa Lulasta

Maailmanpolitiikan professori **Teivo Teivainen** Helsingin yliopistosta luonnehtii Brasilian entistä presidenttiä **Luiz Inácio Lula da Silvaa** kahden anekdootin kautta.

Ensinnäkin Teivainen kertoo Lulan korostaneen vastuutaan presidenttinä sanomalla: "Kun oikeistolainen presidentti epäonnistuu, hänet korvaa toinen oikeistolainen presidentti. Kun vasemmistolainen presidentti epäonnistuu kestää 50 vuotta, ennen kuin toiselle vasemmistolaiselle tarjoutuu mahdollisuus yrittää. Siksi en voi olla vastuussa vain vasemmistolle, ja siksi minulla ei ole mahdollisuutta epäonnistua."

Toisessa anekdootissa chileläisten, maattomien maatyöläisten ay-aktiivi puuskahti Lulalle ennen ymmärtäneensä – vaikka Lula puhuu portugalia ja hän itse espanjaa – aina kaiken mitä Lula puhui, koska he kummatkin olivat radikaaleja ammattiyhdistysjohtajia. Kun Lulasta tuli presidentti, hän ei ymmärtänyt enää yhtään mitään. Lula oli Teivaisen mukaan naurahtanut, hivellyt partaansa ja tunnustanut, ettei näinä aikoina ymmärrä aina itsekään itseään.

Anekdootit kuvaavat hyvin Lulan merkitystä presidenttinä. Kun Lula valittiin ensimmäisen kerran presidentiksi vuonna 2002, myös talouselämä oli Lulan takana ja luottamusta kuvaavat mittarit Lulan myötä nousussa. Lula ei presidenttinä yrittänyt haastaa finanssimarkkinoita tai Yhdysvaltoja. Teivainen kutsuukin Lulaa salonkikel-poitetuksi sosialistiksi.

Lulaan suhtautuminen on ollut julkisuudessa kaksinaista. Yhtäältä häntä on pidetty petturina, toisaalta kuitenkin osoituksena siitä, että radikaalillakin diskursilla voi voittaa ja saada aikaan edistysaskeleita. Tästä esimerkkinä on juuri sosiaalilainsäädännön huima kehittyminen.

Latinalaisen Amerikan karismaattisten vasemmistolaisten presidenttien joukossa Venezuelan **Hugo Chávezia** saatetaan kuvata änkyränä ja Lulaa pehmeänä sosiaalidemokraattina. Todellisuudessa sekä Chávezin että Lulan yhteistyö on ollut paljon läheisempää ja koordinoitumpaa kuin äkkiseltään voisi arvata.

Lulan valitsema linja on saanut myös seuraajia. Perun **Ollanta Humala** korosti olevansa lulalainen, kun hänet valittiin presidentiksi kesäkuussa 2011. **YD**

Euromaiden velkakriisiä EI NÄHTY UHKAKUVANA yhteisvaluuttaan liityttäessä

Kreikka, Irlanti, Portugali, Espanja – Euroalueen velkakriisi on noussut todelliseksi testiksi yhteisvaluutta eurolle. Tämä on johtanut hätäisimmät jo kysymään, onko maamme euroalueen jäsenyydessä mitään järkeä? Katsaus euroon liittymisen historiaan valottaa sitä, miten tilanteeseen on tultu.

Euromaat ovat keväästä 2010 alkaen ryhtyneet velkatalokoiisiin, koska ne pelkäävät ylivelkaantuneiden ja pankkikriisistä kärsivien euromaiden ongelmien heijastuvan muihinkin maihin.

Euromaat ja Kansainvälinen valuuttarahasto IMF lainoittavat kriisimaita, koska ne eivät pysty lainaamaan rahaa markkinoilta kohtuullisella korolla. Arviot Espanjan kriisipankkien hätälainoituksesta liikkuvat sadassa miljardissa eurossa.

Hätärahoituksen päämääränä on vakauttaa markkinat, ettei muiden euromaiden lainanotto kävisi liian kalliiksi. Jos kriisimaa ajautuu maksukyvyttömäksi, voi se ekonomistien mukaan horjuttaa euroalueen yhtenäisyyttä ja lamauttaa rahoitusmarkkinat.

Esimerkiksi pelko ylivelkaantuneen kriisimaan ajautumisesta konkurssin partaalle kasvattaa monien euromaiden korkoja. Pelkona on vielä se, että kriisi leviää seuraavaksi muihin euromaihin ja työntää euroalueen syvään lamaan.

Euromaan ylivelkaantuminen ei sinänsä sisältynyt Suomea Euroopan talous- ja rahaliittoon (Emu) ajaneiden puolueiden, SDP:n ja kokoomuksen uhkakuviiin. Myöskään keskusta, joka vastusti Suomen euroalueen jäsenyyttä 1990-luvulla, ei nostanut esille velkatalokoiisiin liittyvää kauhuskenaariota. Puolueet nostivat tärkeimmäksi kriisinehkäisyvälineeksi kasvu- ja vakaussopimuksen, jonka piti estää euroalueella julkisen talouden häiriöt.

Euro oli aluksi menestys

Nyt on siis hyvä hetki kerrata, miten ja miksi Suomesta tuli euromaa noin kymmenen vuotta sitten? Mitä kansalle kerrottiin, kun maamme liittyi euroalueen jäseneksi? Näyttäytyivätkö euromaiden talousromahdukset uhkakuvina päättäjille?

Huhtikuussa 1998 eduskunta päätti selvällä enemmistöllä, että Suomi liittyy ainoana Pohjoismaana euroalueen jäseneksi vuoden 1999 alussa. Suomi otti käyttöön yhtenäisvaluutta euron tili-

valuuttana kymmenen muun EU-maan ohella.

Paavo Lipposen (sd.) ykköshallituksessa olivat tuolloin mukana demarit, kokoomus, vasemmistoliitto, vihreät ja RKP. Nämä puolueet ajoivat keväällä 1998 eduskunnassa euron liittymispäätöksen läpi äänin 135–61. Pääoppositiopoolue keskusta äänesti euroon liittymistä vastaan.

Käteinen euron raha tuli kuluttajien kukkaroon tammikuussa 2002. Euro on ollut velkatalokoiisiin saakka suuri menestys, koska se on luonut vakautta talouteen, mikä näkyy alhaisena korkotasona ja matalana inflaationa. Se on noussut maailman toiseksi tärkeimmäksi valuutaksi Yhdysvaltain dollarin rinnalle.

Valuuttaheilahteluja ei ole juuri ollut, vaikka euron vahvistuminen suhteessa dollariin ja Ruotsin kruunuun on aiheuttanut ongelmia osalle teollisuudessa. Muistissamme on vielä, kuinka valuutan sortuminen 1990-luvun laman aikaan syvensi maamme vaikeuksia ja toi mukanaan taloudellisten menetysten lisäksi inhimillisiä katastrofeja.

Myös suomalaiset ovat tällä hetkellä tyytyväi-

siä euroon. Kansalaisten mielipiteitä luotaavan Elinkeinoelämän valtuuskunnan EVA:n asennemittauksen mukaan 54 prosenttia suhtautuu myönteisesti siihen, että markat vaihdettiin euroiksi. Tulosten mukaan neljännes kansasta suhtautuu valuutan vaihdokseen puolestaan kielteisesti.

Toisaalta euroalueen kurinpitäjäksi vuonna 1998 luodun kasvu- ja vakaussopimuksen alkuperäinen tarkoitus on kadonnut, koska vuonna 2001 yhteisvaluutta-alueeseen liittynyt Kreikka ei ole siitä paljoa piitannut.

Pettymys on ollut myös se, että suuret euromaat, kuten Saksa antoivat julkisen talouden alijäämänsä kasvaa yli yhdessä sovittujen rajojen monta vuotta peräkkäin vuosituhatuuden vaihteen jälkeen. Euromaiden finanssipolitiikkaa säätelevän kasvu- ja vakaussopimuksen tarkoituksena oli patistaa euromaat pitämään velkansa ja vajeensa kohtuullisina.

Itsenäinen ratkaisu

Pitkin 1990-lukua Euroopan raha- ja talousliitto oli EU-maissa puolueita jakava ristiriitainen aihe.

Suomi oli liittynyt EU:n jäseneksi kansanäänestyksen jälkeen vuonna 1995. EU-jäsenyyttä haki **Esko Ahon** (kesk.) porvarihallitus demareiden ja SAK:n tuella.

Euro on ollut velkatalkoiisiin saakka suuri menestys, koska se on luonut vakautta talouteen, mikä näkyy alhaisena korkotasona ja matalana inflaationa.

Emusta ei tuolloin juuri puhuttu. Linjauksena oli tuolloin, että päätetään asiasta sitten erikseen, mikäli Emu koskaan edes toteutuu. EU:hun liittymistä perusteltiin lähinnä turvallisuuspoliittisilla syillä. Emu nousi politiikan asialistalle vasta keväällä 1995, kun Lipposen ensimmäinen hallitus linjasi hallitusohjelman tavoitteeksi viädä Suomen mukaan talous- ja rahaliittoon.

Aikomus liittyä Emuun oli Suomessa huippusalainen, koska sitä valmisteltiin hyvin herkässä tilanteessa 1990-luvun puolivälin jälkeen. Suomen markka oli päästetty kellumaan. Päätäjät miettivät myös sitä, olisiko viisasta seurata Ruotsin euron ratkaisua?

Mitkä olivat ne tekijät, jotka muovasivat 1990-luvulla kolmen pääpuolueemme – demareiden, keskustan ja kokoomuksen – kantoja talous- ja rahaliittoon, ja samalla myös koko Suomen Emu-politiikkaa?

Nostan esille viisi avaintekijää. Ensimmäiseksi, silloiset hallituspuolueet SDP ja kokoomus halusivat tehdä kansallisen ratkaisun, johon ei saisi edes Ruotsin kanta vaikuttaa. Maata johti vuosina 1995–1999 Paavo Lipposen ensimmäinen hallitus, jonka toinen vahva mies oli kokoomusjohtaja **Sauli Niinistö**.

Lipposen hallituksen linjana oli se, että Suomen tulee olla Euroopan integraation etujoukossa ja ytimessä.

Silloinen valtiovarainministeri Sauli Niinistö arvioi, että Suomi saisi Euroopassa lisää arvonnousua, kun se olisi ainoana Pohjoismaana mukana Emussa. Niinistön mukaan Saksan silloinen valtiovarainministeri **Theo Waigel** alkoi käyttää Suomea esimerkkinä itseluottamusta omaavasta maasta.

Emu-linjauksia tehdessään SDP ja kokoomus seurasivat lähinnä Euroopan ydinmaita, kuten Saksaa, eivätkä vilkuilleet Ruotsiin päin. Silloisen pääministeri Paavo Lipposen mukaan Emu ei ollut puoluetason asia, vaan siitä neuvoteltiin jäsenmaiden kesken.

Ristiriitainen päätös

Puoluetta repineen EU-ratkaisun jälkeen keskustasta lähti hakemaan yhtenäisyyttä. Keskustan sisällä käytiin paljon kovempi kamppailu suhtautumisesta euroon, kuin mitä julkisuudessa nähtiin. Ministeri **Paavo Väyrynen** johti keskustassa rintamaa, joka vastusti rajusti Suomen Emu-jäsenyyttä ja euroa.

Keskustan puheenjohtajana toimi tuolloin Esko Aho, joka oli vienyt puolueensa oppositioon vuoden 1995 eduskuntavaalien jälkeen.

Väyrysen mukaan keskustan puoluejohdon oli tarkoitus tukea Suomen Emu-jäsenyyttä, mutta vastustajat puolueen sisällä saivat nostattua yleisen mielipiteen Emu-hanketta vastaan. Lopulta puoluejohto suostui kielteiseen Emu-päätökseen. Väyrysen mukaan puolue-

johdon tavoitteena oli tehdä päätös mahdollisimman myöhään, ettei se vaikeuttaisi hallituksen päätöksentekoa.

Väyrynen arvioi jälkikäteen, että Suomen olisi ollut järkevää säilyttää talouspoliittinen itsenäisyys, oma rahapolitiikka ja valuuttakurssi-politiikka. Hän kuitenkin uskoo, että keskusta olisi hallituspuolueena kannattanut yhteistä valuutta-aluetta.

Väitökseni keskustalaisten puoluesihteerien haastatteluiden perusteella silloisella puheenjohtajalla Esko Aholla ei ollut oikeastaan mitään euroa vastaan. Puolueessa oli kuitenkin paineita kielteiseen kantaan, minkä oppositioasema teki mahdolliseksi.

Aho vakuuttaa olleensa valtavirran eli tehdyn kielteisen ratkaisun kannalla, mutta näki Emun kuitenkin hyvin kaksijakoisena ratkaisuna. Aholle kielteinen Emu-lähestymistapa sopi, mutta hänellä ei ollut talous- ja rahaliiton suhteen mitään pelkoja.

Keskusta päätti lopulta yksimielisesti puoluekokouksessa vuonna 1997 vastustaa Suomen liittymistä Euroopan yhteiseen valuuttaan. Hallituspuolueista voimakkaimmin Emu-jäsenyyttä ajoivat SDP, kokoomus ja RKP. Vasemmistoliiton ja vihreiden sisällä Emu aiheutti kitinää. Vasemmistoliiton kyllä-kanta saatiin vasta tiukan jäsenäänestyksen jälkeen.

Uhkana talouden erilaiset rakenteet

Toinen avaintekijä on se, että puolueiden Emu-linjauksia ohjasivat eniten taloustavoitteet. Emun uskottiin lisäävän Suomen talouskasvua ja hyvinvointia. Demarit painottivat kolmesta suurimmasta puolueesta eniten suotuisaa työllisyyttä ja kansainvälisyyttä.

Lipposen mielestä euro tulisi vakauttamaan finanssi-, raha- ja valuuttakurssipolitiikkaa. Yhteinen euroalue toisi korkovakauden ja ehkäisisi epävarmuutta, joka ohjaa kuluttajien käyttäytymistä. Lipposelle euro ei ollut itsetarkoitus, vaan väline, jolla talous vakautuu uskottavasti.

Kokoomus korosti muita enemmän taloushyötyjä, kuten Suomen menestymistä, kilpailukykyä, kasvua ja vakaita valuuttamarkkinoita. Keskusta ajoi kansalaisten sitouttamista Emu-päätöksen taakse.

Puolueiden linjaukset kertovat myös siitä, että Emu oli uusliberalistinen hanke. Uusliberalismilla tarkoitetaan tässä sitä, että valtaa halutaan antaa markkinavoimille ja talouden sääntelyä pyritään vähentämään. Emun uskottiin lisäävän vapaata markkinahenkisyyttä ja tiukkaa budjettikuria sekä purkavan kansainvälisen kaupan esteitä.

Suomen Emu-jäsenyyttä vastustanut Väyrynen ja muut keskustan eurokielteiset jäsenet varoittivat, että Suomelle tärkeät maat kuten Iso-Britannia, Ruotsi ja Tanska jäävät yhteisen

valuutan ulkopuolelle. Kielteistä kantaa perusteltiin muun muassa epäsymmetrisillä shokeilla. Tämän perustelun mukaan Suomi kohtaa äkillisen, kansantaloutta horjuttavan ongelman, jolta muut rahaliittomaat säästyvät, koska niiden taloudet ovat rakenteeltaan toisenlaisia.

Euromaiden taloudet ovat erilaisia ja siksi niiden suhdannevaihtelut tulevat eri aikaan. Pelättiin, että yhteinen korkotaso ja euron arvo suhteessa muihin valuuttoihin voivat olla Suomen kannalta epäedullisia. Silloin esimerkiksi talouden normaali laskusuhdanne syvenisi helposti taantumaksi ja jopa lamaksi kovan koron ja euron painamina.

Keskustan kannattajat olivat myös huolestuneita hintakehityksen käsistä karkeamisesta. Monet metsänomistajat pelkäsivät sitä, että kustannuspaineet heijastuvat kantohintoihin. Kyseltiin, miten hintoja hillitään yhteisvaluuttaolosuhteissa?

Euromaiden ylivelkaantumista ei nähty

Mikään kolmesta pääpuolueestamme ei euroon liityttäessä nähnyt euromaan ylivelkaantumista suurena uhkakuvana. Euromaiden finanssipolitiikkaa säätelevä kasvu- ja vakaussopimus nousi puolueiden kannanotoissa kriisien tehokkaimmaksi ehkäisyvälineeksi.

SDP näki kasvu- ja vakaussopimuksen hyvänä välineenä, jolla pienet euromaat voisivat pitää kurissa lipsumaan taipuvaiset suuret maat ja ne, joilla on velkaongelmia. Toisaalta se piti sopimusta riskinä, mikäli sopimuksen määrittelemää budjetin alijäämärajoitetta tulkittaisiin kireästi sellaisen julkisen talouden tilanteessa, että rajoituksen joustamattomasta noudattamisesta seuraisi laskukausi ja työttömyyden syventyminen.

Kokoomus puolestaan uskoi vankasti, että sopimus estää tehokkaasti euromaiden liiallista julkista velkaantumista. Se lisäisi muun muassa vastuullista ja tasapainoista talouspolitiikkaa, jolloin euromaat eivät voisi kasvattaa holtittomasti valtionvelkaa tai julkisen talouden alijäämää. Ajateltiin myös, että vahtijan roolin tulisi olla euroalueen puheenjohtajamaalla, jonka johdolla talouspolitiikkaa koordinoitaisiin.

Keskusta näki sopimuksen roolin välttämättömänä, sillä se parantaisi euroalueen julkistalouksien tilannetta ja torjuisi euromaiden ylivelkaantumista. Vastuullisen finanssipolitiikan päätehtävänä oli luoda edellytykset kasvua tukevalla rahapolitiikalla.

Asiantuntijavetoinen europäätös

Kolmantena avaintekijänä näyttäytyvät asiantuntijat, sillä kaikki kolme pääpuoluetamme tekivät Emu-päätöksen asiantuntijavetoisesti. Puoluejohto, sitä lähellä olevat asiantuntijat ja hallinnollinen eliitti päättivät maan Emu-strategian suunnasta.

Suomessa kansan enemmistö ei koskaan ollut mielipidetiedustelujen mukaan tukemassa yhteisen rahan käyttöönottoa. Lipposen mukaan tärkeämpää oli johtaa keskustelua kuin seurata oletettua mielipiteen kehitystä.

Demareiden linjauksista näkyi, että puoluejohto olisi varmasti pohtinut hanketta kriittisemmin, jos ekonomisti **Jukka Pekkarisen** asiantuntijaraportti olisi ollut Emua vastaan. Keskustan **Mauri Pekkarinen** teki vuonna 1997 oman Emu-selvityksensä, joka on melkein suoraan kopioitu keskustan puoluekokouksen kannaksi.

Voidaan sanoa, että Emu-päätös henkilöityi pääministeri, demarijohtaja Paavo Lipposeen ja hänen valtiovarainministeriinsä, kokoomusjohtaja Sauli Niinistöön. Asiantuntijalinjan ykkösvalittajiin kuuluivat Suomen Pankin johtajat **Matti Vanhala** ja **Sirkka Hämäläinen**. Neljäntenä avaintekijänä päätöksentekoon vaikuttaneet etujärjestökytkennät olivat SDP:ssä vahvempia kuin keskustassa ja kokoomuksessa. Demarit painottivat Emu-linjauksissaan vahvasti Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestöä (SAK) ja linkittivät kantansa yhteen sen kanssa.

Aluksi SAK vastusti Emua ja asetti ehdon, että valtio perustaa etujärjestöjen kanssa puskurirahastot suhdannevaihteluiden vaimentamiseksi. Lopulta puskurirahastosopimus sai SAK:n näyttämään vihreää valoa. SDP:ssä tosin näh-

tiin, että SAK suhtautui Emuun kriittisesti ”virkansa takia”.

Eliitti vei, kansa vikisi

Viidentenä ja viimeisenä avaintekijänä täytyy tuoda esiin se, ettei kansan mielipide ohjannut kovinkaan paljon puolueiden Emu-linjauksia. Yllättäen hallituspuolueet SDP ja kokoomus suhtautuivat välinpitämättömästi julkiseen mielipiteeseen.

Suomessa kansan enemmistö ei koskaan ollut mielipidetiedustelujen mukaan tukemassa yhteisen rahan käyttöönottoa. Lipposen mukaan tärkeämpää oli kuitenkin johtaa keskustelua kuin seurata oletettua mielipiteen kehitystä.

Silti SDP:n ja kokoomuksen äänestäjistä merkittävä osa oli mielipidemittausten mukaan Emua vastaan.

Vuonna 1997 Emuun liittymistä tuki kokoomuksen kannattajista noin puolet ja SDP:n kannattajista vain alle 40 prosenttia. Seuraavana vuonna luvut tosin lähtivät nousuun.

Valtiovarainministeriön valtiosihteeri **Raimo Sailaksen** mukaan kielteinen julkinen mielipide ei vaikuttanut päättäjiin kielteisesti, vaan pikemminkin vahvisti näkemystä siitä, että Emu pitää selittää ihmisille. Hänen mukaansa ihmisillä ei voinut olla käsitystä siitä, mitä Emu tarkoittaa.

Ruotsalaiset toimivat toisin: Ruotsin sosiaalidemokraattinen hallitus päätti kesällä 1997 olla liittymättä Emuun, koska mielipidetiedustelujen mukaan enemmistö kansasta vastusti yhteistä valuutta-aluetta.

Keskusta vaati Suomessa kansanäänestystä, mutta sitä ajoivat lähinnä puoluetaktiset syyt ja kiilan lyöminen hallituspuolueiden väliin.

Demarit ja kokoomus tulkitsivat, että kansanäänestystä ei tarvita, koska heidän mukaansa Suomen kansa otti kantaa Emu-jäsenyyteen Maastrichtin sopimuksessa ja EU-kansanäänestyksessä vuonna 1994 ja hyväksyessään vuonna 1995 voimaan tulleen EU-jäsenyyden.

Ruotsissa euroon liittyminen torjuttiin syyskuussa 2003 järjestetyssä kansanäänestyksessä prosenttiluvuin 56–42, vaikka hallitusvastuussa olleet sosiaalidemokraatit pääministeri **Göran Perssonin** johdolla sitä ajoivat.

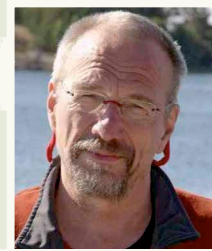
Kiintoisaa on, että erityisesti 1990-luvun lopussa maamme kolme suurpuoluetta kiinnittivät Emu-linjauksissa enemmän huomiota muiden puolueiden kantoihin kuin Emun yleiseen tukeen suomalaisten keskuudessa.

Asiantuntijavetoista europäätöstä leimasi suuri halu tehdä kansallinen ratkaisu. Missään vaiheessa enemmistö suomalaisista ei kannattanut Suomen euroalueen jäsenyyttä. Eliitti vei ja kansa vikisi.

Marko Karttunen on valtiotieteen tohtori ja väitellyt vuonna 2009 Helsingin yliopistossa kolmen pääpuolueen Emu-kantojen muodostumisesta.

Piirros: Joel Burke, The Noun Project ja Teppo Jäntti

Kirjoittaja on europarlamentaarikko ja Ydin-lehden toimituskunnan jäsen.

EURO JA eurooppalaisia ongelmia

[KAIKKIALLA Euroopassa puhutaan nyt taloudesta ja mahdollisista yhteisistä tulevaisuudennäkymistä. Surullisen usein tulevaisuutta hahmottava keskustelu on näköalaton ja populistista. Saksassa keskustelu on mielenkiintoista. Ehkä se johtuu siitä, että saksalaisia on riittävän monta. Meitä suomalaisia on 5,4 miljoonaa. Se ei nähtävästi riitä.

Saksalainen keskustelu johtuu monesta seikasta: riittävän monta lehteä, riittävän tarmokas ja pätevä poliittinen oppositio, riittävän paljon pelissä ihan rahana laskettuna ja riittävän hyvä itsetunto – nykyään. Lisäksi riittävästi argumentoiva perustuslakituomioistuin Karlsruheissa.

Mielenkiintoisin avaus on **Jürgen Bastin** ja **Florian Rödelin** kirjoittama hyvin oikeudellinen artikkeli *Jenseits der Koordinierung? Zu den Grenzen der EU-Verträge für eine Europäische Wirtschaftsregulierung* eli suomeksi: *Yhteistoiminnan tuolla puolen? EU-sopimusten rajoituksista eurooppalaisessa taloussääntelyssä*. Jürgen Bast on Nijmegenin yliopiston kansainvälisen ja EU-oikeuden professori. Florian Rödl on Frankfurtin Goetheyliopiston tutkija, joka on erikoistunut muun muassa ylikansallisen perustuslaillisuuden ja demokratian ongelmiin.

Laajassa kirjoituksessaan Bast ja Rödl pohtivat, miten Euroopan parlamentin ja neuvoston liiallisten makrotalouden epätasapainon korjaamisen asetuksessa (1174/2011) on laajennettu Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen artiklan 136 tulkintaa. He perustelevat miten asetuksen olettamuksissa on luotu ”lepäävä kompetensijättiläinen”, joka järkyttää Lissabonin sopimuksen valtatasapainoa Euroopan neuvoston, Euroopan parlamentin ja komission välillä. Samalla he väittävät, ettei asetus sovi Euroopan perustuslailliseen järjestelmään. Väite on mielenkiintoinen monesta syystä.

Nykyisen talouskriisin aikana Euroopassa on jälleen tehty lyhytaikaisia ja ylioptimistisia olettamuksia, siis pragmaattisia poliittisia päätöksiä.

teeton optimismi peitteli pinnan alle jääneitä erimielisyyksiä ja mahdollisti kompromissien tekemistä. Päätöksentekokulttuurilla on pitkät juurensa. Euroopan valuuttajärjestelmän kolmannesta vaiheesta (eli eurosta) päätettiin Euroopan rahapoliittisen instituutin selvityksellä *Progress Towards Convergence 1996*.

Selvityksessä ei nähty mitään suurempia ongelmia vaikkakin neljä maata – Espanja, Portugali, Italia ja Kreikka – melkein kaikkien kriteerien osalta poikkesivat toivotusta suunnasta. Konvergenssiselvityksen perusteella voidaan varmuudella sanoa, että päätökset euroon siirtymisestä tehtiin virheellisin tai/ja harhaanjohtavin perustein.

Nykyisen talouskriisin aikana Euroopassa on jälleen tehty lyhytaikaisia ja ylioptimistisia olettamuksia, siis pragmaattisia poliittisia päätöksiä. Syntyi sixpack ja twopack, mutta todennäköisesti ilman, että ymmärrettiin miten vakava ja syvä kriisi itse asiassa on.

Euroopassa odotetaan nyt Saksan perustuslakituomioistuimen päätöstä. Se on kaikissa käännteissä ottanut hyvin periaatteellisesti kantaa EU:n päätöksiin:

1. Saksan Bundestagin fiskaalisia ja budjetti-oikeuksia ei voida luovuttaa täytöntöönpanevalle elimelle, vaan ainoastaan demokraattisesti valitulle ylikansalliselle parlamentille.

2. Mikään parlamentti ei voi viedä tulevilta sukupolville oikeutta hallita todellisuuttaan eikä voi siten anastaa päätösvaltaa niiltä.

EU:n päätösten tulee siis olla läpinäkyviä myös tulevien sukupolvien kannalta. Tämä lähtökohta on erityisen mielenkiintoinen koska Saksan perustuslakituomioistuin teki jo paljon aikaisemmin päätöksen eurosta ja siinä päätöksessä (BVerfGE 97, 350) tuomioistuin oletti, että hallitus ja parlamentti arvioivat päätöksen tarkoituksenmukaisuutta tosiseikkojen pohjalta.

Nyt päätöstä pohtiessa tuomioistuimeen vaikuttaa tieto, että Maastrichtin-sopimuksen ”no bail out” -säännöstä ei ole kunnioitettu. Päätökset on siis tehty joko väärin perustein tai tilanne on muuttunut niin, etteivät vanhat sopimukset päde.

Molemmissa tapauksissa tuomioistuin voi joutua päättelemään, että Saksa – ja Eurooppa – ovat uuden tilanteen edessä, ja että tästä ei voi selviytyä kuin demokraattisen oikeusvaltion menetelmillä. **YD**

[EU:SSA ja vanhassa EY:ssä päätelmät talouden tulevaisuudesta olivat aina ylioptimistisia. Tämä kat-

EURO ON

taloutta, työllisyyttä
ja hyvinvointia

Ydin tarttui eurokriisiin ja haastoi yliopistonlehtori Juha Tervalan Helsingin yliopistosta keskustelemaan aiheesta. Tervalan arviot euroalueen kriisistä alleviivaavat huolellisen analyysin tekemisen tarvetta. Ongelmamaitten tukipakettien pitää osua kriisin syihin eikä vain lievittää oireita.

Juha Tervalan mukaan euroalueen talousongelmien takana on kolme tekijää: velkaantuminen, korkopolitiikka ja kilpailukykymenetykset.

YDIN: Eurokriisin syyn katsotaan eri keskustelupalstoilla, miksei myös poliitikkojen piirissä, olevan seurausta Kreikan holtittomasta menosta. Samalla ratkaisun nähdään olevan Kreikan, ja nyt myös Suomen, ero eurosta. Olet rahapolitiikan tutkijana tehnyt toisenlaisen arvion. Yrität nähdä kokonaisuutta ja eri tapahtumaketjujen yhteyttä.

TERVALA: Näen euroalueen vaikeuksien taustalla tärkeinä kolme tekijää, joista ensimmäinen on velkaantuminen, toinen korkopolitiikka ja kolmantena kilpailukykykymenetykset. Kilpailukykykymenetykset näkyvät erityisesti euroalueen ongelmamaitten vaihtotaseen vajeina.

Ensinnäkin tapahtui voimakas luottoekspanso. Sen taustalla olivat matalat korot, riittämättömän pankkivalvonta ja rahoituslaitosten riskinoton lisääntyminen. Luottoekspanso keskittyi paljolti juuri nykyisiin euroalueen ongelmamaihin. Yksityisen sektorin luottokannat kasvoivat nopeimmin. Haluan korostaa, ettei julkinen velka ole pääsyy.

Toiseksi Euroopan Keskuspankin (EKP) rahapolitiikka on ollut liian löysää. 2000-luvun alun taantumien jälkeen se oli sitä erityisesti. Löysyys edesauttoi osaltaan nykyisten ongelmien syntyä tukemalla luottoekspaniota ja rahoitusmarkkinoiden buumia.

Harjoitettu rahapolitiikka oli sopivaa euroalueen ydinalueelle, mutta ei sen periferiale. Kun EKP piti ohjauskorkoa matalana, se johti liialliseen riskinottoon rahoitusmarkkinoilla. Taloustieteilijät puhuvat niin kutsutusta *Taylorin säännöstä*. Periferiassa koron olisi pitänyt olla 6–8 prosenttia, kun ohjauskorko oli 2–4 prosenttia. Poikkeaman jatkuminen liian kauan johti voimakkaaseen asuntolainojen ja -investointien kasvuun Kreikassa, Espanjassa ja Irlannissa.

Kolmanneksi ongelmamaisia kilpailukyky on pahasti rapistunut. Kärjistäen voi sanoa, että koska Saksa on aina ollut Euroopan hallitseva talousmahti ja siellä on ollut palkkamaltilti, muualla ei saisi nostaa palkkoja Saksaa enemmän, etenkin, kun ollaan samassa rahaliitossa.

Kun kuitenkin niin on tapahtunut, kilpailukykyerot ovat kasvaneet älyttömän suuriksi. Ne viisi maata, jotka ovat menettäneet eniten kilpailukykyään, ovat myös ne viisi maata, jotka ovat ongelmassa: Kreikka, Espanja, Portugali, Italia ja Irlanti.

Niiden kustannukset ovat karanneet käsistä eivätkä ne pärjää kansainvälisessä kilpailussa. Kun ne eivät voi devalvoida valuuttakurssiaan yhteisen rahaliiton vuoksi ja palkkojen alentaminen on aina kovin kivuliasta, ongelma on todella hankala.

Vaihtotaseen epätasapaino

YDIN: Niin, ja tästä syystä ongelmasta tulee yhteinen. Varmaankin kannattaa puhua tarkemmin euroalueen tärkeistä epätasapainosta toisin

sanoen vaihtotaseesta, jossa euroalueen pohjoinen ja etelä eroavat dramaattisesti toisistaan. Olet kirjoittanut, että suuri vaihtotaseen vaje on oire liiallisesta ulkoisesta velkaantumisesta, ja että se on myös rahoituskriisin tyypillinen ominaisuus. Se supistaa vientiä, ja siksi työvoima alkaa siirtyä avoimelta sektorilta suljetulle. Muutos taas päinvastaiseen voi olla pitkä ja hankala.

TERVALA: Ongelmamaitten vaihtotaseen alijäämät olivat suuria jo ennen taluskriisiä. Tavallaan voi sanoa, että ongelmamaat ovat itse aiheuttaneet ongelmansa, mutta toisaalta luottoekspanso pitää muistaa, ja se, että periferiassa reaalin valuuttakurssi vahvistui. Nämä ovat syventäneet ongelmia.

YDIN: Sinä käytät ydin ja periferia-käsitteitä. Pohjoinen on siis hyötynyt siitä, että etelässä on mennyt huonosti. Tilanne on ollut Saksalle edullinen, miksei Suomellekin, mutta entä julkiset alijäämät ja velka? Sanoit, ettei julkinen velka ole pääsyy. Tilanne taitaa olla myös ongelmamaisissa monisyisempi?

TERVALA: Ennen taluskriisiä velkaantuminen euroalueella oli kotitalouksien velkaantumista. Kun katsotaan euromaitten alijäämiä, Espanjan ja Irlannin julkinen talous oli aika hyvässä kunnossa ennen kriisiä. Italian oli lähes yhtä hyvä, kuin Ranskan ja Saksan. Mutta Kreikan ja Portugalin alijäämät olivat kyllä liian suuret.

Rahaliitossa hyvinä aikoina tarvittaisiin ylijäämäistä budjettia ja pientä velkaa, jotta taantumassa ei sitä finanssipolitiikalla syvennetä. Heikko talustilanne hidastaa talouskasvua,

verotuloja kertyy vähän, kun julkisia menoja on paljon. Syntyy alijäämää. Italian ongelmat julkistaloudessa ovat seurausta talouskasvun puutteesta 2000-luvulla.

YDIN: Mitä sanot siihen, että talous- ja rahaliiton sääntöjen laiminlyönti olisi myös kriisin syynä?

TERVALA: Korostan edelleen, että taustalla ovat luottoekspanso, erot hintakilpailukykyssä ja euroalueen vaihtotaseen epätasapainot. Espanja ja Irlanti eivät rikkoneet vakaus- ja kasvusopimusta. Ranska ja Saksa sitä vastoin rikkoiivat. Sääntöjen noudattaminen olisi toki auttanut mutta ei kuitenkaan pelastanut ongelmamaita.

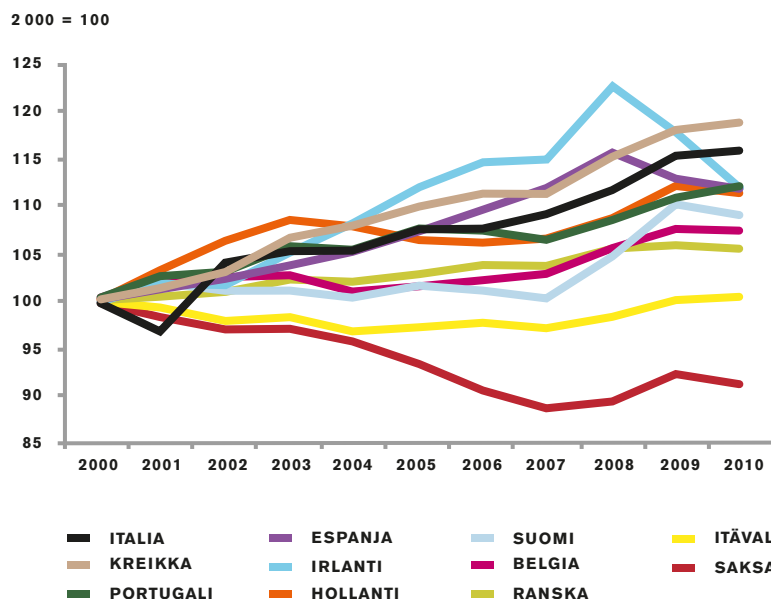
Kreikassa ja Portugalissa on todellisia ongelmia eikä niitten kohdalla ilmeisesti voi menetellä siten, mikä muutoin olisi järkevää euroalueelle: nousukaudella pannaan taloutta kuntoon eikä laskukaudella, leikkaamalla menoja. Tuntuu, ettei niillä ole muuta vaihtoehtoa, koska ne ovat eläneet liian kauan velaksi.

Velkasaneerausta vitkuteltu

YDIN: Euroopan Unioni ja Euroopan keskuspankki vastusti varsin pitkään Kreikan velkojen saneerausta. Mahtoiko velkasaneeraus ja konkurssi saada keskusteluissa saman sisällön? Olet kirjoittanut, että velkasaneerauksen toteuttamisessa vitkuteltiin tarpeettomasti.

TERVALA: Niin, mentiinkö siinä (EU:n taholta) liian nopeasti lupaamaan, että veloista selvitään? Sitten oman uskottavuuden vuoksi ei voitu kovin nopeasti vaihtaa mielipidettä. Eikä

Euroaikana eniten hintakilpailukykyä menettäneet maat ovat Italia, Kreikka, Portugali, Espanja ja Irlanti. Lähde: Euroopan komissio. Ameco.

Juha Tervala ja Ytimen päätoimittaja Arja Alho kävivät keskustelua muun muassa siitä, miten eurokriisistä päästäisiin eteenpäin.

vielä siinäkin vaiheessa, kun muu maailma jo katsoi velkasaneerauksen olevan ilmeisen. Valtiohan ei voi mennä konkurssiin, koska se ei voi lopettaa toimintaansa, kuten konkurssin tehnyt yritys.

Jos tukipaketeilla todella halutaan auttaa ihmisiä, virallinen politiikka pitkitti tätä auttamista. Vain pieni osa tukipaketeista menee julkisten menojen kattamiseen – esimerkiksi terveydenhuoltoon – suurimman osan mennessä vanhojen velkojen maksamiseen.

Kreikassa toteutettiin helmikuussa 2012 velkasaneeraus, jossa leikattiin sekä yksityisiä että julkisia velkoja. Kaiken kaikkiaan yksityiset sijoittajat menettivät noin 73–75 prosenttia. Enemmänkin olisivat voineet. Samassa yhteydessä sovittiin toisesta tukipaketista, josta käytetään osa Kreikan pankkien pääomittamiseen. Ratkaisun vaikutukset ovat olleet ihan hallittavat, eikä luottamus euroalueen kykyyn hoitaa muita ongelmamaita juurikaan horjunut.

On tärkeätä, että velkasaneerausta käytettäisiin ongelmamaissa nyt, kun vielä yksityisiä velkoja voidaan leikata sen sijaan, että myöhemmin velkojen uudelleenjärjestely koituu vain veronmaksajien tappioksi. Mutta se ei pidä paikkaansa, että velkasaneeraus olisi ollut vaihtoehto tukipaketeille.

Tukipaketin ja velkasaneerauksen järjevä järjestys on sellainen, että ensin sovitaan vakauserahastosta, joka myöntää ongelmamaille etuoikeutettuja lainoja. Sitten varaudutaan velkasaneerauksen tappioihin niin, että pankkien

stressitesteillä ongelmapankit voidaan järjestellä uudelleen tai pääomittaa. Lopuksi maksukyvyttöön valtio, tiukkojen ehtojen puitteissa, voi haakeutua velkasaneeraukseen. Tukipaketteja tarvitaan, jotta maksukyvyttö valtio pystyy rahoittamaan julkiset menonsa eikä yhteiskunta ajautu kaaokseen.

Kreikka on sittenkin pieni talous eikä yksistään keikuta euroaluetta. Kun tukipaketit eivät korjaa suurimpia ongelmia, kilpailukykyä ja vaihtotaseen vajetta, niillä ostetaan vain aikaa. Euroalueen kannalta on tärkeätä, miten Italia ja Espanja onnistuvat parantamaan kilpailukykyään, luomaan talouskasvua ja pitämään julkisen velan hallittavana.

YDIN: Edellä olevastakin käy ilmi, että rahapolitiikalla on yhteys hyvinvointiin.

TERVALA: Lyhyellä ajalla rahapolitiikalla voidaan vaikuttaa suhdanteisiin. Sillä voidaan lieventää taantumaa, hyvinvointivaikutus tulee siitä. Kun talous ylikuumentuu, rahapolitiikalla voidaan hillitä. Sekin on hyvinvointivaikutus. Nämä ovat hyvinvointivaikutusten suuret suuntaviivat.

Aikanaan ei taidettu ymmärtää rahaliiton ulottuvuuksia. Valuuttakurssi katosi nimellisenä. Mutta eri hintatasot jäivät, palkankorotuksista tuli erilaisia.

Ajateltiin toki, että joku valtio voi mennä nurin ja oli ”bail out” -kielto. Mutta todellisuudessa on niin, että kun yksittäinen maa ajautuu ongelmiin, kaikki joutuvat ongelmiin. Julkisista veloista tulee yhteisiä tukipakettien kautta.

EKP:n olisi pitänyt puuttua yksittäisten maitten luottokannan kasvun eroihin. Olisi pitänyt vaatia jotakin, vaikkapa isompia reservivaatimuksia keskuspankille, jolloin olisi voitu hillitä luottoekspansiota. Sitäkin yhteinen rahapolitiikka on.

Ero eurosta?

YDIN: Nyt keskustelu on siirtynyt siihen, että Kreikan ero eurosta on edessä, ja että Suomenkin pitäisi siihen valmistautua. Tosin tästä eivät ministerit voi lausua mitään. Taloustieteilijät kuten **Vesa Kanninen** tai **Bengt Holmström** tosin irrottelevat estottomasti. Mikä sinusta olisi enemmän asian ytimeen menevää keskustelua, joka voisi viedä eteenpäin?

TERVALA: Ei ole olemassa yhtä ja ainoata vaihtoehtoa, ja siksi kaikista on voitava keskustella. Itse uskon – kärjistetyksi sanottuna – että rahaliitto on peruuttamaton. Tietenkin Suomi voisi omallakin valuutalla tulla toimeen, kuten tulevat Ruotsi, Tanska ja Norja. Mutta helppoa tietä ulos ei ole. Jos olisi, sitä olisi jo käytetty.

Kilpailukyvyyn palauttaminen devalvaatiolla on usein talouskriisistä kärsivälle maalle paras lääke, jos sillä on oma valuutta. Keskustelu eurosta eroamisesta devalvoimisen mahdollistamiseksi, jättää huomioimatta kaikki eroamiseen liittyvät esteet ja kustannukset.

Rahaliittoon liittyminen on kansainvälinen sopimus eikä siitä eroamisesta ole tehty manuaalia, käsikirjaa. Eikä eroaminen edes kävisi käden käänteessä. Ensin pitää selvittää asiaa.

Finanssikriisistä reaalitalouden-kriisin kautta velkakriisiin

2007–2008

Rahoitusmarkkinoilla kuohuu. Velkaantuminen tapahtuu ennen kriisiä liian nopeasti.

Taustalla ① globaalitalouden epätasapaino (kehittyvien talouksien, erityisesti Kiinan, suuret vaihtotaseen ylijäämät, vastapuolella kehittyneiden talouksien, erityisesti Yhdysvaltojen, suuret alijäämät) ② alhainen korkotaso, erityisesti Yhdysvallat ja ③ finanssi-innovaatiot, jotka kannustivat velkaantumiseen.

2008–2010

Lehman Brothers konkurssi iskee luottamukseen. Finanssikriisin vaikutuksia pehmennetään pelastus- ja elvytyspaketeilla, jolloin osa velasta siirtyy yksityisiltä julkisen talouden velaksi.

2010

Kreikka on jo valmiiksi velkaantunut, kriisin myötä sen valtionvelka nousee nopeasti.

TOUKOKUU: Kreikan tukipaketti 110 miljardia euroa, tuen ehtona menoleikkaukset, seurauksena kokonaiskysynnän pieneneminen ja syvenevä talouden taantuma.

Irlannin velkaantumisen synnä yksinomaan finanssikriisi

MARRASKUU: Irlannin tukipaketti 85 miljardia euroa.

2011

TOUKOKUU: Portugal tukipaketti 78 miljardia euroa.

ELOKUU: Espanjan ja Italian valtionlainojen korot nousivat nopeasti, EKP alkaa ostaa niitä.

2012

MAALISKUU: Kreikan toinen tukipaketti 130 miljardia euroa, Kreikan valtion tekemä velkasaneeraus.

KESÄKUU: Espanjan tukipyynnö sen pankkien pelastamiseksi 100 miljardia euroa.

Sitten pitää tehdä päätös omaan valuuttaan siirtymisestä, johon liittyy valtavasti käytännön toimia: miten lainat, palkat ja monet muut asiat järjestyvät. Ongelmamaiden uhkana olisi, että raha pakenisi, pankit pitäisi sulkea ja rahoitusjärjestelmä halvaantuisi. Tämä kaikki olisi hyppy tuntemattomaan.

Jos useampi maa eroaisi eurosta, olisi se euron loppu. Miten sellaisessa tilanteessa käytäisiin kansainvälistä kauppaa? Mikä olisi valtionlainojen kohtalo? Vahingot olisivat mitaamattomat, niin ihmisille kuin tuotannolle. Tulisi valtavasti työpaikkojen menetyksiä.

Joskus kuulee eurosta eroamista verrattavan Argentiinan ratkaisuun. Se on erittäin harhaanjohtavaa. Argentiinalla oli aina oma valuutta, jonka pystyi devalvoimaan yhdessä yössä. Valuuttakurssikiinnitys oli sen yksipuolinen päätös, johon ei liittynyt kansainvälisiä sopimuksia.

Euroalueella muut maat tulevat yleensä kuulemaan, mitä Saksa ja Ranska ovat päättäneet. Suomen tilanne on vaikuttamisen näkökulmasta

aika vaikea. Mutta Suomi voisi lobata Euroopan kannalta järkevää politiikkalinjaa ja sen vahvistumista päätöksenteossa.

Kysymys on kilpailukykeroihin puuttumisesta ja sen palauttamisesta. Kun Saksan tilanne on suorastaan älyttömän hyvä, siellä voitaisiin tehdä palkkojen korotuksia ja kaventaa eroja. Tämä olisi myös itse asiassa Saksan omista intresseissä, kun ongelmamaat saataisiin taas jaloilleen samalla, kun ne sisäisellä devalvaatiolla tekevät omaa osuuttaan.

Taloukasvua tarvitaan

YDIN: Euroalue on globaalitaloudessa hyvin merkittävä alue. Onko globaalitalous sinusta nollasummapelejä? Onko euroalueen ehdinko toisen kasvu?

TERVALA: Ei ole missään tapauksessa nollasummapelejä. Maailman köyhien maiden aseman parantamiseksi on kaksi tapaa: tulonsiirrot ja taloukasvu. Kun köyhissä maissa ei ole niitä,

Eurokriisin lyhyt oppimäärä

VAIHTOTASE mittaa tuotannon ja kulutuksen välistä suhdetta. Kun vaihtotase on alijäämäinen, maa kuluttaa enemmän kuin tuottaa.

LUOTTOKELPOISUUDELLA arvioidaan velallisen – valtioitten, pankkien tai yritysten – kykyä selviytyä taloudellisista velvoitteistaan.

DEVALVAATIO ja **REVALVAATIO** ovat rahapolitiikan termejä: devalvaatiossa valuutan arvo heikkenee, revalvaatiossa vahvistuu. Kiinteiden valuuttakurssien aikaan maat saattoivat tehdä omia valuutan arvoon liittyviä päätöksiä. Nyt valuuttojen arvot määräytyvät markkinoilla.

KORKO on rahan hinta, jonka lainanottaja maksaa lainanantajalle. Euroopan Keskuspankki päättää ohjauskorosta, jolla se myöntää lyhytaikaista rahoitusta pankeille euroalueella. Euribor-korko on Euroopan pankkien keskimääräinen antolainauskorko.

KESTÄVYYSVAJEELLA tarkoitetaan sitä, paljonko rahaa tarvittaisiin lisää, jotta menot pystytään varmasti kattamaan pitkällä aikavälillä ilman, että otetaan lisää lainaa.

KILPAILUKYVYLLÄ tarkoitetaan yleensä työvoimakustannuksilla tehtyjä vertailuja teollisuuden kilpailukyvyistä. Todellinen kilpailukyky pitää sisällään esimerkiksi yhteiskunnan infrastruktuurin, toimintakyvyn ja koulutuksen tason.

VAKAUS- JA KASVUSOPIMUKSEN mukaan euromaat pitävät julkisen talouden vuotuisen alijäämän alle 3 prosentissa ja julkisen talouden velan alle 60 prosentissa.

BAIL OUT tarkoittaa vaikeuksiin joutuneen yrityksen – tässä tapauksessa euromaan pelastamista maksukyvyttömyydeltä.

ERVV on Euroopan väliaikainen vakausrahasto. Se on tarkoitus korvata pysyvällä vakausmekanismilla **EVM**.

keneltä ottaa tulonsiirtoja, taloukasvu on tehokkain tapa vähentää köyhyyttä. Sitä vastoin tuotannon supistuminen lisää köyhyyttä.

Kehittyvien talouksien osuus on kasvanut maailman bruttokansantuotteesta. Ne ovat tehneet paljon oikeita asioita, kuten liittyneet kansainväliseen kauppaan ja teollistuneet, joka ei enää vaadi yhtä paljon kuin ennen. Ilman teollisuutta ei kukaan pärjää. Kyse on sitten siitä, millaista teollisuutta mailla on?

Kehittyvissä talouksissa taloukasvulla on voitu vähentää köyhyyttä ja nostaa ihmisten tulotasoa, jolloin perusasiat, kuten esimerkiksi ruoka ja asuminen voidaan saada kuntoon. Eurooppa maailman suurimpana talousalueena ei voi edellyttää avunantoa muualta. Kyllä sen on pystyttävä ratkaisemaan omat ongelmansa ihan itse ja siihen se tarvitsee taloukasvua. **YDIN**

Arja Alho

Kuvat: Topi Laiti

FEDERALISMIN AAVE Euroopan yllä

”... a Socialist United States of Europe seems to me the only worthwhile political objective today.”

GEORGE ORWELL (1947)

Kun Euroopan parlamentti kokoontuu Brysselissä, se pitää istuntonsa Altiero Spinelli -nimisessä rakennuksessa kaupungin Eurooppa-keskuksessa. Rakennus on tuttu kaikille EU:n instituutioissa työskenteleville, ja myös TV-uutisia seuraava eurooppalainen yleisö tunnistaa helposti monet näkymät sieltä. Kuka siis on Spinelli, mies, jonka nimi on ikuistettu näin arvokkaaseen rakennukseen?

Altiero Spinelli (1907–1986) oli italialainen poliitikko, jota hyvin perustein voi kutsua eurooppalaisen liittovaltioaateen, federalismin, isäksi. Spinelli kypsyi federalistiksi niinä lähes 17 vuotena, jotka hän fasismin vastustajana vietti **Mussolinin** vankiloissa ja karkotuksessa. Sodan jälkeen hän perusti hengenheimolaistensa kanssa Euroopan federalistisen liikkeen.

”Kirottu liittovaltio”

Federalismista on meillä Suomessa, mutta myös muissa EU-maissa tehty demokratiaa ja itsenäisyyttä uhkaava mörkö. Liittovaltiolla peloteltavia löytyy oikealta, vasemmalta ja keskeltä.

Perussuomalaisen kaltaisten oikeistopopulistien maailmankuvassa federalismi merkitsisi itsenäisyyden lopullista menetystä. Vasemmalla federalismi samaistetaan usein päätöksenteon etäännyttämiseen äänestäjistä, demokratian kaventumiseen ja uusliberalistiseen talouspolitiikkaan.

Liittovaltion avoimia kannattajia näyttää olevan harvassa. Tästäkin syystä on hyvä vilkaista historiaan ja katsoa, millaisia yhteiskunnallisia

ihanteita Spinelli itse kannatti. Millaisen asian ajamiseen liittovaltio olisi paras poliittisen järjestäytymisen muoto eurooppalaisen federalismin isän mielestä? Liittovaltiohan on vain päätöksentekomenetelmä. Päätösten sisältö on eri asia.

Altiero Spinelli oli yhden sortin sosialisti ilmeisesti elämänsä loppuun saakka. Hän liittyi jo nuorena Italian kommunistiseen puolueeseen, ja puolueen aktivistina hänet vangittiin fasistisessa Italiassa. Stalinismi ja **Stalinin** irvokas palvelonta 1930-luvulla etäännyttivät hänet kuitenkin kommunistipuolueesta.

Altieron ajattelu läheni suuntausta, jota Italiassa kutsutaan liberaaliksi sosialismiksi, ja josta tuli osa antifasistista vastarintaliikettä. Liberaalin sosialismin kannattajia lähti myös ensimmäisten italialaisten vapaaehtoisten joukossa Espanjaan taistelemaan sisällissodassa tasavaltalaisten puolella.

Maailliansodan jälkeen Spinelli oli mukana monissa maanosamme yhdentymishankkeissa toimien muun muassa Euroopan komission jäsenenä. Europarlamenttiin Spinelli valittiin parlamentin ensimmäisissä suorissa vaaleissa vuonna 1979 Italian kommunistisen puolueen listalta, mutta puolueeseen kuulumattomana.

Spinellin merkittävin saavutus oli Euroopan unionin perustamissuunnitelma, jonka europarlamentti hyväksyi vuonna 1984, mutta joka kaatui kansallisissa parlamenteissa. Spinellin ideoita on kuitenkin mukana kaksi vuotta myöhemmin hyväksytyssä yhtenäisasiakirjassa sekä Maastrichtin sopimuksessa vuodelta 1992. Nehän sitten johtivat nykymuotoiseen Euroopan unioniin.

Ventotenen manifesti

Altiero Spinellin horjumaton federalistinen vakaumus ja sen takana olevat liberaalisosialistiset ihanteet muotoiltiin ensimmäisen kerran Ventotenen saarella, jonne Mussolinin hallitus karkotti fasismin vastustajia.

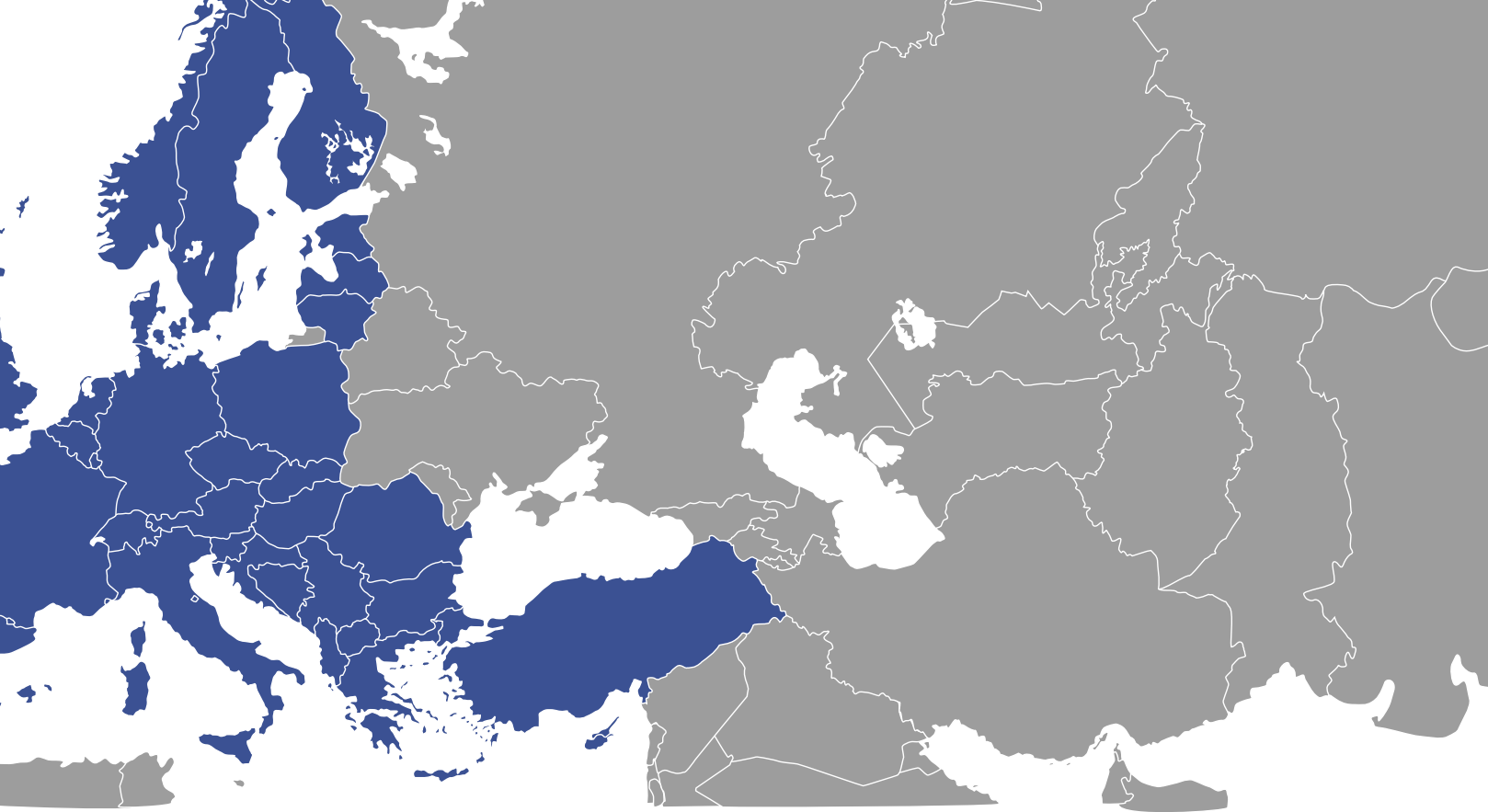
Dokumentti, jonka nimenä on *Kohti vapaata ja yhdistynyttä Eurooppaa*, kirjoitettiin vuonna 1941, ja se tuli tunnetuksi Ventotenen manifestina. Sen lopullinen versio on vuodelta 1944. Manifesti syntyi kollektiivisena työnä, mutta Spinelli oli kantavin voima sen muotoilussa.

Ventotenen manifesti laadittiin sodan aikana, joten sen tekijöillä ei ollut tietoa siitä, millaiseksi sodanjälkeinen Eurooppa tulisi muotoutumaan. Kirjoittajat vetoavat vahvasti siihen, että sotaa edeltänyttä ja sotaan johtanutta kansallisvaltioiden järjestelmää ei palautettaisi, jottei kansalliskiihko pääsisi uudelleen valloilleen.

Sodan runteleman Euroopan raunioille tulisi rakentaa demokraattinen federaatio. Kymmeniä sivua pitkässä tekstissä mainitaan muun muassa Balkanin ongelmat ja Irlannin kysymys kiistoina, jotka voitaisiin paljon helpommin ratkaista liittovaltion sisällä, kuin kansallisvaltioiden kesken.

Liberaalin, ei-dogmaattisen sosialismin ihanne tuodaan manifestissa esille selvin sanoin. Spinellin ja hänen tovereidensa mielestä talouden ei tule hallita ihmistä, vaan ihmisen pitää hallita taloutta, aivan samoin kuin ihmisen pyrkii hallitsemaan luonnonvoimia. Ajatus sopii hyvin myös nykypäivään. Kapitalistisesta taloudesta on tullut Frankensteinin hirviö, joka

kääntyy luojaansa vastaan.

Ventotenen manifestia vaivaa kuitenkin tietynlainen elitismi. Kirjoittajat kyllä myöntävät, että työläiset olivat Italiassa se yhteiskuntaluokka, joka kaikkein vähiten mukautui fasismiin. Eurooppalaisen federalismin luomisessa työläiset eivät kirjoittajien mielestä kuitenkaan kykene irtautumaan luokkapohjaisesta ajattelustaan. Työväenluokkaa johtamaan tarvitaan älymystöä, intellektuelleja.

Tarvitaan myös, uskomatonta kyllä, mutta näin manifestissa todetaan, vallankumouksellisen puolueen diktatuuria (dittatura del partito rivoluzionario). Näin muodostuu uusi valtio ja sen ympärille todellinen demokratia (si forma il nuovo stato, e intorno ad esso la nuova vera democrazia), kuten manifesti julistaa.

Euroopan sosialistiset yhdysvallat

Altiero Spinellillä oli mielenkiintoisia ajatuksia, ja hän oli merkittävä poliittinen toimija. Elitistisistä piirteistään huolimatta Ventotenen manifesti on perushengeltään demokraattinen.

Ventotenea mielenkiintoisempi yhdistymishanke oli mielestäni kuitenkin sodanjälkeinen liike, joka asetti tavoitteekseen Euroopan sosialistiset yhdysvallat (Mouvement pour les Etats-unis socialistes d'Europe).

Ajatusta kehitteli sodan aikana Britannian riippumaton työväenpuolue ILP, ja sodan jälkeen liikkeeseen tuli mukaan vasemmistoradikaaleja ja antistalinistisia ryhmiä tai yksittäisiä henkilöitä Ranskasta, Italiasta, Belgiasta, Hollannista, Kreikasta ja Puolasta.

Pariisissa kesällä 1947 pidettyyn perustamiskokoukseen osallistui myös Espanjan yhdistynyt marxilainen työväenpuolue POUM, jonka mielisissä **George Orwell** oli taistellut sisällissodassa **Francon** joukkoja vastaan, ja jota stalinistit olivat raivoisesti vainonneet. Orwell kannatti lämpimästi ajatusta sosialistisesta Euroopasta. Hän piti sosialististen tasavaltojen muodostamaa Euroopan federaatiota ”ainoana kannattamisen arvoisena poliittisena tavoitteena”.

Euroopan sosialistissa yhdysvalloissa työläiset ottaisivat sosialisoidun tuotannon demokraattiseen kontrolliinsa. Sosialistinen Eurooppa ei myöskään olisi mikään uusi suurvalta, vaan ensimmäinen askel kohti koko ihmiskunnan poliittista yhdistymistä.

Tällaisen internationalismin hengessä Länsi-Euroopan sosialistiset federalistit yrittivät 1940-luvulla myös suoraan vedota itäeurooppalaisiin, neuvostoliittolaisiin ja amerikkalaisiin työläisiin. Niin ikään he tukivat siirtomaiden vapautumista ja pyrkivät yhteistyöhön niissä toimineiden itsenäisyysliikkeiden kanssa. Ventotenen manifestissa Euroopan siirtomaihin oli viitattu vain ohimennen.

Sosialistinen Eurooppa-liike ei päässyt alkua pitemmälle. Sen tappoi kylmä sota, jossa raaoiksi vaihtoehtoiksi jäivät Yhdysvaltojen maailmanvalta ja stalinismi. Kylmän sodan ensimmäiset taistelut käytiin eurooppalaisen työläisen sielusta. Siinä kamppailussa jäi vallankumouksellinen ja demokraattinen sosialismi toteutumattomaksi ihanteeksi. Olisiko sellaisen aika koittanut nyt?

Ongelmana kapitalismi

EU ja yhteisvaluutta euro ovat taas suurissa vaikeuksissa. Olen vakaasti sitä mieltä, että ongelmana ei ole Euroopan yhdistyminen eikä federalismi, vaan vaikeudet johtuvat kapitalismista ja sen tuottamista toistuvista kriiseistä.

Päinvastoin, kuin eurokriitikot väittävät, federalismi ei merkitse yhtenäisvaltiota ja päätöksenteon keskittämistä. Nykyisessäkin Euroopan unionissa on sovittu niin sanotusta läheisyysperiaatteesta, jonka mukaan päätökset tehdään niin alhaalla kuin mahdollista ja niin korkealla kuin välttämätöntä.

Voi olla, että liittovaltiohanke kaatuu kapitalismin julmiin realiteetteihin, jotka eivät kunnioita sen enempää federalismia kuin läheisyysperiaatettakaan. Se olisi valitettavaa, sillä en usko, että edistyksellistä politiikkaa voidaan nyky maailmassa enää ajaa kansallisvaltioiden tasolla.

Ja jos yhteiskunnallinen taistelu joskus johtaa kapitalismia parempaan yhteiskuntaan, kansainväliseen sosialismiin, silloin federalismi on ainoa mahdollinen päätöksentekomenetelmä. Kertovat-han juuri Euroopan historian synkimmät luvut siitä, millaista oli kansallisvaltion ”kansallinen sosialismi”. **YD**

Hannu Reime

LUKEMIS- VAIKEUDET

piinaavat ranskalaisia

Viidennes ranskalaisnuorista lukee äidinkieltään heikosti tai on lähes lukutaidotonta. Sosiaalinen tausta määrää pitkälti sen, missä määrin lapsi vihkiytyy kirjallisen kielen saloihin.

Noin viidennes 15 vuotta täyttäneistä ranskalaisnuorista pärjäsi tuoreimman Pisa-tutkimuksen lukutaitotestissä heikosti. Suomalaisista heikosti suoriutui kahdeksan prosenttia.

Saatiin aina näihin päiviin asti kantanut kansallinen perustarina. Se ilmentää joutumista uhriksi, sankaruutta, yhtenäisyyttä hädän hetkellä, korostaa omiin voimiin luottamista, viestii vääryydestä ja luo joissain tapauksissa myös perusteet vaatimuksille hyvityksestä.

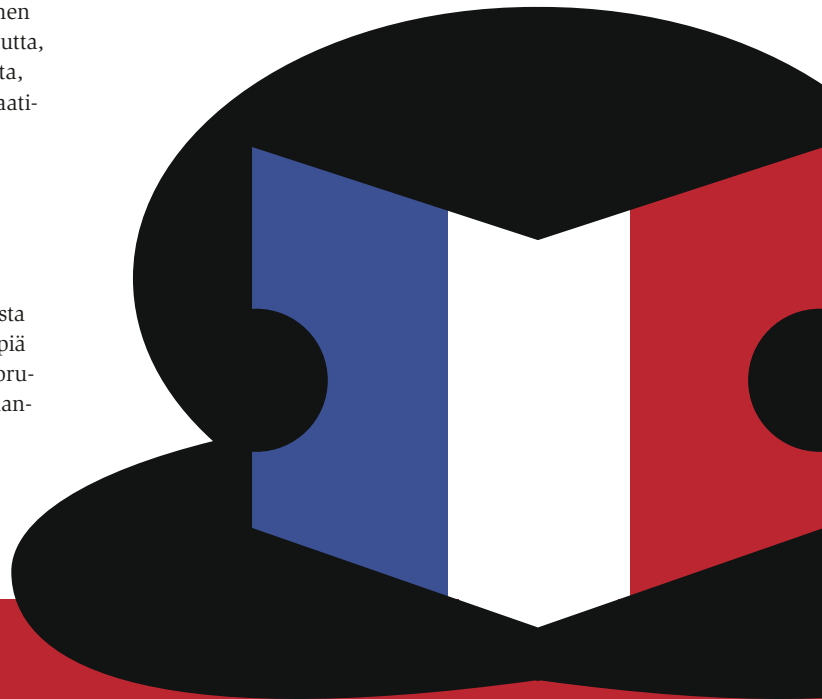
Vaikka ranskalaisnuoret ovat keskimäärin lukijoina OECD-maiden keskitasoa, erittäin huonosti lukevia mahtuu joukkoon hämmästyttävän paljon.

Kansalliset tutkimukset tukevat käsitystä lukemispulmien yleisyydestä Ranskassa.

– Ainakin neljänneksellä alakoulun päättävistä, noin 11-vuotiaista lapsista on vaikeuksia lukemisessa. Pojilla ongelmat ovat yleisempiä kuin tytöillä. Armeijassa suoritettavat testit paljastavat, että nuorukaisista heikosti lukevia tai lähes lukutaidottomia on noin kolmannes, SOS Education -kansalaisjärjestön tutkija

Constance De Ayla sanoo.

Lisäksi heikkojen lukijoiden osuus on ollut 2000-luvulla kasvussa.

Kirjoitusjärjestelmä puntarissa

Voisiko ranskan kielen verrattain mutkikas kirjoitusjärjestelmä selittää lukemsvaikeuksia?

Me suomalaiset saamme nauttia hyvin säännönmukaisesta kirjoitusjärjestelmästä. Pääsääntöisesti yhtä äännettä eli foneemia vastaa yksi kirjainmerkki. Ainoa poikkeus meillä on äng-äänne.

Ranskan kirjoitusjärjestelmä taas kuuluu Euroopan epäsäännönmukaisimpiin. 36:ta foneemia vastaa noin 150 grafeemia eli kirjainta tai kirjainyhdistelmää. Esimerkiksi s-äänteellä on ranskan kielessä seitsemän mahdollista kirjoitusasua: s, ss, sc, c, ç, x ja t.

Ecole Normale Supérieure -korkeakoulun tutkija, kognitiotieteilijä **Franck Ramus** on vakuuttunut siitä, että monimutkainen ortografia hidastaa ranskalaisten lukemaan oppimista. Hänestä ranskalaisia myös kiusataan tällä ortografialla aivan turhaan:

– Minusta olisi järkevää yksinkertaistaa järjestelmää radikaalisti. Säilyttämistä puoltaa ainoastaan vahvasti juurtunut traditio.

Constance De Ayla on eri mieltä:

– Nykyisestä oikeinkirjoituksesta luopumalla menettäisimme kosketuksen sanojen historiaan.

Niin tai näin, merkittäviä uudistuksia ei ole luvassa. Koulutusosioologi, emeritusprofessori **Jean-Pierre Terrail** mukaan vähäpätöisetkin muutosehdotukset nostattavat Ranskassa vastalauseiden ryöpyä.

– Ranskalaisille kirjoitusjärjestelmä on kansallisaarre, hän toteaa.

Lukemisen opetus nojaa visuaaliseen muistiin

Constance De Aylan mukaan kirjoitusjärjestelmän haastavuus ei kuitenkaan selitä sitä, että osalla oppilaista lukeminen on takkuista vielä alakoulun viimeisillä luokilla. Ranskan kielen ortografia on hänen mukaansa monimutkaisuudestaan huolimatta varsin looginen. Vuosien opiskelun olettaisi siis tuottavan parempia tuloksia.

– Ongelmat kumpuavat opetuksesta, Jean-Pierre Terrail kiteyttää monen asiantuntijan mielipiteen.

Ranskalaista koulujärjestelmää uudistettiin 1970–80-luvuilla voimakkaasti. Korostettiin lapsen luovuutta ja ongelmanratkaisukykyä. Opetuksessa kielen fonologisesta pintatasosta haluttiin siirtyä ripeästi kohti ymmärtämistä – sanojen, lauseiden ja tekstien merkityksiä.

Perinteisen opetuksen rinnalle tuotiin niin sanottu globaali-metodi.

Lapsia ohjattiin käsittelemään kirjoitetun kielen sanoja

kokonaisuuksina. Sanoja tuli oppia hahmottamaan samaan tapaan kuin kiinan kielen ja muiden aasialaisten järjestelmien kuvamerkkejä.

– Visuaalista muistiaan ja intuitiotaan hyödyntäen moni lapsi onkin saanut nopeasti otteen yksinkertaisista teksteistä. Alkuvaiheessa oppiminen saattaa vaikuttaa hyvinkin tehokkaalta, De Ayla sanoo.

– Ennestään tuntemattomien sanojen haltuunotto on kuitenkin kokosanamenetelmän avulla mahdotonta. Käytännössä lapset joutuvat asiayhteyteen tukeutuen arvaamaan heille uusia sanoja, hän jatkaa.

France Culture -radiokanavan lukemaan oppimista käsittelevä ohjelma tarjoaa tästä hyvän esimerkin. Alakoululainen lukee ääneen satua. Se sisältää sanan *ami*, ystävä. Oppilas arvaa tekstiyhteyden perusteella, että kyseiseen kohtaan kuuluisi hänelle tutumpi sana, *copain*, kaveri. Vaikka sanat eivät fonologisesti juurikaan muistuta toisiaan, tekstin merkitys ohjaa vahvasti oppilaan lukemista. *Copain*, hän toistaa itsepintaisesti.

Lukiopetusta tulisi järkeistä

Collège de France -tutkimuslaitoksen professori, kognitiotieteilijä **Stanislas Dehaene** peräänkuuluttaa koulujen lukiopetuksen järkeistämistä.

– Jotta kunnollinen lukemaan oppiminen olisi mahdollista, vasenta aivopuoliskoa hyödyntävä, kirjain-äännevastaavuuteen perustuva dekodeaustaito olisi saatava automatisoitua mahdollisimman varhain. Tätä sinänsä mekaanista vaihetta ei voida opetuksessa ohittaa kevyesti. Fonologinen perusta on päinvastoin välitettävä oppilaille systemaattisesti ja perusteellisesti, hän sanoo France Culture -kanavalla.

Opetussuunnitelmaan muutoksia on jo tehty. Muutaman vuoden takaisissa ohjeissa korostetaan selkeästi dekodeauksen merkitystä lukemisessa.

– Muutokset eivät ole kuitenkaan vielä siirtyneet käytäntöön. Käsitelmäni mukaan tekstin merkitykseen perustuvaa kokosanamenetelmää hyödynnetään edelleen ainakin jossakin määrin 80 prosentissa ranskalaiskouluista, Constance De Ayla sanoo.

– Toisaalta lukiopetuksen menetelmiin pureudutaan ranskalaisessa opettajankoulutuksessa liian vähän. Koska opettajat eivät ole kovin tietoisia opetuksen teoreettisesta pohjasta, moni seuraa käytännöissään vanhempien kollegojensa esimerkkiä, hän jatkaa.

Opettajilla ei ole myöskään keinoja reagoida havaitsemiinsa oppimisvaikeuksiin.

– Esimerkiksi Suomen mallin mukainen, lasten taitotasoon pohjaava pienryhmyöskentely tai eriytetty opetus on ranskalaisille vierasta, alkuopetuksen pedagogiikan lehtori, dosentti **Marja-Kristiina Lerkkanen** Jyväskylän yliopistosta kertoo.

– Heikoimpien oppilaiden sekä äidinkielellään muuta kuin ranskaa puhuvien tukemiseen ei ole resursseja, hän toteaa.

Lukemsvaikeudet kasautuvat

Kouluopetuksen ongelmat ovat johtaneet siihen, että yli kymmenesosalla ranskalaislapsista todetaan nykyisin lukihäiriö.

– Todellisesta epidemiasta ei ole kuitenkaan kyse. Vain muutama prosentti kustakin ikäluokasta kärsii neurologispohjaisesta, vakava-asteisesta lukiongelmasta eli dysleksiasta, Constance De Ayla sanoo.

Viidestä kymmeneen prosenttia lapsista ohjataan tästä huolimatta foniatrien vastaanotoille.

– Useimmiten terapeutit suorittavat työn, joka kuuluisi koulujärjestelmälle. He siis käyvät lasten kanssa läpi kirjain-äänneyhteyttä. Tämä on huikeaa resurssien tuhlausta, De Ayla toteaa.

Dysleksian hoitoon erikoistunut terapeutti **Joseph Vailléon** tuottanut myös siitä, ettei lukemsvaikeuksista kärsiviä ranskalaislapsia kyetä auttamaan tasapuolisesti:

– Ylempiin sosiaaliluokkiin kuuluvat vanhemmat opettavat itse lukutaidottomia lapsiaan. Lisäksi he pystyvät tarvittaessa hankkimaan jälkikasvulleen yksityisopettajan tai vaativat foniatrin konsultaatiota.

Pisa-tutkimus vahvistaa käsityksen sosiaalisen taustan vaikutuksesta oppimiseen. Perhetausta selittää ranskalaislasten lukutaitoa merkittävästi enemmän kuin OECD-maissa keskimäärin.

Joseph Vailléon mielestä lukemsvaikeuksien yhteys oppilaan taustaan kuuluu ranskalaisen yhteiskunnan häpeäpilkkuihin.

– Nykyisellään ranskalainen koulujärjestelmä juurruttaa olemassa olevia hierarkioita, vaikka sen tulisi tasata luokkien välisiä eroja sekä edesauttaa maahanmuuttajien kotoutumista, Vailléon huokaa.

Franck Ramus taas arvioi, että koulussa koetut lukemispulmat vaikuttavat ihmisiin läpi elämän ja heijastuvat laajasti elämän eri osa-alueille.

– Varmaa on, että heikko lukutaito sulkee ovia jatko-opintoihin ja heikentää mahdollisuuksia urakehitykseen, hän sanoo. **YD**

Aino Haavio

Kirjoittaja työskentelee FinUnionsin johtajana. FinUnions on suomalaisten palkansaajakeskusjärjestöjen SAK:n, STTK:n ja Akavan yhteinen edustusto Brysselissä.

Onko Hollandesta eurooppalaiseksi JOHTAJAKSI?

[KEVÄÄLLÄ 2012 Eurooppa kuohui. Hämmöttävä vallanvaihdos Ranskassa kiihdytti tunteita niin poliittisissa piireissä, lehdistössä kuin pörssiessäkin. Eikä suotta – toukokuuisista presidentinvaaleista muodostui tärkeä virstanpylväs Euroopalle. **François Hollanden** nousu valtaan oli selkeä käänös pois päin eurokriisissä vahvistuneesta Saksa–Ranska-akselista ja askel kohti kasvun painottamista suhteessa talouden kurjistamiseen.

Syksy 2012 tulee todennäköisesti kulminoimaan eurokriisin hoidon vaikeimpia hetkiä: jokaisen maan pitäisi tinkiä oman sisäpolitiikkansa asetelmista, jotta yhteis-eurooppalaisia ratkaisuja voi löytyä. Holland on Ranskan perinteisellä linjalla eli hallitustenvälisen yhteistyön kannalla, kun taas **Angela Merkel** ajaa unionille lisää toimivaltaa.

Kriisi kietoutuu tänä syksynä pankkien ympärille. Pelastuspakettien muotoilussa Etelä-Euroopan valtioille on ollut kyse myös pankkituesta – etunenässä saksalaisille ja ranskalaisille pankeille. Kriisin ratkaisuun tarvittaneen Euroopan keskuspankin (EKP) toimia katon asettamiseksi valtioiden korkomenoille ja pankkien pääomittamiseksi. Pankki-valvonnan ja eurooppalaisen talletussuojan avulla on tarkoitus ehkäistä pääomapakoa.

Saksalaisten ja ranskalaisten ratkaisumallit tuntuvat kuitenkin eroavan huomattavan paljon: saksalaiset halusivat koko EU:n kattavia ratkaisuja ja perussopimusten avaamista, kun taas ranskalaiset tyytyisivät euroaluetta koskeviin ja EKP:n ympärille keskitettyihin ratkaisuihin.

EU:n perussopimusten avaamisessa on vaaransa, sillä se on pitkälinen prosessi, ja Euroopan olisi tärkeää suunnata nyt katseensa uuden kasvun luomiseen sisäpolitiikan sijasta. Luottamuksen palauttaminen poliittisen koneiston päätöksentekokykyyn olisi välttämätön ensimmäinen askel, eikä yhteinen sävel Merkelin ja Hollanden välillä tunnu löytyvän lainkaan helposti.

[2000-LUVUN ensimmäistä kymmenestä on luonnehdittu mannerten vuosisadaksi. Suurilla sisämarkkinoilla on ratkaiseva merkitys maailmantason kehitykseen vaikuttamisessa – poliittinen väentöivoima on suoraan verrannollinen talouden kokoon.

Kysymys kuuluukin, missä sarjassa Euroopan unioni

Ranska on perinteisesti kuulunut ydinongelmiin, sillä se hahmottaa itsensä suurvallaksi

pelaa tällä mannerten vuosisadalla? Lähtöasetelma ei ole helppo. Ranska on perinteisesti kuulunut ydinongelmiin, sillä se hahmottaa itsensä suurvallaksi, vaikka on jättiläisiin verrattuna jäänyt junasta jo hyvän aikaa sitten.

Hollanden ulkopoliitikasta ei ole vielä saatu esimakua, mutta eliittikoulujen kasvatille on oletettavaa, että hän ei lähtökohtaisesti tule muuttamaan Ranskan ulkopoliittista linjaa. Tällä voi olla pitkäjänteisiä vaikutuksia Euroopan unionin asemaan maailmassa.

EU:n kompastellessa omiin kengännauhoihinsa, niin kriisien koetteleman taloutensa kuin yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikkansa kanssa, on Kiina nousemassa maailman suurimmaksi taloudeksi ja sen ympärillä vahvistuvat myös muut kehittyvät maat.

Kiina on kerännyt taloutensa käteiskuplaa, mikä hidastaa muun maailman kasvua ja toisaalta tarkoittaa merkittävää valtaa investointien suuntaamisen kautta. Brasilian nousu, johon ovat vaikuttaneet myös merkittävät sosiaali- ja koulutuspoliittiset uudistukset, on esimerkki uuden suuren kasvukeskuksen luomisesta lyhyessä ajassa.

Vakavien talousongelmien keskellä muun maailman tapahtumat helposti unohtuvat EU-mailta, vaikka globaali energia-, raaka-aine-, vesi- ja ruokakilpailu sekä asevarustelu ovat kiihtymässä. Euroopan naapureiden, kuten Venäjän, Ukrainan, Syyrian ja Pohjois-Afrikan kehitys on luisunut EU:lta sormien välistä politiikan keskityessä vain eurokriisin laastaroimiseen.

Etenkin suuret EU-maat tekevät välistä vetoja varmistamalla esimerkiksi oman maansa energiaturvallisuuden, vaikka ampuvat samalla EU:n yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa jalkaan. EU-mailta jää niiden sisäänpäin lämpiämisen vuoksi huomaamatta, että edes niiden lähialueiden stabiili kehitys ei ole taattua, ja että EU:lla olisi ratkaisevan tärkeä osa pelattavana vakauden takaamiseksi ja reilujen globaalitalouden sääntöjen luomiseksi.

Hollanden onnistumisen tai epäonnistumisen Ranskan presidenttinä voisi siis tiivistää näihin kahteen kysymykseen: onko Hollandesta seisomaan yhteiseurooppalaisten ratkaisujen takana euron valuvikoja korjattaessa ja pystyykö hän luopumaan ajatuksesta Ranskasta suurvaltana globaalitasolla? Vain tällöin EU:lla on mahdollisuus ottaa paikkansa maailmantalouden suunnan ja pelisääntöjen määrittelyssä. **YD**

Turha haaveilla läntisestä **VOIMA- POLITIIKASTA**

Taas puhutaan
turvallisuuspolitiikasta.
Hallituksen eduskunnalle antama
turvallisuuspoliittinen selonteko
on nimittäin käsillä. Tulevaa
keskustelua ennakoiden
Kalevi Suomela
pohjustaa Suomen
turvallisuuspolitiikan
kipukohdista

N Hallitus on syksyllä antamassa eduskunnalle turvallisuuspoliittisen selonteon. Hallituksen selonteot ovat jo perinteeksi muodostunut menetelmä, jolla eduskuntaa ja suurta yleisöä keskustelutetaan keran neljässä vuodessa turvallisuuspolitiikasta.

Keskustelua turvallisuuspolitiikasta on ymmärrettävästi hallinnut konsensushenkisyys. Sen hinta on ollut selontekojen omalaatuinen epämääräisyys, käytettyjen fraasien monitulkinntaisuus ja kaikenlainen asiaan varsinaisesti kuulumaton lepertely. Alla oleva teksti yrittää avata selväkielisesti joitakin turvallisuuspolitiikan kipukohtia.

Talvi- ja jatkosodan jälkeen Suomen virallista turvallisuuspoliittista ajattelua ohjasi **Paasikiven** realismi: Maantieteelle me kansakuntana emme voi mitään. Elämme supervallaksi toisessa maailmansodassa kasvaneen suurvallan naapurina.

Sen turvallisuusintressit on otettava huomioon. Nämä arviot muodostivat Suomen puolella vuonna 1948 solmitun YYA-sopimuksen perusteet.

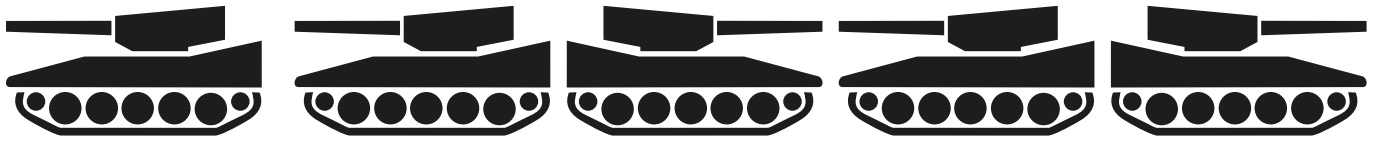
Kekkonen jatkoi Paasikiven linjaa. Olosuhteet olivat kuitenkin välittömästi sodan jälkeisestä ajasta muuttuneet. Suuri muutos oli Porkkalan sotilastukikohdan palautus Suomelle vuonna 1955 jo ennen vuokra-ajan päättymistä. Vuonna 1956 Suomesta tuli YK:n jäsenvaltio. Kansainvälisesti kylmä sota oli jo vakiintunut, Nato ja Varsovan liitto oli perustettu, kilpa-varustelu oli täydessä käynnissä.

Tässä perspektiivissä Porkkalan palautus voidaankin lukea Neuvostoliiton shakkisiiroksi, jolla se halusi varmistaa Suomen sitoutumista YYA-sopimukseen (ja samalla vahvistaa omaa oikeuttaan vedota sopimukseen tarvittaessa). Toisaalta aseteknologian kehitys oli tehnyt Neuvostoliitolle mahdolliseksi koko Suomenlahden merialueen valvonnan ilman Porkkalaa.

Rauhantahtoinen puolueettomuuspolitiikka

Uusissa olosuhteissa Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittista linjaa ryhdyttiin kutsumaan Paasikiven-Kekkonen linjaksi. Kekkonen lisä linjaan oli siinä, että nyt meillä katsottiin tärkeäksi Suomen oma aktiivisuus Neuvostoliiton luottamuksen säilyttämiseksi ja vakuuttamiseksi, että Suomi todella on aidosti sitoutunut YYA-sopimuksen määrittelemään politiikkaan.

Kun sopimuksessa Neuvostoliittoon kohdistuvaksi vaaraksi määriteltiin Saksa ja sen kanssa liitossa olevat maat, tuli se nyt käytännössä tarkoittamaan USA:ta ja Naton muita jäsenmaita – poliittisesti joskaan ei virallisesti. Kekkonen aikana ulkopoliittiseksi Paasikiven-Kekkonen linjaksi kiteytyi ”YYA-sopimukseen perustuva aktiivinen ja rauhantahtoinen puolueettomuuspolitiikka”.

On sanottu, ja sanottiin jo 50-luvulla, että Suomen puolueettomuuspolitiikka ei ollut aivan kansainvälisen politiikan oppikirjojen mukaista sodanaikaiseen puolueettomuuteen tähtäävään politiikkaa, koska Suomi oli YYA-sopimuksessa sitoutunut torjumaan omalla maallaan Neuvostoliittoa vastaan kohdistuvan hyökkäyksen, tarvittaessa vieläpä Neuvostoliiton tuella.

Toisaalta minkä tahansa valtion puolueettomuuspolitiikkaa toteutetaan aina ja kaikkialla kansainvälisten realiteettien muodostamassa ympäristössä. Suomi ei kylmän sodan alettua olisi voinut omaksua sellaista puolueettomuuspolitiikkaa, joka olisi perustunut maan puolueettomuuden sotilaalliseen puolustamiseen yksin kaikkia ajateltavissa olevia vihollisia vastaan – ja saada tällaiselle politiikalle kansainvälisen tunnustuksen.

Tässä katsannossa Suomen ”YYA-sopimukseen perustuva aktiivinen ja rauhantahtoinen puolueettomuuspolitiikka” oli realistinen ja luova sovellutus kansainvälisen politiikan oppikirjojen tarkoittamasta puolueettomuuspolitiikasta.

Puolueettomuus ei ollut pasifismia

Suomen puolueettomuuspolitiikan käytännön ohjeeksi muotoutui ”pysyttäytyminen suurvaltojen eturistiriitojen ulkopuolella”. Esimerkiksi YK:ssa Suomi omaksui tavan äänestää tyhjää, mikäli kannan ottaminen olisi voitu tulkitta puolen valinnaksi suurvaltojen välisessä kiistanalaisessa asiassa.

Toisaalta Suomi sekä valtiona että kansalaisyhteiskuntana tuki kaikin tavoin YK:n peruskirjaa ja sen määrittelemää yhteisen turvallisuuden filosofiaa, YK:ta järjestönä ja erityisesti sen rauhanturvapolitiikkaa. Järjestöön liittymisestäään lähtien Suomi alkoi osallistua aktiivisesti omalla panoksellaan YK:n rauhanturvaoperaatioihin.

Puolueettomuuspolitiikan logiikka toteutuu kansainvälisen voimapolitiikan kontekstissa. Sen viesti on: jättäkää meidät rauhaan, jättäkää meidät pois voimapolitiittisista laskelmistanne, sillä me emme uhkaa ketään, emmekä aio antautua kenenkään hyödynnettäväksi voimapolitiittisissa peleissä.

Puolueettomuuspolitiikka ei ole pasifismia, sillä siinä maa varautuu puolueettomuutensa sotilaalliseen puolustamiseen. Voimapolitiikan hallitsemassa maailmassa voimapolitiikasta ei voi sanoutua irti. Siinä on valittava joko liittoutuminen tai puolueettomuus. Kumpikin valinta edellyttää sotilaallista varustautumista.

Kansainliiton perustamisen myötä kansainvälinen yhteisö yritti ensimmäisen kerran luoda yhteisen turvallisuuden järjestelmän, joka perustui valtioiden sitoutumiseen ristiriitojensa rauhanomaiseen sovitteluun. Ideologiset jännitteet ja voimapolitiittiset intressit olivat maailmansotien välisenä aikana liian voimakkaita, jotta järjestelmä olisi vielä voinut menestyä.

Lopullinen rauhansopimus

Toisen maailmansodan jälkeen YK on ollut uusi yritys yhteisen turvallisuuden globaalien järjestelmän rakentamiseksi. YK-järjestelmän menestys on ollut kiistämätön huolimatta siitä, että sitä jouduttiin pitkään rakentamaan ja ylläpitämään kylmän sodan voimapolitiittisen järjestelmän rinnalla. Valtion voimakas sitoutuminen YK-järjestelmän kehittämiseen on pasifismia, poliittista pasifismia.

Suomen tapauksessa on syytä olettaa, että maamme puolueettomuuspolitiikkaa määrittelevän vakiofraasin epiteetit ”aktiivinen ja rauhantahtoinen”, sisälsivät tunnustuksen sille, että Suomi ei ainoastaan harjoittanut puolueettomuuspolitiikkaa vallitsevan voimapolitiikan kontekstissa, vaan myös osallistui samalla aktiivisesti yhteisen turvallisuuden instituutioiden ja normien rakentamiseen.

Vaikka puolueettomuuspolitiikka ja yhteisen turvallisuuden politiikka on loogisesti syytä pitää tiukasti erillään, voidaan Suomen tapauksessa nähdä, että juuri puolueettomuuspolitiikka mahdollisti maan aktiivisen toiminnan yhteisen turvallisuuden rakentamisessa. Konkreettisimmin tämä näkyi Suomen aktiivisessa roolissa Etykokouksen aikaansaamiseksi ja myöhemmin ponnisteluissa kokouksen muuttamiseksi pysyväksi Ety-järjestöksi.

On syytä muistaa, että Ety-prosessin suuria läpimurtoja vuosina 1975 ja 1990 ei olisi voitu ajatellakaan saataviksi aikaan, elleivät prosessin osanottajamaat olisi olleet poliittisesti (ainakin julistuksen tasolla) sitoutuneet YK:n peruskirjaan ja YK:n ihmisoikeuksien julistukseen.

Helsingin päätösasiakirja 1975 merkitsi toisen maailmansodan seurauksena muodostuneiden rajojen pysyvyyden tunnustamista – siis toisen maailmansodan lopullista rauhansopimusta. Samalla se merkitsi ihmisoikeusperustaisen demokratiaprosessin liikkeelle lähtöä kommunismin valtapiirissä. Vuoden 1990 Ety-asiakirjat merkitsivät kommunismista vapautuvien maiden selvää sitoutumista ihmisoikeuksiin, demokratioon ja yhteisen turvallisuuteen.

Sitoudutaan menneen haamuihin

Vuoden 1990 jälkeen Suomen turvallisuuspoliittista keskustelua alkoi hallita kummallinen sitoutuminen menneisyyden haamuihin. Tämä on näkynyt sekä aivan liian pitkään jatkuneessa Nato-jäsenyyttä koskeneessa keskustelussa että uudemmassa puolustusvoimien tehtäviä koskevassa keskustelussa.

Oli tietyllä tavalla luontevaa ja luonnollista, että osaamista, yhteistoimintaa ja teknologiaa koordinoiva sotilasorganisaatio Nato julisti kylmän sodan päätyttyä uudeksi tärkeäksi tehtäväkseen rauhanturvatoiminnan ja kriisinhallinnan.

Voimapolitiittiselle puolustusliitolle piti kylmän sodan päätyttyä keksiä uusi tehtävä. Se löytyi kunniallisesti yhteisen turvallisuuden tarvitsemasta poliisiluontoisesta toiminnasta. Se on ollut legitimiä ja hyödyllistäkin siihen mittaan, kuin Nato-johtoisilla operaatioilla on ollut YK:n turvallisuusneuvoston mandaatti.

Tämän toteaminen ei kuitenkaan poista Nato-johtoiseen kriisinhallintaan ja rauhanturvatoimintaan liittyviä vakavia ongelmia. Naton vaikutusvaltais jäsen on globaaleja intressejä omaava supervaltia USA. Se on voinut rakentaa myös kyseenalaisia ”halukkaiden koalitioita” ja ottaa suorittaakseen operaatioita, joilla joko ei ole ollut lainkaan turvallisuusneuvoston mandaattia tai mandaatti on saatu poliittisen kiristyksen avulla. Näissä tapauksissa yhteisen turvallisuuden menetelmä on tosiasiallisesti pantu palvelemaan voimapolitiittisia tavoitteita.

Kriisinhallinta on siviiliprosessi

Toinen Naton suuri ongelma on kriisinhallinnan ja rauhanturvatoiminnan jatkuva epärealistinen näyttäytyminen pääasiallisesti sotilaallisena toimintana. Yhä yleisemminkin tiedostetaan, että kriisinhallinta ja rauhanrakentaminen ovat ensisijaisesti poliittisia ja siviiliprosesseja. Sotilaallista kriisinhallintaa tarvitaan joskus väestön suojelemiseen, joskus tehtävän suojelemiseen. Sen tulee aina olla alistaisessa asemassa poliittiseen ja siviilikriisinhallintaan.

Samalla, kun Nato ilmoitti omaksuneensa uuden roolin kriisinhallinnassa ja rauhanturvatoiminnassa, se avasi kumppanuuden tai liittymisen mahdollisuuden Itä-Euroopan kommunistista vapautuville valtioille. Näissä maissa Nato-suhteesta käyty keskustelu osoitti kuitenkin pian, että luottamus yhteiseen turvallisuuteen ja pelkästään rauhanturvavalmiuksiin tähtäävään Nato-kumppanuuteen ei riittänyt alkuunkaan.

Historia Neuvostoliitolle alistettuina satelliitteina, ja Baltian tapauksessa Neuvostoliiton osina, oli liian lähellä ja liian traumaattinen. Maat halusivat voimapolitiittiset turvallisuustakuut Naton jäsenyyden ja Naton peruskirjan 5. artiklan tarjoamasta yhteisestä puolustuksesta. Tämän mukaisesti tie Naton jäsenyysneuvotteluihin ja jäsenyyteen avattiin.

Suomessa voimakas Nato-lobby alkoi anakronistisesti haluta samaa. Suomi liittyi Natomumppaniksi, mutta sen virallista perustelua, että kysymys on yhteisen turvallisuuden puolesta harjoitettavan toiminnan edellytysten turvaamisesta, ei koskaan osattu esittää niin vakuuttavasti, että se olisi torjunut kaipuun Nato-jäsenyyteen.

Nato-lobby on tietysti kannattanut innokkaasti kumppanuuspolitiikkaa, mutta mitä pidempään sitä on harjoitettu, sitä useammin sen taholta kuullaan argumentti, että meitä erottaa täysjäsenyydestä enää vain veteen piirretty viiva. Siksi tulisi ottaa ratkaiseva askel ja hakea jäsenyyttä. Virallinen politiikka on epäviisaasti myönteisesti Nato-lobbya turvallisuuspolitiikkaan sisällytettyä niin kutsutulla Nato-optiolla.

On joko poliittista ymmärtämättömyyttä tai poliittista huijausta olla näkemättä ero Naton jäsenyyden ja kumppanuuden välillä. Ne ovat järjestelyjä kahdesta eri maailmasta. Ensimmäisessä on kysymys voimapolitiikasta, toisessa on kysymys yhteisestä turvallisuudesta.

Venäjä uhka elää Nato-keskustelussa

Intellektuaalisesti erityisen vastenmielisiä argumentteja Nato-jäsenyyden puolesta ovat kehoitukset rohkeasti ”lännettyä”, ottaa viimeinen ratkaiseva askel länteen, johon me kuulumme. Samalla logiikalla pelataan argumentilla, että meidän tulee kuulua kaikkiin demokraattisten valtioiden yhteisöihin. Näissä ajatuksenkuluissa itä, Venäjä, edustaa edelleen implisiittisesti voi-

mapoliittista uhkaa. Kansan enemmistö tuntuu realistisesti käsittävän, että jäsenyys olisi tuon uhan esille manaamista ja provosoimista.

Kylmän sodan aikana, jolloin uhan voi sanoa olleen monikymmenkertaisesti todellisempi kuin tänä päivänä, Suomi säilytti itsenäisyytensä ja demokratiansa, loi myös poliittisen liikumavaransa ja vaikutusvaltansa. Se tapahtui luovalla puolueettomuuspolitiikan ja aktiivisen yhteisen turvallisuuden politiikan harjoittamisen yhdistelmällä. Miksi ihmeessä tämä ulko- ja turvallisuuspoliittinen perintö pitäisi hylätä tämän päivän kansainvälispoliittisissa oloissa, jotka ovat kannaltamme paljon kylmän sodan vuosia helpommat?

Yksi Nato-optiota puoltava argumentti sanoo, että Nato on muuttunut luonteeltaan ja muuttuu edelleen. Argumenttiin sisältyy se toiveikas ajatus, että jossakin kehityksen vaiheessa järjestö lopulta on muuttunut niin paljon, että Suomen olisi viisasta liittyä siihen. Mitkä olisivat ne muutokset Naton luonteessa, jotka antaisivat meille aiheen oman menestyksellisen ulko- ja turvallisuuspoliittisen perinteemme pohjalta harkita jäsenyyttä?

Ensinnäkin Naton tulisi lakata olemasta puolustusliitto, joka olettaa yhteisen vihollisen olevan olemassa (vrt. Naton 5. artikla ja YK:n peruskirjan 39. artikla), ja ryhtyä olemaan vain sotilaallista kriisinhallintaa ja sitä varten sotilaallisia valmiuksia koordinoiva järjestö. Ehkä Suomen kannattaisi odottaa myös Venäjän liittymistä jäseneksi ennen oman jäsenhakemuksen jättämistä.

Armeijaa tarvitaan kansainvälisesti

Niille, jotka haluavat Nato-jäsenyyden avulla tyydyttää länsimaiseen kulttuuriin identifioitumisen kaipuutaan, voidaan sanoa: Suomi on Euroopan unionin jäsen. Osallistukaamme aktiivisesti sen instituutioiden ja politiikan kehittä-

miseen siten, että unioni palvelee parhaalla mahdollisella tavalla eurooppalaisten ihmisten hyvinvointia ja samalla edistää demokratiaa ja kestävä kehitystä maailmanlaajuisesti. On perversiä unelmoida läntisestä voimapolitiikasta, ne unelmat kuuluvat menneeseen maailmaan.

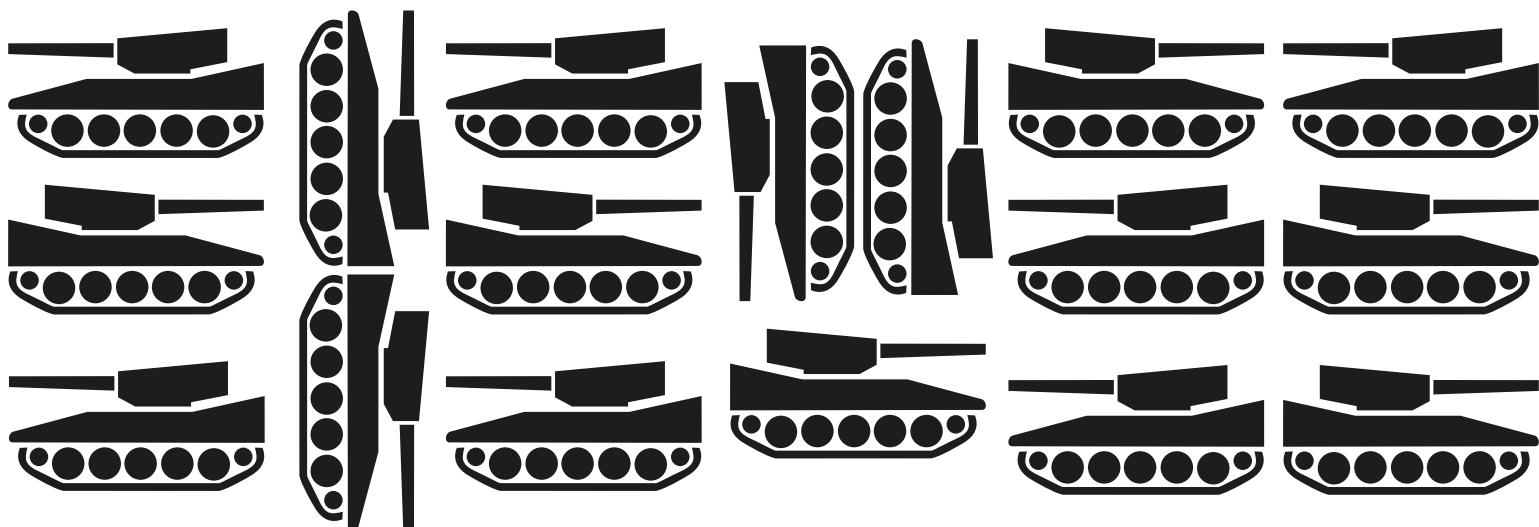
Toinen asia, jossa menneisyyden haamut hallitsevat turvallisuuspoliittista keskusteluaamme, on puolustusvoimiemme tehtävän määrittely. Määritelmässä on kolme osaa. Ensimmäisessä mainitaan oman maan puolustaminen, toisessa kansainväliset tehtävät ja kolmannessa muiden viranomaisten avustaminen.

Puolustusvoimien tehtävistä keskusteltaessa kansainvälisiä tehtäviä perustellaan ja puolustellaan ikään kuin anteeksi pyytään jatkuvasti sillä, että ne tarjoavat mahdollisuuksia hankkia valmiuksia varsinaista tehtävää varten. Tehtäväluettelolla esitetyssä järjestyksessä on myös upseerikunnassa vankka tuki. Se ilmenee muun muassa siten, että ketään armeijan kantahenkilökuntaankaan kuuluvaa ei voida komentaa kansainvälisiin tehtäviin. Asetelma on intellektualisti ja poliittisesti kestävä.

Todellisten turvallisuuspoliittisten tarpeiden näkökulmasta olisi tervehdyttävää realismia tunnustaa, että niin pitkälle kuin silmä siintää tulevaisuuteen, armeijan palveluksia tarvitaan juuri kansainvälisiin tehtäviin. Niiden tulisi olla puolustusvoimien tehtävänmäärittelyssä ensimmäisenä. Ruotsissa tämä on ymmärretty. Eikä se sielläkään ole merkinnyt maanpuolustuksesta luopumista.

Kun meillä ei pitkään aikaan olla luopumassa yleisestä asevelvollisuudesta, merkitsisi puolustusvoimien tehtävien uudelleenmäärittely ennen kaikkea suurempaa poliittista realismia. Se tervehdyttäisi myös puolustuslaitoksen ympärillä käytävää kansalaiskeskustelua. **YD**

Kalevi Suomela

Päättymättömän talvisodan
tarina on kulutettu

LOPPUUN

Suomen kansallista identiteettiä ja turvallisuuspolitiikka on vuosikymmenet rakennettu talvisodan tarinan ja idän uhkan varaan. Venäjä-uhkaan takertuva Suomi on tutkija **Pertti Joenniemen** mukaan kuitenkin jäänyt historiansa vangiksi – olisi aika olla avoin ja muutoskykyinen.

Talvisodan päättymisestä on kulunut 72 vuotta, sillä aseet vaikenivat 13. maaliskuuta 1940 kello 11. Samalla syntyi kuitenkin monessa suhteessa käydyn sodan kokemuksiin nojaava Suomi.

Saatiin aina näihin päiviin asti kantanut kansallinen perustarina. Se ilmentää joutumista uhriksi, sankaruutta, yhtenäisyyttä hädän hetkellä, korostaa omiin voimiin luottamista, viestii vääryydestä ja luo joissain tapauksissa myös perusteet vaatimuksille hyvityksestä.

Ennen kaikkea se kuitenkin esittää ulkosuhteet turvallisuuspoliittisena kysymyksenä, jonka mukaan pienen maan on aina syytä olla varuillaan ja varautua pahimpaan.

Jatkosodan jälkeinen, **Paasikiven** johdolla toteutettu politiikka tosin nojasi siihen lähtökohtaan, ettei suhteita Neuvostoliittoon tule turvallistaa. Niitä ei pidä raamittaa ikään kuin jatkona käydyille sodille, vaan asiat on ajateltava uudestaan ja Suomen on oltava identiteettinsä osalta avoin ja muutoskykyinen.

Törmäyskurssille jouduttiin Paasikiven mielestä juuri siksi, etteivät eksistentiaalisen vaaran kokemukset sallineet joustavuutta. Ne naulitsivat itseymmärryksen vahvoihin viholliskuviin ja vastaan panemiseen, eivätkä siten mahdollistaneet poliittisten ratkaisujen etsimistä.

Näkökulmaa vaihdettiin lähtemällä siitä, että Suomen ja Neuvostoliiton edut ovat sovittelavissa. Neuvostoliitto oli radikaalisti erilainen ja monessa suhteessa ongelmallinen, mutta suhteet naapuriin voitiin Paasikiven mukaan kuitenkin järjestää ilman, että Suomen olemassaolo oli kaiken aikaa uhattuna.

Kohtuuttoman turvallistamisen välttämiseksi painotettiin ulkopoliittikkaa ja puolustuspolitiikka pantiin sivuraiteelle 'miekan politiikkana'.

Itseymmärrystä vääristävä

Uudet opit ja näkökulman vaihtaminen osoittautuivat toimiviksi, mutta ne omaksuttiin kuitenkin varsin pintapuolisesti. Ne saattoivat tuottaa fyysistä turvallisuutta, mutta murensivat samalla Suomen itseymmärrystä.

Miten oli muka mahdollista, ettei Suomen suhde Neuvostoliittoon ollut ennen kaikkea turvallisuussuhde? Osoittivathan juuri käydyt sodat, että suhde naapuriin oli nimenomaisesti Suomen olemassaoloon liittyvä turvallisuuskysymys.

Fyysisen turvallisuuden ja identiteettivarmuuden tavoittelu eivät kohdanneet. Paasikiven turvallistamista välittelevä ja kansallisen identiteetin avoimuutta korostava linja koettiin sietämättömän sopuilevana ja siten itseymmärrystä

vääristävänä.

Paasikivellä oli tarjota pätevä ratkaisu Suomen aluetta koskevaan turvallisuusongelmaan, mutta se ei vastannut kansalaisten identiteettitarpeita.

Ikuinen turvallisuusprojekti

Tässä mielessä kertomus talvisodasta on kokonaisvaltaisuutta tavoitteleva vastatarina. Se antaa Suomelle selkeästi ja lukkoon lyötynä asiaa mielen ja merkityksen kertoessaan, mitä Suomeksi oleminen pohjimmiltaan on, mutta kehoittaa samalla ulkosuhteiden turvallistamiseen.

Suomi esittäytyy nimenomaan turvallisuusprojektina. Suomi ei olisi itselleen uskollinen vastarinnan maa, ellei se kärsisi jatkuvasta turvallisuusvajeesta ja valmistautuisi kohtaamaan maahan kohdistuvia uhkia sotilaallisin keinoin.

Vastatarinnasta on sittemmin kasvanut hallitseva kertomus. Kuka rohkenisi näinä päivinä väittää, ettei talvisota edelleen ilmennä aidointa Suomea?

On siten varsin johdonmukaista, että myös Paasikiven aikana syrjityssä asemassa ollut puolustuspolitiikka on palannut kunniaan ilmentessään sitä kokemusta uhkista, joiden varaan kansallinen yhtenäisyys on pääosin rakennettu.

Uhkalla on tietysti oltava myös nimi ja selkeä ilmenemismuoto ja tässä suhteessa ainoan todella uskottavan uhkan muodostaa Venäjä. Mitä järkeä olisi aluepuolustuksessa, asevelvollisuudessa tai varuskunnissa itärajalla ellei suhde Venäjään olisi ennen kaikkea turvallisuussuhde?

Sankarikansasta marginaaliin

Yleensä Venäjä on käyttäytynyt idänsuhteiden turvallistamisen mahdollistavalla tavalla. Nojahan myös Venäjän oma itseymmärrys käsityksiin ulkoisista tekijöistä, jotka uhkaavat maan olemassaoloa.

Toisin sanoen, Suomen ja Venäjän identiteettitarpeet kohtaavat vastavuoroisessa turvallistamisessa. Ne auttavat toisiaan perinteisen ja vastakohtaisuuteen nojaavan itseymmärryksen tuottamisessa ja ylläpidossa.

Tilanne ei ole kuitenkaan ongelmaton. Useimmat länsimaat lähtevät nykyään siitä, ettei Venäjää enää muodosta uskottavaa turvallisuuspoliittista uhkaa. Suhteita Venäjään ei turvallisteta siitä huolimatta, että Venäjä itse antaa siihen edelleen lukuisia mahdollisuuksia.

Suomi on tässä joutunut hankalaan asemaan. Miten voimme uskottavasti ylläpitää Venäjää koskevia uhkakuvia, elleivät useimmat viiteryhämämme kuuluvat länsimaat yhdy käsityksiimme?

Ennen Venäjän turvallistamista saattoi käyttää todisteena siitä, että Suomi kuuluu vankasti lännen leiriin. Nyt turvallistaminen ja esiintyminen talvisodan sankarikansana johtaa helposti marginaalisoitumiseen.

Se vahvistaa käsityksiä toivottomasta jälkeensä jääneisyydestä ja johtaa Suomen sijoittamiseen niiden muutaman onnettoman maan joukkoon, joiden historialliset kokemukset ovat niin traumaattisia, ettei niistä kyetä irrottautumaan, huolimatta olosuhteiden ja ympäristön perinpohjaisista muutoksista.

Turvallisuus on arkipäiväistynyt

Idänsuhteiden turvallistaminen aiheuttaa nykytilanteessa epäilyä pikemminkin kuin tuo vahvistuksen Suomen perinteiselle itseymmärrykselle. Turvallistaminen tuottaa ilmeisiä ongelmia, mutta kyetäänkö siitä luopumaan ilman, että samalla menetetään varmuus Suomen mielestä ja merkityksestä?

Turvallistaminen on yleensäkin menettänyt kantavuuttaan kansainvälisessä politiikassa. Klassisten, valtioiden välisten sotien uskottavuus on olematon, sotilasliitot ilmoittavat olevansa jotakin aivan muuta kuin perinteisiä liittoa, ja ydinaseiden potenssi ja arvovalta ovat olemattomia. Ne eivät pelota entiseen malliin, eikä niihin kiinnitetä huomiota samalla tavalla kuin ennen.

Julkisuutta hallitsevat ennen kaikkea erilaiset riskit ja varsinkin media on täynnä puhetta taloudellisesta epävarmuudesta. Breivikit sekä eero hiltuset taas kohdentavat huomion siihen, että varsin usein uhat piilevät keskuudessamme. Vaarana ei ole jokin ulkoinen ja selvästi tunnistettava vihollinen, vaan joku meikäläisistä, **Eero Hiltusen** tapauksessa "aivan tavallinen nuori".

Nämä uudet uhat ovat epämiellyttäviä sekä arvaamattomuudessaan varsin pelottavia, mutta ne eivät kuitenkaan uhkaa kansakunnan olemassaoloa. Ne eivät ole eksistentiaalisia ja toimi siten vahvan kansallisen identiteetin rakennusaineina.

Selvää on, että kysymys Suomen turvallisuudesta on arkipäiväistynyt. Se liittyy asemaan AAA-luokituksen maana enemmän kuin alueen ja rajojen puolustamiseen.

Talvisodan suhteen on vihdoinkin tullut unohtamisen aika, sillä se on tarinana kulutettu loppuun. On syntynyt tilaa talvisodan syrjäyttävälle vastatarinoille. **YD**

Pertti Joenniemi on rauhantutkija, joka tällä hetkellä työskentelee Karjalan tutkimuslaitoksella Itä-Suomen yliopistossa.

Onko kehitystilastojen **KEISARILLA VAATTEITA?**

Ruandan kehitys vuoden 1994 kansanmurhan jälkeen on ollut häikäisevää, sanovat monet. Pinta-kiiltoa ja pelottavaa hiljaisuutta ennen seuraavaa räjähdystä, arvioivat kriitikot. Yksimielisiä ollaan siitä, että tutsien joukkosurmasta lähtien presidentti **Paul Kagame** on johtanut maata rautaisella kädellä.

2000-luvulla, aivan viime aikoihin asti, Ruanda on saanut osakseen pääasiassa myönteistä huomiota, jopa suitsutusta, Human Rights Watchin tutkija **Carina Tertsakian** sanoo. Hän on seurannut työkseen Ruandan tapahtumia 1990-luvulta lähtien.

Läntinen media ja avustajatahot ovat luonnehtineet Ruandaa Afrikan priimukseksi. Niin sanotusta ”Ruandan mallista” on haluttu ottaa oppia: erittäin heikoistakin lähtökohdista on mahdollista nousta ripeästi kehitystilastojen kärkeen.

Ulkomaiset raportit toistavat, että rajan ylitys naapurimaista Ruandaan on kuin matka toiseen maanosaan. Liikenne sujuu, ihmiset muistavat kiinnittää turvavyönsä. Internet- ja mobiiliyhteydet toimivat ainakin pääkaupungissa Kigalissa. Uusia tornitaloja nousee pääkaupunkiin vauhdilla. Kaduilla roskat loistavat poissaolollaan. Ihmiset sijoittavat pukeutumiseensa.

Tilastoista ja mittareista voi lukea samansuuntaista tarinaa. Ruandan bruttokansantuote kasvaa noin kahdeksan prosentin vuosivauhtia. Bisnesilmapiiri kehittyi Maailmanpankin mukaan nopeammin, kuin juuri missään muualla. Korrup-tiota on kitketty tehokkaasti. Naiset muodostavat parlamentin alahuoneessa enemmistön. Lähes 80 prosenttia lapsista käy vähintään alakoulun. Sairausvakuutettuja on yli 95 prosenttia väestöstä.

Mikä tärkeintä, Ruandassa on rauha.

Kehityksestä kiitetään useimmiten presidentti Paul Kagamea, tutsivähemmistöön kuuluvaa sotilasjohtajaa, joka joukkoineen pysäytti kansanmurhan vuonna 1994 ja on siitä lähtien hallinnut maata.

Kagame kehottaa kansalaisia päästämään irti menneestä: ”Emme ole hutuja ja tutseja vaan ruandalaisia”, kuuluu iskulause.

Presidentti johtaa maata kuin tehokas amerikkalainen yritysjohtaja. Hänen visionsa mukaan Ruandasta taotaan vuoteen 2020 mennessä afrikkalainen Singapore. Tämä edellyttää jokaiselta kansalaiselta ankaraa itsekkyyttä. Presidentti näyttää mallia: hän ajaa itse virka-autoaan sen sijaan, että palkkaisi kuljettajan.

Ruanda on köyhä maatalousmaa

Amerikkalaisen Duken yliopiston Afrikan tutkimuksen professori ja ranskalaisen *Libération*-lehden entinen Ruandan kirjeenvaihtaja **Stephen Smith** arvostaa erityisesti Ruandan terveydenhuollossa tapahtunutta kehitystä. Maalailut tieto- ja viestintäteknologian varaan rakentuvasta, Singaporen kaltaisesta talousihmeestä hän kuitenkin palauttaisi propagandaosastolle.

Smithin mukaan Ruanda on rutiköyhä, maatalousvaltainen kehitysmaa, jonka talous lepää

jatkossakin kahvin, teen, turismin – ja kehitysavun varassa. Valtion budjetista noin puolet on peräisin ulkomaisesta avusta.

Carina Tertsakian puolestaan arvostelee koulutusjärjestelmää:

– Kagamen myötä koulujen opetuskieli vaihdettiin ranskasta englantiin kuin veitsellä leikaten. Nykyisin oppi välittyi ruandalaiskouluissa alkeellisella englannilla.

Puutteita ihmisoikeuksissa ja demokratiassa

Vuosien varrella myös demokratiatilanne ja sananvapauden rajoitukset ovat huolestuttaneet tarkkailijoita. Moni on kuitenkin huomauttanut, ettei kaiken voi odottaa olevan valmista alle 20 vuotta verisen sisällissodan jälkeen.

”Etenemme kohti demokratiaa”, ruandalaisen rauhantutkimusinstituutin johtaja **Pierre Rwanyindo Ruzirabwoba** muotoilee aikakauslehti *Jeune Afrique*. Hänen mukaansa myös hallitusta koskevat mielipiteet sallitaan, ”kunhan ne esitetään kohteliaasti”.

Amerikkalaisen Columbian yliopiston journalistiikan professori ja *The Timesin* entinen Afrikan kirjeenvaihtaja **Howard French** ei kuitenkaan hyväksy lännen asennetta Ruandan demokra-tia- ja ihmisoikeustilannetta kohtaan.

Ruandaa pidetään yhtenä kehityksen mallimaista. Kuvassa astelevat presidentit Paul Kagame (edessä vasemmalla) ja Yoweri Museveni (keskellä) Mbarara–Kigali-tien korjaustöiden virallisissa avajaisissa joulukuussa 2011.

Hänen mielestään demokratiaan ja ihmis-oikeuksiin, oikeusvaltion tukipilareihin, ei voi suhtautua niin kuin mihin tahansa kehitysmittareihin. Kun niissä ei edistytä, kansakunta on todella heikoilla.

– Ruandaa suitsuttavat avustustyöntekijät ja median edustajat eivät koskaan itse suostuisi elämään vastaavissa oloissa, French totesi amerikkalaisen Open Society Fellowship -asiantuntija-organisaation seminaarissa viime syksynä.

Frenchin mukaan presidentti Kagame voi luonnehtia perinteiseksi afrikkalaiseksi diktaattoriksi. Valta on keskittynyt pienelle sisäpiirille – Ugandassa sotilaskoulutuksen saaneelle, englantinkielisille tutsieliitille – siitä huolimatta, että 85 prosenttia Ruandan väestöstä on hutuja. Poliittiset vastustajansa Kagame eliminoi kylmäverisesti, ja vaalitulokset hän muoaa mieleisikseen.

Entisen Ruandan Yhdysvaltain suurlähettilään ja Kagamen oikean käden **Theogene Rudasingwan** mielestä historia toistaa itseään Ruandassa. Jälleen kerran valta on kasautunut vain yhdelle etniselle ryhmälle. Tällä kertaa niskan päällä ovat tutsit.

Rudasingwa itse on siirtynyt pysyvästi ulkomaille saatuaan tarpeekseen Kagamen hallinnon rikoksista.

– Kagamen oppi yhtenäisestä Ruandan kansasta on periaatteessa kaunis. Se ei kuitenkaan

vastaa maan sosiaalista todellisuutta. Historian kuluessa etnisestä taustasta on muovautunut vahva osa ruandalaista identiteettiä. Hutut ja tutsit muodostavat useimmille kaksi kansaa. Me-henkeä ei ole, yleisen historian dosentti **Risto Marjomaa** Helsingin yliopistosta kuva.

Koska hallitus ei edusta kansaa, muiden muassa French, Marjomaa ja Tertsakian pelkäävät uuden verilöylyn järeystävän Ruandaa ennemmin tai myöhemmin.

– Esimerkiksi naapurimaihin sisällissodan jälkeen paenneet hutut voivat radikalisoitua, Howard French totesi Open Society Fellowship -järjestön tilaisuudessa.

Taloukasvu ylläpitää rauhaa

Miksi länsi sitten jatkaa Kagamen tukemista?

– Lännessä on tunnettu syyllisyyttä siitä, ettei kansanmurhaan puututtu ajoissa. Kagamen joukot palauttivat maahan rauhan, ja häntä tukemalla halutaan hyvittää mennyttä. Joidenkin saattaa olla myös vaikea nähdä, että pelastajasta on kehittyneet diktaattori, Carina Tertsakian pohtii.

Toisaalta lännessä pelätään sitä tapahtumien vyöryä, jonka Kagamen kaataminen saattaisi aiheuttaa.

– Kansalaisyhteiskunta on Ruandassa kehittymätön. Etnisten ryhmien välillä on edelleen

voimakkaita jännitteitä. Kansanmurhan jälkeen Ruandassa ei ole nähty esimerkiksi Etelä-Afrikan mallin mukaista riippumatonta totuuskomissiota. Kagamen syrjäyttäminen voisi olla uuden diktatuurin alku, Tertsakian jatkaa.

Kagame itse korostaa, että taloudellinen kasvu on rauhan tae.

– Lyhyellä tähtäimellä tämä voi pitää paikaansa, Risto Marjomaa toteaa.

– Ihmiset eivät halua uutta sotaa. Kun arki sujuu ja pyramidin huipulta valuu kansallekin vaurautta, haluja vallankumoukseen ei ole. Pragmaattisesti ajatellen lännen siis kannattaa tukea Ruandan taloukasvua.

Kuluneena kesänä läntiset tukijat, Yhdysvallat ja Britannia mukaan lukien, kuitenkin sulki rahahanojaan. Ruandan hallituksen sotatoimet Kongossa rikkoivat kansainvälisiä sopimuksia liian räikeästi.

– Nähtäväksi jää, muuttuuko Ruandan ja avustajamaiden suhde pysyvämmiin. Itse en kuitenkaan hämmästyisi, vaikka tilanne palaisi piankin ennalleen, Carina Tertsakian sanoo.

– Sillä kuka haluaisi kantaa vastuun Kagamen syrjäyttämisen seurauksista?

Aino Haavio

KAUPUNKI- aktivismia BRYSSSELISSÄ

Brysselissä järjestetään vuosittain PleinOPENair-festivaali, jonka tarkoituksena on avata uusia näkökulmia kaupunkikulttuuriin ja -tilaan. **Riitta Oittinen** maisteli festivaalia osallistumalla yhteen festivaalin aikana järjestetyistä työpajoista.

Brysselin keskustan ostoskatujen kupeessa toimii sympaattinen, mutta melko räjähtäneen oloinen itsenäisen elokuvateatteri Cinema Nova. Pankkiholviin rakennetun tilan toimintaa pyöritetään vapaaehtoisvoimin. Erilaisien festivaalien järjestämisen ohella monet itse kootut teemat – kuten psykiatrian historia, japanilaiset amatöörikuvaajat ja intialaiset vaihtoehtofilmit – vaativat aktivisteilta paljon paneutumista ja asiantuntemusta.

Cinema Novan indepent-elokuvia ei juuri muualla Belgiassa onnistu näkemäänkään ja hinnat ovat murto-osan kaupallisten teattereiden lipuista.

Cinema Novan vapaaehtoisilla riittää virtaa myös konserttien, näyttelyiden ja tapahtumien järjestämiseen. Elokuviin tai teatterin baariin mennessään voikin törmätä erilaisiin tilateoksiin tai ääni-installaatioihin. Lisäksi 15 vuoden ajan teatterin ympärillä pyörivä joukko on organisoinut kaupunkitapahtumaa PleinOPENair.

Uusia urbaaninäkökulmia

PleinOPENairin aktiviteetit eivät tapahdu design-suunnitelluissa, sisäsiisteissä tiloissa, päivävastoin. Vuosien aikana ulkoilmaelokuvaesityksiä, konsertteja ja työpajoja on pidetty epätodennäköisissä paikoissa: purku-uhanaissa rakennuksissa, köyhissä siirtolaiskortteleissa ja joutomailla. Sellaisissa paikoissa, joihin

kaikki kaupunkilaiset eivät tavallisesti edes uskalla poiketa.

Tapahtumien tarkoituksena on saada kaupunkilaiset tutustumaan asuinpaikkaansa uusista näkökulmista, sekä tuoda kulttuuritapahtumia sinne missä niitä vähemmän järjestetään. Osallistujia viedään myös kävely- ja pyöräretkille esimerkiksi *terra incognita* -alueille ja suunnitteilla olevien megarakennusprojektien työmaille. Euroopan parlamentin rakennussuunnitelmatkin ovat saaneet osansa kritiikistä.

PleinOPENairin tapahtumat ovat ilmaisia. Nykyisin niihin osallistuu kirjava joukko Brysselin lukuisia, pieniä aktivistiryhmiä, joiden olemassaolosta ja tarkemmista toimintaideoista on välillä vaikea saada selkoa.

Osa tapahtuman ideologiasta vaikuttaa ehkä hieman näkemysettömältä ei-asetteen jankuttamiselta. Vaihtoehtoisille äänille ei aina jää muuta mahdollisuutta, kuin sanoa: ”ei suunnitelmalle” – ”non au plan” – mikä tämä suunnitelma sitten kulloinkin sattuu olemaan.

Näkökulma päätetty ennalta

Tänä vuonna PleinOPENairissa kyse oli rautateiden maaomaisuuden yksityistämisestä ja Brysselin yhden juna-aseman joutomaan gryndaamisen vastustamisesta.

Tapahtuman perusidea oli hyvä. Tarkoituksena oli herättää keskustelua kaupunkisuunnitte-

lusta, julkisen tilan yksityistämisestä ja korruptiosta rakennusalalla, eikä syyttä. Brysselin kaupunkisuunnittelu on sekavaa ja muistuttaa villiä länttä, liikenne on Euroopan ruuhkaisimpia ja kaoottisinta ja ilmanlaatu huono.

Valitettavasti PleinOPENairinkaan järjestelyissä ei ole vältytty kaoottisuudelta. Myös muoto ja pienen piirin hypettäminen tuntuvat välillä ajavan sisällön ohi.

Osallistuin itse tapahtuman typografia- ja julistetyöpajaan upeassa, vanhassa kirjapainossa, jossa työstimme Belgian rautateihin liittyviä, kanta-aottavia kuvia ja tekstejä. Tosin työpajan ”demokraattinen” ohjaaja ei hyväksynyt lähtökohtaan, joka oli asian pohtiminen muusta, kuin teemaa yksiselitteisesti teilaavasta näkökulmasta.

Tämän ohella minulle jäi kyselyänikin epäselväksi, minne tekemämme sadat hienot käsinpainetut julisteet oli lopulta tarkoitus kiinnittää. Pisteinä iin päälle iltatapahtumat oli siirretty pois alkuperäisestä paikasta ilman, että tästä onnistuttiin kunnolla tiedottamaan.

Mitä ilmeisimmin moni potentiaalinen osallistuja ei löytänytkaan paikalle. Ehkäpä he laillani korvasivat iltatapahtuman omalla, spontaanilla kaupunkikierröksellään. **YD**

Riitta Oittinen

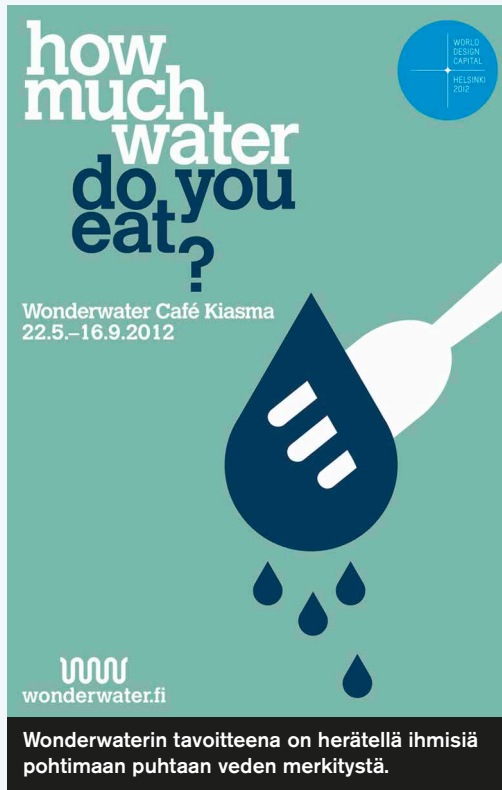
PleinOPENair-festivaali haluaa tarkastella kaupunkia kriittisesti ja esitellä asukkaille tutun kaupungin uusia puolia.

FAKTA

Vuonna 2012 Helsinki kantaa World Design Capital -titteliä yhdessä Espoon, Vantaan, Lahden ja Kauniaisten kanssa. World Design Capital -titteli myönnetään joka toinen vuosi kaupungille, joka on käyttänyt designia työkaluna sosiaalisen, kulttuurisen ja taloudellisen elämän parantamiseksi. Tittelin myöntää Kansainvälinen teollisen suunnittelun neuvosto, joka on perustettu vuonna 1957. Järjestöön kuuluu jäsenenä yli 50 maata.

Wonderwater on osa Helsinki World Design Capital -teemavuotta. Lisää hankkeesta: www.wonderwater.fi

Wonderwater on kansainvälinen designprojekti, jonka tarkoituksena on kiinnittää huomiota veteen ja designiin, jolla voidaan edistää kestävä kehitystä. Hankkeen taustalla on tieto juomakelpoisen veden niukkuudesta ja vesialueiden saastumisesta maailmassa.

– Tarkoitus on nostaa keskustelua ja herätellä ihmisiä ymmärtämään puhtaan veden merkitys. Samalla haemme eri tapoja designin ja veden yhdistämiseen, muotoilee hankkeen toinen kuraattori **Kari Korkman**, joka on myös Helsinki Design Weekin perustaja ja johtaja.

Tavoitteiden myötä Wonderwater-projektissa onkin vahvalla sijalla viestinnän tai viestien muotoilu. Hankkeessa on esimerkiksi visuaalis-tettu vesijalanjälkeen liittyvää tietoa.

– Asiat täytyy esittää niin, että ihmiset haluavat niitä tehdä. Tässä tullaan muotoilun erityispiirteeseen. Esineistä ja miksei siis asioistakin voidaan tehdä haluttavia, toteaa Korkman.

150 litraa

Wonderwater-hankkeen äitinä ja toisena kuraattorina toimii englantilainen designkonsultti ja kirjailija **Jane Withers**, jonka aiemmat projektit ovat liittyneet veteen. Withers on kirjoittanut muun muassa teoksen *72 % Man, Water and Design* ja vuonna 2008 hän toimii kuraattorina

näyttelyssä *1 % Water & Our Future*.

– Tapasimme pari vuotta sitten Lontoossa, jolloin kysyin Janelta, että mitä tekisimme Helsinki World Design Capital -teemavuonna 2012? Syntyi ajatus, että teemme tehdä yhdessä sarjan näyttelyitä, joita kaikkia yhdistää vesi, kertaa Korkman.

Yhdessä Withers ja Korkman ideoivat kymmenkunta erilaista näyttelyä, tempausta ja seminaaria, joista osa on toteutettu osana Helsinki World Design Capital -teemavuotta.

Talvella Wonderwater sykähdytti vedenkäyttöön huomiota kiinnittävällä *Frozen Light* -jäätapahtumalla, joka järjestettiin Senaatintorilla. Tapahtumaan osallistuneille suunnittelijoille ja arkkitehteille annettiin käyttöön noin 150 litraa jäätä, mikä symboloi suomalaisten päivittäin käyttämää vesimäärää. Tästä kimpaleesta kukin suunnitteli omanlaisensa valaistun jääveistoksen.

– Esimerkiksi yleisöäänestyksen voitti Makian vessanpyttyä esittänyt veistos. Idea on, että ihmisten mieliin jää jälki ja se klik tapahtuu vastaanottajan päässä, toteaa Korkman.

Toukokuusta saakka Kiasmassa on pyörinyt Wonderwater Café, jonka yhteydessä kerrotaan vesijalanjäljestä ja tuodaan näkyväksi ruuan mukana kuluttamaamme vesimäärää. Ensimmäinen Wonderwater Café lanseerattiin Pekingin designviikolla lokakuussa 2011 ja seuraavaksi se avataan syyskuussa Lontoossa, Leila's Shopissa.

Paljonko kului VETTÄ?

Esimerkiksi, kun söit muikut perunamuusin kera lounaalla. Ja mistä käyttämäsi vesi on peräisin? Muun muassa näihin ja muihin veteen ja kestävään kehitykseen liittyviin kysymyksiin kiinnitetään huomiota Wonderwater-projektissa. Wonderwater on myös osa Helsinki World Design Capital -teemavuoden ohjelmaa.

Positiivinen luo toimintaa

Wonderwater on itsenäinen projekti, vaikka sitä toteutetaan osana Helsinki World Design Capital -teemavuotta. Wonderwateria aiotaankin jatkaa teemavuoden tuolle puolen. Seuraavaksi Suomeen on syyskuun lopulla tulossa näyttely *Wonderwater on the Baltic Sea*, joka on aiemmin ollut esillä Riikassa ja Vilnassa.

Näyttelyä varten kuraattori Korkman kutsui mukaan suunnittelijoita, arkkitehteja ja taitelijoita pohjoismaista ja Baltiasta. Mukana on nyt 16 näyttelyyn osallistujaa kahdeksasta eri maasta.

– Ideana on, että osallistujat suunnittelevat ympäristöasiat huomioon ottavia tuotteita ihmisille, jotka elävät Itämeren rannalla. Taustalla on Itämeren tila, josta on uutisoitu paljon ja negatiivisesti. Negatiiviset uutiset ovat kuitenkin passivoineet ihmiset. Jos kuitenkin haluaisi ajatella positiivisesti, voisi sanoa, että Itämeren tila on paranemassa, vaikkakin hitaasti, kuvaa Korkman.

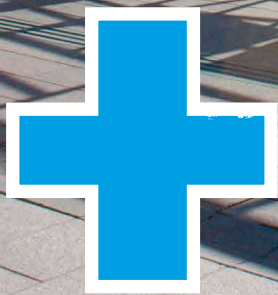
Ideana onkin luoda positiivisen kautta toimintaa. Korkman myös toteaa, ettei ihmisiä syyllistämällä saada aikaan paljoakaan. Asioille täytyy antaa myös aikaa.

– Pitää olla kvartaalikaudesta isommat päämäärät. Kun ihmiset näkevät, että pyritään johonkin laajempaan, he myös sitoutuvat paremmin. **YD**

Kirsi Koivuporras-Masuka

Stadi

DESIGN

Elokuisella kaupunkikierroksellaan Ydin kävi testaamassa, miten Helsinki World Design Capital -teemavuosi näkyy Helsingin katukuvassa.

1 Muotoile itsesi

Monet ovat jo varmasti huomioineet, kuinka Töölönlahtea kiertävän ulkoilureitin varrelle on ilmestynyt uusia kuntoilupisteitä. Kyse on Helsingin kaupungin liikuntaviraston ja Helsinki World Design Capitalin (HWDC) yhteishankkeesta, jossa on suunniteltu neljän rastin kuntoiluvälinekokonaisuus.

Hankkeen ideana on tarjota kaikille kaupunkilaisille mahdollisuus helppoon heräteliikuntaan ja samalla lisätä päivittäisen liikunnan määrää. Kuntoilupisteet koostuvat erilaisista telineistä, joiden käyttöön opastaa kosketusnäyttöinen opastaulu. Kuntoilupisteitä suunniteltaessa huomioon on otettu laitteiden kestävyys ja materiaalien ekologisuus.

Liikunnan ja muotoilun yhdistäminen on hieno idea. Näyttötaulun käyttäminen oli kuitenkin hiukan mutkikasta, sillä ohjeita oli vaikea saada esiin ja osa sisällöstä vaati kirjautumista. Moni liikkuja antaa tässä vaiheessa luultavasti periksi ja tekee telineillä, mitä parhaaksi näkee. Kuten

saksalaiset turistit, joilla oli hauskaa tasapainoilla telineen reunalla. Sinälläänhän tämäkin jo toteuttaa ideaa heräteliikunnasta.

Pohdimme myös kokonaisuuden kestävyyttä Suomen talviolioissa. Lenkkeily osittain vähenee, mutta talviaikaankin ihmiset ulkoilevat ja tarvitsevat liikuntaa.

2 Kampin kappeli

Kampin kappeli Narinkkatorilla, heti Lasipalatsin takana, on Helsingin kaupungin sosiaalitoimen, Helsingin seurakuntien ja HWDC:n yhteistyönä syntynyt pysähdyspaikka. Kappelin tarkoituksena on toimia rauhoittumis- tai hiljentymispaikkana keskellä kiireisintä kaupunkia. Toisaalta se edustaa myös matalan kynnyksen palvelupistettä, sillä kappelissa voi henkilökohtaisesti keskustella papin tai kaupungin sosiaalityöntekijän kanssa.

Kimmo Lintulan, Niko Sirolan ja Mikko Summasen suunnittelemassa kappelissa on

sisällä todella hiljaista. Tila on neutraali ja maanläheinen, sillä päämateriaali on puu. Kaikki turha on riisuttu pois, mikä osaltaan lisää rauhallisuuden tuntua. Rauhaa hakevalle kappeli on varmasti otollinen paikka pysähtyä, etenkin kun uteliaiden ja turistien virta hiljalleen laantuu.

Ulkopuolella tosin pohdimme hiukan risti-riitaisin tuntein kappelin sopimista sitä ympäröivään miljööseen. Kappeli on näkyvä, sillä sen muoto ja ulkoasu ovat kiinnostavia, mutta kappeli ei varsinaisesti sulaudu osaksi ympäristöään. Ehkä tässä toisaalta onkin suunnittelun juu ja erottuvuutta on haettu tarkoituksella. Sijainti on joka tapauksessa saavutettavuuden kannalta otollinen.

3 Paviljonki

PaviljonkiA tituleerataan HWDC:n sydämeksi. Siinä yhdistyvät muotoilu, arkkitehtuuri, ruoka ja kulttuuri, mikä onkin yleensä mainio yhdistelmiä asioita. Paviljonki sijaitsee Designmuse-

4 Pysäkkidesignia

Raitsikkalinja 3T:n pysäkit Kampissa ovat uudistuneet, sillä uudet designpysäkit otettiin käyttöön Taiteiden yönä. Sijaintinsa vuoksi **Stefan Lindforsin** suunnittelemat pysäkit ovat varsin näkyvä osa monen kaupunkilaisen arkea.

Designpysäkeissä ei ole yhtään pystysuoraa linjaa ja ne koostuvat kymmenistä erikokoisista lasiruuduista. Uusien pysäkkien luvataan tuovan matkustajille parannuksia. Pysäkit ovat normaali-pysäkkejä isompia ja niissä on sähköiset taulut, joilla matkustajat voivat tarkistaa aikataulu- ja reittitietoja. Pysäkit on myös suunniteltu suojaamaan odottelijaa monesta suunnasta sisään pyrkivältä säältä.

Mahdollisuus reittien tarkistamiseen on plus-saa ja toivon mukaan tekniikkaa säilyy ihmisten käsittelyssä myös ehjänä. On myös mukavaa, että katosten alle mahtuu entistä useampi ja uusissa designroskiksissa on tilaa suuremmalle määrälle roskia.

Helsingin Sanomien Oma kaupunki -sivustol-

on ja Arkkitehtuurimuseon välissä. Tarjolla on kahvilatoiminnan lisäksi erilaista ohjelmaa lapsille suunnatuista taidepajoista, joogaan, elokuviin ja yhteiskunnalliseen keskusteluun. Ohjelman koordinoinnista vastaa Demos Helsinki. Kahvilassa tuotemainonta on näkyvää, mutta ei se toisaalta antimia hapanna. Menusta löytyy moneen makuun ja klassisia, suomalaisia ruoka-aineita on yhdistelty kekseliäästi muista maista tullessiin vaikuttimiin. Lisäksi annokset ovat kauniita ja santsikuppi kahvia ilmainen.

Design edustaa jotakin, mitä maallikko kutsuisi pohjoismaalaiseksi. Yksinkertaista, selkää, vaaleaa, puuta. Paviljonki on tilana todella viihtyisä ja tunnelma houkutteli pysähtymään. Lisäksi oli mukavaa, että lapsetkin oli otettu huomioon ja perheen pienimmille on paitsi erillistä ohjelmaa, myös muuten tilaa leikkiä.

Paviljongin ohjelmassa on paljon kiinnostavia tapahtumia. Tulossa on vielä ainakin esimerkiksi Make Helsinki -työpaja, tuunausta, Savi ja puu kaupungissa -hankkeen paneelikeskustelu ja Töö-ö Fashion Instituten saumuriralli. Ohjelmatiedot tarkemmin: www.wdchelsinki2012.fi/paviljonki.

la tosin puhuttaa designpysäkkien hinta, joka on 134 000 euroa. Osan mielestä hinta on raitiovaunupysäkeistä liian kallis.

Lisää designia

Arjen aarteet -näyttely Suvilahdessa: Näyttelyssä on arjen designia yli 20 maasta. Mukana on muun muassa ulkoleikkivälineitä, joilla saa leikkiä. Näyttely on avoinna 16. 9. saakka.

Teurastamon kellohalli: Teurastamon kellohalliin on avattu syyskuun alussa kaikille avoin ruuan ja designin kohtaamispaikka, jonne myös kaupunkilaiset voivat ehdottaa tapahtumia. Syyskuun ohjelmaan kuuluu muun muassa keittökirpputori, sieniviikonloppu ja kahvinvalmistukseen tutustumista. Tila on avoinna joulukuun loppuun saakka ja sijaitsee osoitteessa Työpajankatu 2. **YD**

Teksti ja kuvat: Kirsi Koivuporras-Masuka

Todellisuuskuvia ELÄMÄSTÄ

Argentiinalainen taiteilija **Lola Arias** pohjaa teoksensa ihmisten kokemukselle. Hänen työnsä kertovat vaietuista tai näkymättömistä aiheista ja ihmisistä, jotka ansaitisivat tulla kuulluiksi.

Lola Arias pyyhältää Aleksanterin teatterin uumenista energisenä ja hymyilevänä. Hänestä on helppo pitää heti. Arias on argentiinalainen kirjailija, ohjaaja, näyttelijä, muusikko ja lauluntekijä: vahvasti tässä järjestyksessä, mutta toisaalta kaikkea luovasti yhdistäen.

– Kaikki, mitä teen, liittyy vahvasti kirjoittamiseen. Aloitin kirjoittamalla, ensin runoja, sitten novelleja ja näytelmiä. Lopulta aloin myös esiintyä itse ja kirjoittaa laulujen lyriikoita.

Tärkeintä Ariakselle on itse projekti, tarina, joka ansaitsee tulla kerrotuksi. Taidemuodot ovat tapoja kertoa tarinoita, ne ovat työkaluja tai tapoja viestiä.

Arias hymähtää, että välillä moniammatillisuus itse asiassa syö hänen uskottavuuttaan taiteilijana. Hän ei kuitenkaan välitä, koska taide ei ole itseisarvo. Taide on ennemminkin kerronnan muoto.

– Esimerkiksi teatteri on ollut areena, jossa asioista keskustellaan. Nykyteatteri on kuitenkin usein liian kaukana ihmisistä. Yritän tehdä teatteria, joka on lähellä ihmistä, joka kuvaa sitä todellisuutta, jossa me elämme.

Dokumentaristista taidetta

Kotimaassaan Arias lukeutuu nuoren polven lahjakkuuksiin, joka on jo vakiinnuttanut asemaansa kotimaan taiteilijoiden joukossa. Englanninkielinen *The Argentina Independent* kuvaa Ariasta yhdeksi tämän hetken kiinnostavimmista ja kuumimmista nimistä.

Kotimaassa huomiota on saanut etenkin näytelmä *My Life Since*, jossa käsitellään Argentiinan mennyttä diktatuuria nykyisten nuorten aikuisten ja näiden vanhempien käsitysten ja kokemusten kautta. Arias ei käykään käsiksi suoraan Néstor Kirchnerin hallintoon, vaan käsittelee kipeitä asioita sukupolvikokemuksen kautta.

Ariaksen perustama Postnuclear Company on argentiinalaisen nykytaiteen eräänlainen leikkauspiste, sillä kollektiivi kerää yhteen eri alojen taiteilijoita ja rikkoo perinteisiä taiteen raja-aitoja.

Arias on tunnettu myös dokumentaristisesta taiteestaan. Moni teos on jo pohjautunut laajalle tiedonkeruulle ja haastatteluille.

Ahdistus, josta ei pääse eroon

Suomessa Arias vieraili elokuun puolivälissä, kun Korjaamo Teatterin järjestämällä Stage – Helsingin teatteriviikoilla esitettiin hänen näytelmänsä *Melankoliaa ja mielenosoituksia*. Näytelmä kuvaa yhtäältä mielenveysongelmia ja toisaalta vanhuutta ja vanhusten mahdollisuuksia vaikuttaa yhteiskunnassa.

Melankoliaa ja mielenosoituksia tulee Ariaksen tuotannosta lähimmäs taiteilijaa itseään, sillä näytelmän ensimmäinen osa kertoo Ariaksen kaksisuuntaista mielialahäiriötä sairastavasta äidistä, joka on nyt 75-vuotias.

– Näytelmä on toisaalta omakuva ja toisaalta äitini kuva, mutta se ei tee siitä kiinnostavaa. Mielenveysongelmat ovat iso teema kaikkialla, mutta niihin liittyy yhä stigmaa ja puhumattomuutta. Monissa yhteiskunnissa ihmiset elävät yhä suuremman paineen alla, mielenveysongelmat lisääntyvät. On tärkeää puhua mielen sairauksista ja omaisten perspektiivistä, sillä ihmisen sairastuminen koskettaa aina koko perhettä ja ympäristöä.

Arias kuvaa, että näytelmä tekeminen oli hänelle itselleenkin kivuliasta. Käsikirjoitus pohjaa äidin kirjoittamiin teksteihin ja Ariaksen tekemiin haastatteluihin.

– Oli rankka kokemus päästä käsiksi niihin tunteisiin, joita ihmisillä on, kun he ovat syvästi masentuneita. Kuten äitini, joka kuvasi sitä, kuinka hänen ahdistuksensa oli niin vahva, että hän hereillä ollessaan vain odotti päivän päättymistä. Käsitelimme myös sitä, kuinka ahdistus kasvaa niin vahvaksi, että ihmiset kokevat tarvitsevansa jotain väkivaltaista päästääkseen tunteesta eroon?

Melankoliaa ja mielenosoituksia sivuaa myös itsemurhaa. Arias pyrkii äitinsä kuvan kautta avaamaan niitä ajatuksia ja tunteita, jotka vievät ihmisen itsemurhan asteelle.

Ei saa kohdella kuin tulevia ruumiita

Näytelmän toinen osa kuvaa vanhuutta, yksinäisyyttä ja syrjäytymistä, mutta toisaalta voimaantumista ja melankolian voittamista. *Melankoliaa ja mielenosoituksia* esiintyjät ovat oikeasti vanhuksia, iältään 72–78-vuotiaita.

Käsikirjoitukseen Arias sai inspiraation vanhusten ryhmästä, joka kokoontuu joka torstai Buenos Airesin oikeustalon eteen osoittamaan mieltään ikäihmisten oikeuksien puolesta.

– Kaikki eivät välttämättä pysty kävelemään, mutta he istuvat pyörätuolissa ja huutavat. Esimerkiksi eläkkeet ovat yksi protestoinnin aihe, ne ovat Argentiinassa todella matalat suhteessa siihen, mitä ihmiset ovat työvuosiensa aikana ansainneet.

Universaalia näytelmässä on vanhusten yksinäisyys ja kokemus siitä, että he ovat ylimääräisiä yhteiskunnassa.

– Nämä vanhukset eivät halua tulla kohdelluiksi ainoastaan tulevina ruumiina tai kasveina tai yksinomaan isoäiteinä tai isoisinä.

Maaailmojen välittäjänä

Melankoliaa ja mielenosoituksia käsittelee Suomessakin ajankohtaisia teemoja. Eikä Suomi ole ainut maa, jossa esimerkiksi vanhuskysymys on tapetilla. Monissa kansainvälisissä projekteissa työskennellyt Arias ei kuitenkaan halua arvioida, löytyisikö eri yhteiskuntia yhdistäviä globaaleja, universaaleja teemoja, jotka olisivat pinnalla eri maissa yhtä aikaa.

– Ei minusta ole määrittelemään tätä. Näen taiteen ennemminkin asioiden esiin nostamisena, keskustelun aloittamisena tai siihen osallistumisena. Taiteen kautta olen kuitenkin päässyt

maailmoihin, joihin en muuten pääsisi. Ja eri maailmoihin kuuluvien asioiden käsittely yhtä aikaa on tavallaan maailmojen yhteen tuomista.

Yksi hyvä esimerkki tästä on kansainvälinen, kahdeksan taiteilijan yhteisprojekti *Ciudades Paralelas*, jota toteutettiin eri maissa: Hollannissa, Sveitsissä, Saksassa, Puolassa, Argentiinassa ja Singaporessa. Jokainen taiteilija valitsi mukaan valituista kaupungeista arkisen tilan, joihin tuoda uusia näkökulmia. Ariaksen tilaksi valikoitui hotelli, joiden huoneissa hän halusi kertoa hotellisiivoojien tarinan.

– Halusin esittää siivoojien elämää niin, että katsoja todella pääsee siihen käsiksi. Hotelli-siivoojat ovat ihmisiä, joiden ei kuulu näkyä, mutta joiden oletamme siivoavan likapyykkimme ja tekevän työtä, jota kukaan ei halua tehdä. Siivousta ei koeta taidoksi, eikä sitä arvosteta.

Ihmisten ikävät salaisuudet

Projektiä varten Arias haastatteli useita siivoojia eri maissa. Siivoojien tarinoiden kautta esiin piirtyi kuvaa myös ihmisten käyttäytymisestä silloin, kun he olettavat, ettei kukaan näe. Universaaleja piirteitä löytyi.

– Etenkin Euroopassa korostui se, että ulkomaalaiset siivoavat eurooppalaisten sotkut. Projektin kautta moni eurooppalainen suurkaupunki tuli kuvattua maahanmuuttajien silmin ja tarinoissa on paljon samaa. Ilman kielitaitoa ei pääse muihin töihin, toisaalta taas kotimaassa tehtyjä opintoja ei tunnusteta, jolloin huoneita siivoava myös tutkinnon kotimaassaan suorittaneita ihmisiä.

– Aina oli myös ihmisiä, jotka halusivat ostaa siivoojilta seksiä. Jotenkin ironista onkin, että juuri nämä väheksytyt siivoojat tietävät kaikki ihmisten ikävät salaisuudet.

Projektin tekeminen oli Ariakselle itselleen vahva kokemus. Kulttuurien kohtaaminen ja ihmisten kokemukset jättivät jälkensä myös taiteilijaan itseensä.

– Aiemmin sanoin, että yleisö tekee muutostyön, mutta kyllä jotain aina itsessäkin muuttuu projektin myötä. En esimerkiksi enää ikinä heittäisi pyyhettä hotellihuoneen lattialle, Arias naurahtaa.

Kirsi Koivuporras-Masuka

Sodasta & RAUHASTA

Kirjailija **Leena Lehtolainen** käsittelee teoksissaan väkivaltaa, mutta puhuu rauhan puolesta. Pasifistiksi tunnustautuva humanisti katsoo, että meidän pitäisi päästä ennakkoluulojemme yli ja opetella tuntemaan heitä, jotka koemme vieraisiksi.

1 980-luvulla elettiin kylmän sodan viimeistä vuosikymmentä. **Ronald Reagan** ja **Margaret Thatcher** ajivat uusliberalistista talousmallia, **Mihail Gorbatšov** johti Neuvostoliittoa kohti uudistuksia, kehitysmaat ajautuivat velkakriisiin, Iran ja Irak sotivat ja Etiopiassa kärsittiin mittavasta nälänhädästä.

– En ollut hirvittävän aktiivinen, mutta osallistuin rauhanmarsseihin ja kehitysapu-mielenosoituksiin. Lisäksi oli tapahtumia, joissa otettiin kantaa siviilipalveluksen lyhentämisen puolesta, muistelee Lehtolainen.

Rauhanliike sopi hyvin yhteiskunnallisista asioista kiinnostuneen Lehtolaisen arvomaailmaan, eivätkä arvot ole vuosien aikana muuttuneet. Lehtolainen kuvaa kotisivuillaan itseään poliittisesti punavihreäksi humanistiksi, joka tulee todennäköisesti aina kailottamaan tasa-arvon ja ihmisoikeuksien puolesta, muttei aio tehdä julistuskirjallisuutta.

– Ainahan minä olen ollut jonkin sortin pasifisti. Se onkin hauska paradoksi, että olen

pasifisti, joka kirjoittaa välivallasta, naurahtaa Lehtolainen.

Tänään Lehtolainen on yksi Suomen tunnetuimpia ja luetuimpia dekkaristeja, jonka teokset ovat menestyneet myös ulkomailla. Ja dekkareissa Lehtolaista ovat alusta lähtien kiehtoneet enemmän arvoitukset ja niihin kietoutuneet ihmissuhteet, kuin väkivaltaiset toimintakohtaukset. Väki-valta ilmiönä on kuitenkin kiinnostava.

Väki-valta on vallankäyttöä

Nykyajan maailma on hauras. Konflikteja ja väkivaltaa ei päästä pakoon, vaikkei maa sotaltilassa olisikaan.

– Rauha voi häiriintyä yksittäisenkin ihmisen sodasta, kuten Norjan esimerkki osoittaa. Väki-vallassa on aina kyse vallankäytöstä. Sillä vahvistetaan myös erilaisuutta, ajatusta siitä, että joku toinen on toisenlainen, kuin minä, pohtii Lehtolainen haluamatta kuitenkaan maalailla uhkakuvia.

Suomessa sota-tila on tavallaan läsnä myös turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten kautta. Lehtolainen nostaa esiin velvollisuuden huolehtia sotaa pakenevista, etenkin lapsista. Nykyään etenkin rasistisessa puheessa korostuu eron tekeminen meihin ja teihin. Toisten sotaa ja sen aiheuttamaa kärsimystä ei ymmärretä, se ei tule tarpeeksi lähelle.

– Turvapaikanhakijoihin ja pakolaisiin kohdistuvassa keskustelussa olisi hyvä muistaa se, että 1930-luvun lopulla meidän piti itse tehdä valinta kahden diktaattorin, **Stalinin** ja **Hitlerin** välillä. Näin voisimme peilata omaakin historiaamme eri näkökulmasta.

Suomen käymät sodat ovat jättäneet myös suomalaisiin henkiset jälkensä. Lehtolainen kertoo omasta äidinisästään, joka kuoli jatko-sodassa.

– Se totaalin menetyksen tunne. Vaikka ruumiit haudattiin sankarihautoihin, tuntuu sankarin titteltä tyhjältä. Ei sankaruus maksa riittävää hintaa hengen menettämisestä.

Mielenkiintoinen ja Lehtolaistakin kiinnostava

Leena Lehtolainen kirjoittaa väkivallasta, mutta pystyy osoittamaan, että rikosromaanikin voi olla rauhan asialla.

kysymys on se, miten mikro- ja makrotason konfliktit syntyvät? Miksi ihmiset käyttäytyvät väkivaltaisesti ja miten väkivaltilanteita pystyisi välttämään?

– Ei minullakaan ole hyviä vastauksia, mutta ainakin pelko, tietämättömyys ja ennakkoluulot ovat syitä, joihin osa väkivallan käytöstä perustuu.

Suomella kiinnostava asema

Kansainvälisesti katsoen Suomi on Lehtolaisen mielestä edelleen hirvittävän kiinnostavassa asemassa EU:n ja Venäjän rajalla.

– Suomella on kansainvälisesti hyvä maine. Meillä ei ole kristillis-fundamentalistista ääri-liikettä, mikä antaa tilaa neuvotella myös uskonnollisissa kiistoissa. Sijainnin vuoksi suomalaisilta tosin odotetaan myös Venäjä-osaamista, sanoo Lehtolainen.

– Ja nämä väitteet perustan YK:n eri organisaatioissa työskentelevien erimaalaisten ystäväni kommenteilte, hän lisää.

Lehtolaisen mielestä Suomen on hyvä olla ja pitääkin olla aktiivinen kansainvälisessä rauhankäytöksessä. Kriittinen suhtautuminen on kuitenkin paikallaan, sillä välillä on hyvä kysyä puolustetaanko esimerkiksi Afganistanin operaatioilla todella ihmisoikeuksia vai onko taustalla muita motiiveja? Oman edun tavoittelu ei ole kansainvälisissä operaatioissa tavatonta.

– Välillä tuntuu myös mahdottomalta se, että toiset pelaavat aina eri säännöillä, kuin mitä kansainvälinen yhteisö yrittää luoda, Lehtolainen huomauttaa.

Siltoja yksilöiden välille

Kattavia keinoja rauhan rakentamiseksi on yhtä vaikea löytää, kuin vastauksia kysymykseen konfliktien syistä. Lehtolainen toteaa, että rauhan rakentamisen edellytyksenä on ainakin tiedon ja ymmärryksen lisääminen.

– Lisäksi täytyisi käsitellä isoja kysymyksiä, kuten luonnonvarojen jakamista tasa-arvoisemmin. Toisaalta on mahdottoman tuntuinen kysy-

mys, miten toimia niiden tahojen kanssa, joiden ajatuksissa uskonsodat ovat mahdollisia?

– Kuitenkin voimme rakentaa siltoja yksilöiden välille vähentämällä ennakkoluuloja, tutustumalla toisiimme ja toisiin kulttuureihin, matkustamalla ja näkemällä maailmaa, Lehtolainen päättää pohdinnan.

Vaikka Lehtolainen kirjoittaa rikosromaaneita, hän ei todellakaan halua välittää malleja väkivallasta. Väkivallan kuvaaminen on työlästä, kun siihen haluaa löytää oikean sävyn, joka ei vähättele tekoja, muttei myöskään mässäile väkivallalla tai tee siitä seksikästä.

– Pyrin kirjoissani näyttämään, ettei väkivalta ole ratkaisu. Rikosromaanikin voi olla väkivaltaisuuden vastainen, Lehtolainen summaa.

Kirsi Koivuporras-Masuka

Johanna Vehkoo
Painokoneet
seis!
Kertomuksia
uuden
journalismin
ajasta

Teos, 2011
231 s.

Tulevaisuus on verkossa, kansalaisyhteistyössä ja tutkivassa journalismissa

Johanna Vehkoo on kirjoittanut lukemisenarvoisen kirjan vaihtoehtoisempaan suuntaan kallistuvasta mediasta. Reilun kahdensadan sivun aikana Vehkoo antaa erinomaisia esimerkkejä siitä, kuinka uusmediat voivat rakentaa yhteistyötä kansalaisten kanssa.

Esimerkkien kirjo sisältää muun muassa Iso-Britannian kaikkien kansanedustajien kulukorvausten tutkimisen. Johanna Vehkoon haastattelussa *Guardiania* päättäväisesti nettiin vievä päätoimittaja **Alan Rusbridger** korostaa luovuutta.

Guardian keksi laittaa kaikki korvausdokumentit verkkoon ja pyytää lukijoiltaan apua vilppien paljastamisessa. Ensimmäisen 80 tunnin aikana lukijat olivat käyneet läpi jopa 170 000 dokumenttia, joista paljastuneita väärinkäytöksiä *Guardian* nosti artikkeleissaan näkyvästi esille.

Vehkoo heittää ilmaan kysymyksen, voisiko myös Suomen vaalirahailmoituksissa käyttää jotakin samankaltaista menetelmää?

Huolimatta esitetyistä esimerkeistä Vehkoo kuitenkin myöntää, ettei hänellä tai muillakaan ole pitäviä vastausta tulevaisuuden mediaratkaisuihin. Mainokset ja ilmoitukset muodostavat maailman sanomalehtien tuloista keskimäärin 57 prosenttia. Suomessa luku on vähän yli 50 prosenttia.

Internetissä mediat eivät juuri saa mainostuloja, mikä todennäköisesti johtaa joko printtimedian täyteen uudistumiseen tai sitten alalla ajaututaan kriiseihin ja konkursseihin. Yhdysvalloissa perinteikkäät *San Fransisco Chronicle*, *Los Angeles Times* ja *Baltimore Sun* ovat jo kutistaneet toimitustiaan puoleen.

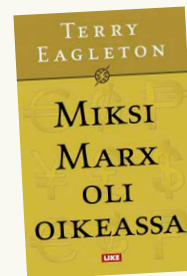
Toisaalta sanomalehtien ainoa mahdollisuus voi olla juuri rohkea ja hyvin ajoitettu hyppy internetiin, huolimatta siitä, että siirtyminen verkkoon on aiheuttanut printtimedialle myös ongelmia. Paperilehden paino- ja jakelukulut muodostavat kokonaiskuluista noin 60–70 prosenttia. Nettimedialla on mahdollisuus tuottaa laatujournalismia paljon pienemmällä budjetilla.

Tulevaisuuden sanomalehtien pelastusrenkaaksi Vehkoo esittää tiedon jalostamista ja erikoistumista. Ruotsissa *Svenska Dagbladet* päätti jakaa toimituksena kahtia päivittäisuutisointiin ja hitaammin toimivaan tutkivan journalismin osastoon. Vuodesta 2001 lähtien lehden levikki on noussut 12 prosenttia, kun taas muut ruotsalaislehdet kärsivät samanaikaisesti keskimäärin 17 prosentin levikkihävistä.

Vehkoo pohdiskelee myös, tulisiko yhteiskunnan antaa enemmän mediatukea, jotta laadukas journalismi osallistuisi demokraattisen yhteiskunnan rakentamiseen myös tulevaisuudessa? Briteissä ja Yhdysvalloissa aiheesta käydään jo laajempaa keskustelua.

Vehkoon helppolukuista ja ajatuspitoista teosta on kehuttu syystä. Kirjan pahimpana käyttöongelmana on hakemiston puuttuminen, minkä takia lukiessa on hyvä laittaa kiinnostavimpien kohtien sivunumeroja ylös.

Mikael Kallasvuo

Terry Eagleton
Miksi Marx
oli oikeassa?
Like 2012, 268 s.

Marx-buumi jatkuu oikeistohenkisten väärinkäsitysten oikomisella

Terry Eagletonin kirjan nimi on naiivi. Se on totalisoiva, eikä **Marx** tietenkään ollut kaikesa oikeassa. Nimi onkin muodikkaasti journalistinen, mutta se ei tee kirjasta kelvotonta. Kirja kannattaa lukea omaan hämmennykseensä, selkeyttä hakevan, älykkään ihmisen pohdiskeluna.

Eagleton sotkee surutta Marxin ja erilaiset marxit, mutta sekään ei mitätöi kirjan luettavuutta. Hänen journalistinen lähtökohtansa on oivaltava: "Oionpa väärinkäsityksiä". Kirja koostuu kymmenestä luvusta, tai esseestä, jotka jokainen alkavat jollakin Marxiin tai marxilaisuuteen kohdistuvalla oikeistohenkisellä väärinkäsityksellä tai uskomuksella. Metodi on mukaansatempaava, eikä Eagletonin dialogi ole aivan pöllöä.

Kirjan suomennos liittyy siihen kansainväliseen Marx-buumiin, joka alkoi kymmenen vuotta neuvostojärjestelmän romahduksen jälkeen. Sen taisi meillä aloittaa Vastapainon vuonna 1998 julkaisema *Kommunistisen manifestin* uusi suomennos. Sitten tuli **Francis Wheenin** mainio Marx-elämäkerta (*Otava* 2000).

Vuonna 2006 ilmestyi **Robert Misikin** jo kolme vuotta aikaisemmin kirjoittama *Marx jokamiehelle* (*Marx für Eilige*), sekin Otavalta. Vuonna 2008 Gaudeamus julkaisi **Meghnad Desain** hyvin viisaan kirjan *Marxin kosto*. Vuonna 2009 Otavalta ilmestyi vielä Wheenin kolme vuotta aikaisemmin kirjoittama *Marxin Pääoma*. Näistä kirjoista onkin hyvä aloittaa Marxin tutustuminen.

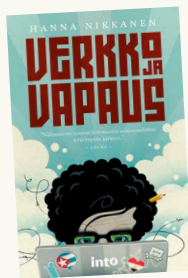
Eagletonin kirjan manikealaisuuden tuntua olisi vähentänyt, jos Eagleton ei olisi rajoittanut perspektiiviään marxismi vs. kapitalismi -dikotomiaan. Marxhan on hedelmöittänyt runsaasti yhteiskuntatieteellistä, yhteiskuntapoliittista ja ideologisesti sosialistista ajattelua, joka ei tunnustaudu minkään sortin marxismiksi. Manikealainen dikotomisuus on intellektuellille vaikeasti anteeksi annettavissa oleva synti.

Kirjaan on liitetty **Tuomas Nevanlinnan** jälkisanat *Marxismista Marxiin*. Essee on sinänsä lukuelpoinen, mutta sen julkaiseminen tässä

yhteydessä herättää ihmetystä. Nevanlinna ei keskustele Eagletonin kirjan kanssa kuin yhdessä kohdassa. Siinä hän toivoo, että "Eagleton olisi historiallisen materialismin urhean puolustamisen sijaan esitellyt ja eritellyt enemmän *Pääomaa*, joka kaikessa keskeneräisyydessäänkin on Marxin eittämätön pääteos".

Kommentti on omituinen, koska laskemalla perustan nyttemmin yleisesti omaksutulle materialistiselle historiakäsitykselle Marx teki yhteiskuntatieteille ja yhteiskuntapolitiikalle suuremman palveluksen kuin millään muulla teoriallaan.

Kalevi Suomela

Hanna Nikkanen

Verkko ja vapaus

Into 2012. 190 s

Eikö internet lisännytkään demokratiaa?

On haastava tehtävä kirjoittaa, kuinka digitaalinen media eli internet muuttaa maailmaa. **Hanna Nikkanen** pystyy antamaan uudessa kirjassaan *Verkko ja vapaus* jättäihteestä ymmärrettävän kuvan. Aiheen laajuus on kirjan vahvuus ja heikkous.

Kaikkialla reaaliajassa toimiva internet yhdistää maailman tavalla, jota sen historiassa ei ole ennen koettu. Kaikki tuntuu vaikuttavan kaikkeen. Kirjassa pompitaan aiheesta ja maasta toiseen – toisaalta tämä ärsyttää lukijaa, toisaalta kuvaa hyvin aihetta.

Sosiaalisen median vaikutuksen arviointi Lähi-idän kansannousuissa vetää yhteen mielenkiintoisella tavalla monia siellä viimeisen puolentoista vuoden aikana tapahtuneita asioita. Päivittäisen valtamedian tietovirta on massiivista, mutta usein niin pirstaleista, että kokonaiskuvan luominen on vaikeaa.

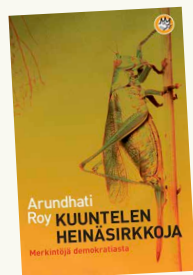
Kirjan suuri plussa on, että Nikkanen esittelee sekavan ja monimutkaisen aiheen helppotajuisesti. Erityisesti on mainittava digitaaliseen viestintään liittyvien kansainvälisten sopimusten esittäminen ymmärrettävästi.

Nikkanen yhdistää eri asioita tuoden tietotekniikan kehityksen pitkän tähtäimen vaikutukset johdonmukaisesti esille esimerkiksi tietosuojaan ja poliittisen päätöksenteon avoimuuden osalta. Hän antaa myös konkreettisia ohjeita siitä, kuinka lainsäädäntöä ja kansainvälistä valvontaa pitäisi kehittää, jotta internet tukisi demokratiaa ja sananvapautta myös Syyrian, Iranin ja Kiinan tapaisissa maissa.

Erityisen tärkeää olisi luoda kansainväliset normit, joilla laaditaan pelisäännöt internetin sensuurilaitteiden kaupalle. Tämän asian selvittämisessä Nikkanen on tehnyt ansiokasta työtä aikaisemminkin. Nyt hän on varovaisen toiveikas siitä, että verkkoviestinnän pelisääntöjä kirjoitetaan uusiksi ihmisoikeuksia kunnioittaen.

Kiinnostavat ja hauskatkin esimerkit tekevät kirjasta helppotajuisen, vaikka tekninen aihe on vaikea ainakin kömpelölle, keski-ikäiselle naiselle.

Kristiina Koivunen

Arundhati Roy

Kuuntelen heinäsirkkoja. Merkintöjä demokratiasta.

Into 2012. 256 s.

Intian talousihmeen varjossa

Arundhati Roy pohtii demokratian tilaa kysymällä, onko demokratian jälkeistä elämää? Hän on kirjoittanut esseekokoelmansa vihan vallassa, Intian kriittisinä hetkinä, kuten Mumbaissa joulukuussa 2008 tapahtuneen pommi-iskun jälkeen. Esheet eivät ole pelkästään reaktioita tapahtumiin, vaan reaktioita reaktioihin.

Kirja tempaisee mukaansa myös lukijan, joka ei tunne Intiaa – kirjan luettuaan siitä tietää yhtä ja toista. Intian kehuttu talousihme paljastuu uusliberalistiseksi omaisuuden uusjaoksi, jonka kourissa koko maailma on. Roy kuvaa prosessia käänteiseksi maareformille, joka Intiassa toteutettiin maan itsenäistyttyä.

Erityisen viehättää Arundhati Royn kirjassa on sen kieli, joka on samaan aikaan sekä kaurista että hyvin osuvaa. Hän käyttämänsä vertaukset eivät ole ihan tavanomaisia, mutta antavat lukijalle nopean oivalluksen.

Presidentti **George W. Bushin** Intian vierailusta Roy kirjoittaa näin:

– Toisena päivänä maaliskuuta Bush viedään vierailemaan **Gandhin** muistomerkillä Raj Ghatilla. Hän ei ole suinkaan ensimmäinen sotarikollinen, jonka Intian hallitus on kutsunut laskemaan seppeleen Raj Ghatille. (Vasta äskettäin siellä vieraili Burman diktaattori, kenraali **Than Shwe**, joka ei ole mikään arkailija hänkään.)

Kristiina Koivunen

John Dewey

Filosofian uudistaminen

Vastapaino 2012
233 s.

Kokemuksellinen lähestymistapa filosofiaan

Filosofian uudistamisessa pragmatistisen ajattelun uranuurtaja **John Dewey** (1859–1952) esittää, että antiikin ajoilta periytyvä filosofia ei enää vastaa demokraattisessa yhteiskunnassa elävien ihmisten tarpeita. Jotta filosofia voisi olla väline ajankohtaisten inhimillisten ongelmien käsittelemiseen, tulisi sen hyödyntää kokemusta ja yksittäistapausten ymmärtämistä painottavaa menetelmää.

Vaikka kirjassa esitetyt psykologiset ja filosofian historiaa koskevat näkemykset tuntuvat vanhentuneilta, tarjoaa Dewey haastavia ajatuksia muun muassa yhteiskuntafilosofiasta ja tieto-opista. Kokonaisuutena *Filosofian uudistaminen* on lukemisen arvoinen johdatus Deweyn ajatteluun. Suomennos ansaitsee erityiskiitoksen esipuheesta ja selityksistä, jotka auttavat ymmärtämään kirjan historiallista ja filosofista taustaa.

Eero Suoranta

Ydin on mukana Turun ja Helsingin kirjamesseilla.

www.ydinlehti.fi

Sivustolla julkaistaan mielellään uusia kirja-arosteluja vastailmestyneistä kirjoista. Pidemmät arviot kirjoista ovat luettavissa Ytimen verkkosivuilla.

Nikkes plättar

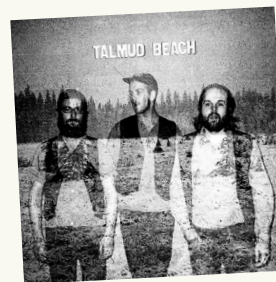
Musiikin suurkuluttaja **Niklas Piiparinen** jakaa Ytimen lukijoiden kanssa valikoituja ajatuksiaan äänistä, joihin harrastuksensa parissa törmää.

Ariel Pink's
Haunted Graffiti
Mature Themes

4AD
2012
CD/LP

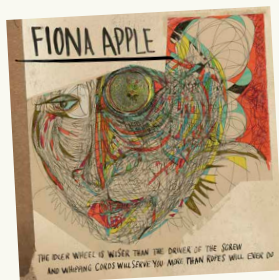
Melodianikkarina **Gösta Sundqvistin** tasoinen **Ariel Pink** on tehnyt kasan hienoja, tarttuvia popbiisejä. Toinen toistaan loistavimmat melodiat sekä ajoittain riemastuttavasti zappahtava lauluääni ilahduttavat. Kappaleet menevät suoraan asiaan, ja laulujen osat vaihtuvat äkkiväärästi. Levyllä käydään popin koko kirjo läpi heleästä kitarapopista psykedeelisen pinkfloydeilyn kautta souliin. Välillä vaikutteiden keitos kuulostaa nopeuteulta The Jamilta, välillä Captain Beefheartilta. Onko tässä uusi suosikkibändini?

Talmud Beach
Talmud Beach

Helmi Levyti
2012
LP/download

Suomalaisen Talmud Beachin esikoislevy tuo monilta osin mieleen vanhemmat lajikumppaninsa Jolly Jumpersin, Motelli Skronklen ja 22-Pistepirkon. Tyylikäs kitaransoitto, kulmikas rumputyökentely tahdittavat kiireettömän oloista mökkitunnelmaa. Maukkaat kitaramelodiat ovatkin levyn parasta antia heleän laulun ja blues-tömistelyn maustaessa kappaleita sopivasti. Antihektisyydessään tämä levy on yhdessä punottu kokonaisuus nykymenoa vastaan, ja vinyyliltä kuunnellessa varmasti kiireettömämpi kuuntelukokemuskin.

Fiona Apple

The Idler Wheel Is Wiser Than the Driver of the Screw and Whipping Cords Will Serve You More Than Ropes Will Ever Do

Epic Records
2012
CD/LP/download

Harvakseltaan levyjä julkaissut **Fiona Apple** tuo kuultavaksi neljännen albuminsa. Debyyttinsä jo vuonna 1996 julkaisseen laulun tekijän altossa kuultaa läpi parisuhdekiemuroiden virittämä katkeruus. Pitkää nimeä kantava levy sisältää henkilökohtaisia sanoituksia, ryhdikkäitä sovituksia, yllättäviä pianolla kuljetettuja sointukulkuja, vaihtelevia tunnelmia ja virkistäviä laulumelodioita. Apple kuulostaa nykyään niiltä, joille hän on esikuva. Vaikka tällä albumilla ei vielä pyyhitä pöytää, voi sitä kuunnellessa rauhassa odottaa seuraavaa.

Under the Red Star

Käsikirjoitus ja ohjaus: Kelly Saxberg

Tuottajat: Kelly Saxberg ja Ron Harpelle

Kanadalaisen **Kelly Saxbergin** dokumentti kanadansuomalaisten siirtolaisten merkityksestä maan poliittisessa historiassa on kunnianosoitus sekä edesmenneelle siirtolaistutkija ja historioitsija **Varpu Lindströmille** että suomalaiselle sisulle. Sisua on tarvittu ankarissa olosuhteissa.

Dokumentin pääpaikka on suomalaisten siirtolaisten asuttama Ontarion Thunder Bay ja sen työväentalo lukuisine tarinoineen. Dokumentti kertoo runsaan arkistomateriaalin sekä **Elena Leeven** että **Jussi Nikkilän** näyttelmiä agitaattoreiden **Sanna Kannoston** ja **Tom Hillin** työstä naisten ja työväen oikeuksien edistämi-

seksi 1900-luvun alkuvuosikymmeninä. Suomalaiset siirtolaiset olivat oikeuksistaan tietoisia työväkeä. Heillä on ollut suuri merkitys Kanadan poliittisessa historiassa.

Juuri arkistomateriaalin, henkilökohtaisten kirjeiden ja vielä elossa olevien haastateltavien löytämiseksi professori Varpu Lindström on antanut arvokasta tukea ja apua. Lindström ja Saxberg ovat tehneet yhteistyötä aikaisem-

min *Letters from Carelia* -dokumentin yhteydessä muutamina vuosia sitten. Dokumentti kertoi kanadansuomalaisten siirtolaisten kohtaamista Stalinin aikaisen neuvostososialismin rakennustyössä ja vainoissa.

Kelly Saxberg on palkittu dokumentaristi, joka osaa rytmittää historian hyvin niin, että yleiset tapahtumat saavat selityksensä yksityisen kautta ja päinvastoin. Suomalaisen työväenliikkeen ihanteiden ja agitaatiotyön jatkuminen Kanadassa on hämmästyttävää. Samoin kuin se arvostus, jota dokumentti näille työkan- san ihmiselle antaa.

Dokumentti sai ensi-iltansa elokuussa Tampereella, Turussa ja Helsingissä. Siitä voi saada tarkempia tietoja osoitteesta www.shebafilms.com. Toivottavasti näemme dokumentin pian myös Yleisradion ohjelmistossa.

Arja Alho

Neljännesvuosisata Rakkautta ja Anarkiaa

20. – 30.9.2012, HELSINKI

Elokuvan ystävää hemmotellaan taas monipuolisella kulttuuritarjonnalla Rakkautta ja Anarkiaa -festivaalilla, joka valtaa Helsingin teatterit 11 päivän ajaksi. *Ytimen* lukijoille voi suositella ranskalais-kanadalaisen **Kim Nguyen** elokuvaa *War Witch*, joka kertoo lapsisotilaaksi pakotetun Komonan tarinan.

Ohjelmatiedoissa elokuvaa luonnehditaan sanoin: ”painajaismaisen kaunis satu sodasta, lapsuudesta ja rohkeudesta”. Sodan väkivallan ja raakuuksien ohella elokuvassa on vahvasti läsnä myös afrikkalainen mafia.

Elokuvan käsikirjoittanut ja ohjannut Nguyen teki käsikirjoitusta kymmenen vuotta. Haastavan aiheen pohjalla välkkyvät paloja tositarinoista, sillä käsikirjoitusta työstäessään Nguyen tapasi kuntoutukseen päässeitä entisiä lapsisotilaita Burundissa. Urakan suurimpana

haasteena ohjaaja itse pitää lapsen näkökulman mielessä pitämistä koko elokuvaprosessin ajan.

Komonan roolin tehnyt **Rachel Mwanza** palkittiin tänä vuonna parhaan naisnäyttelijän hopeisella karhulla Berliinin elokuvajuhlilla. Se on hieno saavutus tuoreelle näyttelijälle. Etenkin, kun ohjaaja Nguyen löysi Rachelin Kinshasasta katulasten joukosta.

Festivaalin ohjelma ja lisätieto: www.hiff.fi.

Maailmanmusiikkia länsisaharalaisin maustein

17.9.2012 KLO 19, SAVOY-TEATTER, HELSINKI

Suomen Rauhanpuolustajat tuo yhdessä Savoy-teatterin kanssa lavalle maailmanmusiikin nousevan tähden **Aziza Brahimin**. **Gulili Mankoon** kanssa Aziza yhdistää länsisaharalaista perinnesäveltä rockin, bluesin ja reggaen kanssa. Musiikissa on vaikutteita myös länsiafrikkalaisen musiikin rytmeistä. Liput 27/25 €.

Vastavirtaan Vanhalla

22.9.2012 KLO 10, VANHA YLIOPIPILASTALO, HELSINKI

Vastavirta-festivaali tarjoaa kriittistä puhetta ja vaihtoehtoja 22.9. alkaen. Monipuolisen seminaariohjelman lisäksi pääretetään illoille vastarintainen iltaklubi, jossa esiintyvät muun muassa Jaakko Laitinen ja Väärä raha. Festivaalin ohjelmatarjontaan voi tutustua: www.vastavirtafestivaali.com

Toimittajakoulu tulee taas

24.11.2012 RAUHANASEMA, HELSINKI

Pax- ja *Ydin-lehden* toimittajakoulu järjestetään jälleen marraskuussa. Tarkemmat tiedot päivitetään verkkoon lokakuun aikana. Koulutuksessa käsitellään perusasioita lehden teosta ja koulutuksen jälkeen osallistujilla on paremmat mahdollisuudet kirjoittaa juttuja lehtiin.

Lisätietoja www.sadankomitea.fi ja sadankomitea@sadankomitea.fi.

Ydin-lehti mukana syksyn kirjamesseilla!

5.–7.10.2012 TURUN KANSAINVÄLISET KIRJAMESSET, TURUN MESSUKESKUS

Turun kansainväliset kirjamesset järjestetään 5.–7.10.2012 Turun messukeskuksessa. Kultti-lehdet, siis myös *Ydin*, ovat mukana omalla esittelypisteellä. Messujen ohjelma julkaistaan piakkoin.

25.–28.10.2012 HELSINGIN KIRJAMESSET, HELSINGIN MESSUKESKUS

Tuhansien tarinoiden kirjamesset pidetään puolestaan Helsingissä 25.–28.10.2012 Helsingin messukeskuksessa. Messujen teemana on Unkari. *Ydin-lehden* tekijätiimiä kolumnisteista päätoimittajaan on tavattavissa messuilla Kultti ry:n osastolla.

Tarkempia tietoja *Ydin-lehden* verkkosivuilla syyskuun lopussa: www.ydinlehti.fi.

Tulevat rauhantapahtumat Helsingissä

Kansainvälinen rauhanpäivä 21.9. Rauhanasema kello 17.30 alkaen. Kirjailija **Claes Andersson** alustaa illan keskustelua provokatiivisella otsikolla: ”Miksi moni asia oli ennen huonommin?” Ilta jatkuu kello 19 jälkeen elävällä musiikilla Pax-klubilla, jonka esiintyjänä tunnelmoi **Dylan ja PrimeTime Violence**. Vapaa pääsy.

Gandhi-päivää eli kansainvälistä väkivallattomuuden päivää vietetään 2.10.

YK-päivänä 24.10. Rauhanliitto rakentaa kynttilöistä rauhanmerkin Eduskunnan portaille. Tapahtuma on osa YK:n aseidenriisuntaviikkoa, jota vietetään 22.–28.10. Tapahtumista enemmän tietoa lähempänä ajankohtaa: www.rauhanliitto.fi.

Kirjoittaja on rauhanjärjestö Sadankomitean pääsihteeri ja osallistui asekauppasopimusneuvotteluihin kansalaisjärjestöedustajana osana Suomen delegaatiota.

Kansainvälinen diplomatia – MITÄ SILLÄ YLIPÄÄTÄÄN TEKEE?

[KANSAINVÄLINEN] diplomatia on se, mitä meillä rauhanliikkeessä on tapana tarjota maailman parhaaksi keinoksi ennaltaehkäistä ja ratkaista maailman konfliktteja. Sen rajallisuudelle, hitaudelle ja muille ongelmille pitäisi voida tehdä jotain. Juuri siksi, että sillä voitaisiin ratkaista enemmän kuin nyt ratkaistaan.

Olen osallistunut joihinkin YK:n kokouksiin, viimeksi asekauppasopimusneuvotteluihin heinäkuussa. Neuvotteluihin, joissa oli tarkoitus saada ensimmäinen maailmanlaajuinen sopimus, jolla sitovasti rajoitettaisiin asekauppaa. Työtä tämän tavoitteen eteen oli tehty ennen kokousta jo pitkään. Tällä hetkellä esimerkiksi banaani- ja tekstiilien kauppaa rajoitetaan maailmanlaajuisesti, aseiden kauppaa ei.

[SOPIMUSNEUVOTTELUT] aloitettiin heinäkuun alussa, tai no, sopimusneuvottelut oli tarkoitus aloittaa heinäkuun alussa. Ensimmäiset kaksi päivää kuukauden kokoukselle varatusta ajasta käytettiin siihen, että neuvoteltiin takahuoneissa Palestiinan vaatimuksesta saada osallistua valtioneuvostojen joukossa. Sen jälkeen vietettiin kokousmaa Yhdysvaltojen kansallispäivää. Varsinainen kokous käynnistyi ensimmäisen sille varatun viikon loppupuolella ja hitaasti sittenkin.

Joku onkin osuvasti todennut, ettei tämä toimisi näin, jos valtiot olisivat yrityksiä. Silloin olisi pakko laittaa tiukempia tavoitteita ja niihin pitäisi päästä. Vaikka juuri siitä usein onkin kyse. Tavoitteita on, ne ovat usein tiukkoja, mutta kas, valtioilla on keskenään erilaiset tavoitteet. Ja juuri siksi neuvottelut ovat vaikeita, hitaita ja toisinaan mahdottomia.

Kokouksen keskimmaisilla viikoilla asiat etenivät hitaasti kohti sopimusluonnosta. Vielä kolmannen, toiseksi viimeisen kokousviikon lopussa sopimusluonnos puuttui, samoin yhteisymmärrys monista kysymyksistä. Viikonloppuna olimme monet jo varmoja, ettei sopimusta synny.

Banaanien ja tekstiilien kauppaa rajoitetaan maailmanlaajuisesti, aseiden kauppaa ei.

Pari päivää myöhemmin asiat näyttivät kuitenkin valoisammilta. Viimeisen viikon tiistaina oli pöydällä ensimmäinen sopimusluonnos ja torstaina seuraava. Torstain paperi oli jo varsin hyvä, ja se olisi hyväksytyksi tullessaan parantanut asekaupassa vallitsevaa villiä tilannetta merkittävästi.

Neuvotteluajan loppusuoralla Yhdysvallat kuitenkin ilmoitti, ettei heillä ole valmiutta hyväksyä sopimusta tällä aikataululla, vaan he haluavat lisää aikaa ja uuden kokouksen, jossa asian käsittelyä kohti konsensusta voitaisiin jatkaa.

Valitettavasti Yhdysvallat ei jäänyt yksin vaatimuksensa kanssa vaan muun muassa Venäjä ja Kiina yhtyivät vaatimukseen. Ja siinä sitä sitten oltiin – ilman sopimusta ja ilman yhteisymmärrystä. Toisten vaatimukset toteutuivat, toisten eivät. Enemmistö jäi vaille tavoitteelmaansa sopimusta.

[ASEKAUPPASOPIMUS] kysymystä ei ole vielä suljettu kansainvälisen diplomatian epäonnistumisten mappiin ja toivoa on. Hyvään lopputulokseen päästään vielä, jos paperi viedään äänestykseen syksyn yleiskokouksessa ja se tulee siellä hyväksytyksi.

Myös Yhdysvaltain ehdottama toimintatapa, että uudessa sopimuskokouksessa saataisiin valmis asekauppasopimus, on mahdollinen. Todennäköisesti se tarkoittaisi vesitettyä kompromissia, jonka vaikutukset asekauppaan maailmassa olisivat yleiskokouksen äänestyksessä hyväksytyä kohtuullisen tiukkaa paperia vähäisemmät, valitettavasti.

Koko kysymys kansainvälisestä diplomatiasta asettuu kuitenkin varsin hankalaan valoon, kun yksittäiset maat, olivat ne sitten suurvaltoja tai muita häiriköitä, voivat blokata selvän enemmistön tahdon ja sitä pidetään täysin normaalina.

Asekauppasopimusneuvotteluissa pöydällä ollut viimeisintä luonnosta kannatti käsittääkseni valtaosa YK:n 193 jäsenvaltiosta. Muutamat maat eivät kuitenkaan puoltaneet sopimusta. Näin sopimuksen saaminen viivästyi, koska tulakseen hyväksytyksi paperi olisi tarvinnut konsensuksen, yhteisymmärryksen. **YD**

Rauhanluettavaa

25 €

David Cortright Rauha – ajatusten ja liikkeiden historia

David Cortrightin Rauha – ajatusten ja liikkeiden historia on peruslukemistoa jokaiselle, joka on kiinnostunut rauhanliikkeestä ja aatteesta. Kirja kartoittaa rauhanaktiivisuuden käänteitä 1800-luvulta nykypäivään.

398 sivua
Kustantanut Gaudeamus
Suomentanut Eila Salomaa

Tarjoushinta Ytimen lukijoille 25 €
+ postimaksut.

”

Paras rauhanliikkeen historiategos, joka on käännetty suomeksi, toteaa suomenkieliseen painokseen esipuheen kirjoittanut Kalevi Suomela.

Rauhan tuotteet löydät Rauhanaseman verkkokaupasta.

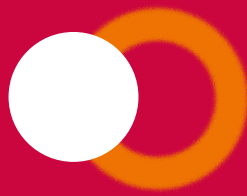
www.rauhanasema.fi/kauppa

RAUHANLIIKE TARVITSEE TUKIJOITA!

Liittymällä **RAUHANLIITON KANNATUSJÄSENEKSI** tuet rauhankulttuuria ja väkivallattomampaa maailmaa. Samalla olet mukana historiallisessa järjestössä, joka on tehnyt kestäväää rauhan-työtä alun perin jo vuodesta 1907. Rauhanliitto on kymmenen rauhanjärjestön kattojärjestö ja ylläpitää muun muassa Rauhanasemaa.

Jos et ole jo
Rauhanliiton
kannatusjäsen,
niin liity!

Yksityishenkilöt voivat liittyä Rauhanliiton kannatus- jäseneksi maksamalla liiton tilille **JÄSENMAKSUN VÄHINTÄÄN 30 € / VUOSI** tilille Sampo Pankki FI25 8000 1900 0643 47. Muista lisätä maksun viestikenttään merkintä "jäsenmaksu" ja nimesi, postiosoitteesi sekä sähköpostiosoitteesi. Jäseneksi kirjaaminen tapahtuu nopeammin, kun lähetät yhteystietosi myös sähköisesti osoitteeseen rauhanliitto@rauhanliitto.fi.

JHL JULKISTEN JA
HYVINVOINTIALOJEN LIITTO

Ammattiliitto JHL:n 240 000 jäsentä huolehtivat suomalaisten hyvinvoinnista, peruspalveluista ja turvallisuudesta monenlaisissa tehtävissä. He työskentelevät kunnissa, valtiolla, yrityksissä ja seurakunnissa.

JHL:läisten osaajien aloja ovat hoito, hoiva, kasvatustieteet, sivistys, ruokahuolto, tekniikka ja infrastruktuuri, liikenne...

...puhtaus ja kunnossapito, hallinto, vapaa-aika, kulttuuri, turva ja pelastus.

www.jhl.fi

JHL tekee työtä oikeudenmukaisempien työolojen puolesta myös kansainvälisesti. JHL:n kehitysyhteistyön tavoitteena on vahvistaa ihmis- ja ammattiyhdistysoikeuksia, demokratiaa ja yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta. JHL:n kehitysyhteistyö ei ole hyväntekeväisyyttä vaan solidaarisuutta ja kumppanuutta!

Tällä hetkellä eräs JHL:n yhteistyökohteista on Brasiliassa. Hankkeen tavoitteena on innostaa nuoria mukaan ay-toimintaan sekä tiedostamaan oikeutensa ja siten parantamaan työolojaan. JHL osallistuu erityisesti liittojen viestinnän kehittämiseen luomalla suoria kontakteja hankeliittojen nuorten ja JHL:n nuorten jäsenten välille.

